

**YÜKSEKÖĞRETİMDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN BİLİŞSEL
STİLLERİ ARACILIĞIYLA GİRİŞİMCİLİĞE YÖNELİK
TUTUMLARININ İNCELENMESİ: PAMUKKALE
ÜNİVERSİTESİNDE BİR UYGULAMA**

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Programı**

Dilek ŞENEL

Danışman: Doç. Dr. Kamil ORHAN

Aralık 2017

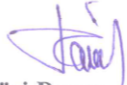
DENİZLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

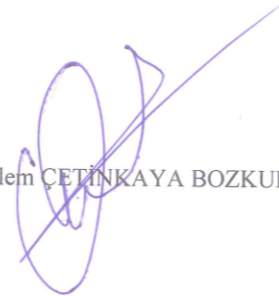
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bilim Dalı öğrencisi Dilek ŞENEL tarafından Doç. Dr. Kamil ORHAN yönetiminde hazırlanan “Yükseköğretimde Okuyan Öğrencilerin Bilişsel Stilleri Aracılığıyla Girişimciliğe Yönelik Tutumlarının İncelenmesi: Pamukkale Üniversitesinde Bir Uygulama” başlıklı tez aşağıda jüri üyeleri tarafından 26.12.2017 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı
Doç. Dr. Ali SOYLU

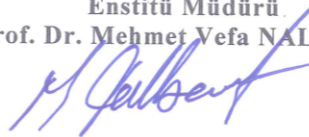
Jüri-Danışman
Doç. Dr. Kamil ORHAN

Jüri Üyesi
Doç. Dr. Özlem ÇETİNKAYA BOZKURT

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun **10.01.2018** Tarih ve **02/06**...sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Enstitü Müdürü
Prof. Dr. Mehmet Vefa NALBANT

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

Dilek ŞENEL

ÖNSÖZ

Öncelikle, “Yükseköğretimde Okuyan Öğrencilerin Bilişsel Stilleri Aracılığıyla Girişimciliğe Yönelik Tutumlarının İncelenmesi: Pamukkale Üniversitesinde Bir Uygulama” adlı yüksek lisans tezim süresince benden yardımlarını esirgemeyen, beni yönlendiren, yoluma ışık tutan kıymetli hocam, Doç. Dr. Kamil ORHAN’a, teşekkürü bir borç bilirim. Bu zorlu süreçte yükümü hafifleten ve maddi manevi desteğini hep yanımda hissettiğim sevgili eşim Prof. Dr. Şevket Murat ŞENEL’e, zamanlarından çaldığım kıymetli oğlum Fevzi ŞENEL’e ve değerli kızım Buket ŞENEL’e, bana gösterdikleri sabır ve anlayışlarından dolayı çok sevgili aileme de müteşekkirim. Ayrıca takıldığım her engelde fikirlerini aldığım çalışma arkadaşlarıma, anketi uygulayabilmem için bana zamanlarını ayıran çok değerli Pamukkale Üniversitesi öğretim üyelerine ve anketi titizlikle dolduran ve çalışmada önemli katkıları olan Pamukkale Üniversitesi öğrencilerine sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Dilek ŞENEL

Aralık 2017, Denizli

ÖZET

YÜKSEKÖĞRETİMDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN BİLİŞSEL STİLLERİ ARACILIĞIYLA GİRİŞİMCİLİĞE YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ: PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİNDE BİR UYGULAMA

ŞENEL, Dilek

Yüksek Lisans Tezi

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Programı

Tez Yöneticisi: Doç. Dr. Kamil ORHAN

Aralık 2017, X + 134 sayfa

Çalışmanın amacı, Yükseköğretimde eğitim gören öğrencilerin bilişsel stilleri ile girişimcilik eğilimleri arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymaktır. Bu bağlamda Pamukkale Üniversitesi bünyesinde yer alan ve önlisans eğitimi veren Kale Meslek Yüksekokulu öğrencileri ile Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi ve Turizm Fakültesinde eğitim gören toplam 680 öğrenciye anket uygulanmak suretiyle veri toplanmıştır. Elde edilen veriler istatistik paket programı ile analiz edilmiştir.

Yapılan araştırmanın bulgularına göre; öğrencilerin bilişsel stilleri ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Alan bağımsız bilişsel stile sahip öğrencilerin, alan bağımlı bilişsel stile sahip öğrencilerden daha fazla girişimciliğe meyilli oldukları tespit edilmiştir. Muhasebe ile Maliye, İşletme Yönetimi ile İşletme ve Turizm ve Seyahat Hizmetleri ile Turizm Rehberliği öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Öte yandan Maden Teknolojileri ile İnşaat Mühendisliği ve Çocuk Gelişimi ile Okul Öncesi Öğretmenliği lisans bölümlerinin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Ayrıca erkek öğrencilerin, kadın öğrencilerden, önlisans ikinci sınıf öğrencilerinin birinci sınıf öğrencilerinden, daha önce çalışanların, çalışmayanlardan daha fazla girişimciliğe eğilimli oldukları saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Bilişsel Stil, Alan Bağımlı- Alan Bağımsız, Üniversite Öğrencileri

ABSTRACT

EXAMINATION OF ATTITUDES TOWARDS ENTREPRENEURSHIP THROUGH THE COGNITIVE STYLES OF STUDENTS ATTENDING UNIVERSITY: AN APPLICATION IN PAMUKKALE UNIVERSITY

ŞENEL, Dilek

Master Thesis

Labor Economics and Industrial Relations Department

Labor Economics and Industrial Relations Programme

Adviser of Thesis: Doç. Dr. Kamil ORHAN

December 2017, X + 134 pages

The aim of this study is to show whether there is a relationship between entrepreneurship tendencies with the cognitive styles of the students in higher education or not. In this context, data were gathered by conducting a survey to 680 students from Kale Vocational School, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Faculty of Education, Faculty of Engineering and Faculty of Tourism in Pamukkale University. The obtained data were analyzed through statistical software.

According to research findings; there was a significant relationship between students' cognitive styles and entrepreneurial attitudes. It was also found that students having field independent cognitive style show higher entrepreneurship tendencies with respect to students having field dependent cognitive style. No significant difference was found among the entrepreneurship tendencies of Accounting-Taxation and Finance students, Business Management and Business Administration students, Tourism Travel Services and Tourism Guidance students. On the other hand, significant differences were determined among the entrepreneurship tendencies of Mining Technologies and Civil Engineering, Child Development and Pre-School Teacher licensing departments. It was also found that entrepreneurship tendencies of male students with respect to female students, associate second-year students with respect to first-year students and previous employees with respect to non-employees were higher.

Keywords: Entrepreneurship, Cognitive Style, Field-dependent, Field-Independent, University Student

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar DİZİNİ.....	viii
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL ANLAMDA GİRİŞİMCİLİK

1.1.Girişim Kavramı.....	5
1.2.Girişimci Kavramı.....	5
1.3.Girişimcilik Kavramı.....	7
1.4.Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi.....	9
1.4.1. Dünyada Girişimciliğin Tarihsel Seyri.....	9
1.4.2. Türkiye’de Girişimciliğin Tarihsel Seyri.....	11
1.5.Girişimciliğin Önemi.....	18
1.6.Girişimciliğin Temel Fonksiyonları.....	20
1.7.Girişimciliğin Türleri.....	24
1.8.Girişimciliğin Avantajları ve Dezavantajları.....	32
1.8.1.Girişimciliğin Avantajları.....	32
1.8.2.Girişimciliğin Dezavantajları.....	34
1.9.Girişimci Kişilik Özellikleri.....	35
1.9.1.Vizyon.....	37
1.9.2.Yüksek Enerji Düzeyi.....	38
1.9.3.Başarma İhtiyacı.....	38
1.9.4.Kendine Güven ve İyimserlik.....	39
1.9.5.Başarısızlığa Tolerans.....	40
1.9.6.Yaratıcılık ve Yenilikçilik.....	40
1.9.7.Belirsizliklere Karşı Tolerans ve Risk Alma.....	42
1.9.8.İçsel Kontrol Odağı.....	44
1.9.9.Öz-yeterlilik Hissi.....	45

1.10.Girişimcilik Eğilimine Etki Eden Faktörler	45
1.10.1.Ülkenin Ekonomik Altyapısı	45
1.10.2.Yasal Düzenlemeler	46
1.10.3.Mali Çevre	46
1.10.4.Kişiyeye Özgü Değerler	47
1.10.5.Aile.....	47
1.10.6.Kültür	48
1.10.7. Din	50
1.10.8. Eğitim.....	51
1.10.9. Motivasyon	52
1.11.Girişimcilik Niyeti ve Girişimcilik Bilinci.....	52

İKİNCİ BÖLÜM

BİLİŞSEL STİL KAVRAMI

2.1. Öğrenme Kavramı	55
2.2. Stil ve Öğrenme Stili Kavramı	57
2.3. Öğrenme Stilleri	58
2.3.1. Bilişsel Yaklaşımlı Stiller	59
2.3.2. Kişilik Yaklaşımlı Stiller	60
2.3.3. Kolb'un Öğrenme Sınıflaması	60
2.3.4. Dunn ve Dunn'ın Sınıflaması	61
2.3.5. Gregorik Öğrenme Stili	63
2.4. Bilişsel Stil Kavramı	64
2.4.1. Alan Bağımlı.....	67
2.4.2. Alan Bağımsız.....	69
2.5. Bilişsel Stil ve Girişimcilik Üzerine Yapılan Araştırmalar	71

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ALAN ARAŞTIRMASI

3.1. Araştırmanın Metodolojisi	76
3.2. Araştırmanın Hipotezleri	76
3.3. Veri Toplama Yöntemleri	77

3.4. Güvenirlik Analizi.....	78
3.5.Örneklem Seçimi.....	80
3.6. Demografik Verilerin Analizi.....	80
3.6.1.Ankete Katılan Öğrencilerin Eğitim Gördükleri Bölümler	80
3.6.2.Ankete Katılan Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı	82
3.6.3.Ankete Katılan Öğrencilerin Girişimcilik Dersi Alıp Almamaları.....	83
3.6.4.Ankete Katılan Öğrencilerin Cinsiyeti	83
3.6.5.Ankete Katılan Öğrencilerin Kardeş Sayısı.....	84
3.6.6.Ankete Katılanların Ailenin Kaçınıcı Çocuğu Olduklarının Saptanması	84
3.6.7.Ankete Katılanların Yaş Durumu	85
3.6.8.Ankete Katılanların Daha Önce Bir İşyerinde Çalışıp Çalışmadıkları	85
3.6.9.Ankete Katılanların Gelir Seviyesi	85
3.6.10.Ankete Katılanların Anne / Baba Meslekleri.....	86
3.7.Araştırma Soruları.....	87
3.7.1.Girişimcilik ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	87
3.7.2.Önlisans ile Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki	88
3.7.2.1.Muhasebe ve Vergi Uygulamaları ile Maliye Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki	89
3.7.2.2. İşletme Yönetimi ile İşletme Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki.....	89
3.7.2.3.Maden Teknolojileri ile İnşaat Mühendisliği Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki	90
3.7.2.4.Turizm Ve Seyahat Hizmetleri Bölümü İle Turizm Rehberliği Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki.....	90
3.7.2.5.Çocuk Gelişimi İle Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki	91
3.7.3. Birinci Sınıf İle Son Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki	91
3.7.3.1. Önlisans Birinci Sınıf İle İkinci Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki.....	92
3.7.3.2. Lisans Birinci Sınıf İle Son Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki.....	92
3.7.4. Önlisans ve Lisans Öğrencilerinin Bölümleri İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki.....	93
3.7.5. Daha Önce Çalışma Durumları İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki	95

3.7.6. Önlisans Öğrencilerinin Gelir Seviyeleri İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki	95
3.7.7. Örneklemin Alan Bağımlı Ve Alan Bağımsız Olarak Sınıflandırılması	97
3.7.8. Bilişsel Stil İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki	97
3.7.9. Önlisans Öğrencilerinin Bilişsel Stilleri İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki	98
3.7.10. Lisans Öğrencilerinin Bilişsel Stilleri İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki	98
3.7.11. Bilişsel Stil İle Gelir Seviyeleri Arasındaki İlişki	99
3.7.12. Bilişsel Stillere Göre Öğrencilerin Girişimcilik Puanları.....	99
3.7.13. Sınıf Bazında Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Girişimcilik Puanları.	101
3.7.14. Önlisans Programlarında Okuyan Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Sınıf Bazında Girişimcilik Puanları.....	101
3.7.15. Lisans Programlarında Okuyan Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Sınıf Bazında Girişimcilik Puanları.....	102
3.7.16. Girişimcilik Alt Boyutları Çerçevesinde Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Girişimcilik Puanları.....	102
3.7.17. Cinsiyetlerine Göre Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Girişimcilik Puanları	103
3.7.18. Kardeş Sayılarına Göre Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Girişimcilik Puanları	104
3.7.19. Yaşlarına Göre Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Girişimcilik Puanları	104
3.7.20. Daha Önce Çalışma Durumuna Göre Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Girişimcilik Puanları.....	105
3.7.21. Ailelerinin Gelir Seviyelerine Göre Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Girişimcilik Puanları.....	105
3.7.22. Anne Mesleklerine Göre Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Girişimcilik Puanları	106
3.7.23. Baba Mesleklerine Göre Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Girişimcilik Puanları	107
3.7.24. Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Sayısal Verilerinin Karşılaştırılması	107
SONUÇ VE ÖNERİLER	110
KAYNAKÇA.....	122
ÖZGEÇMİŞ.....	134

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Girişimcilerin Özellikleri.....	37
Tablo 2. Güvenilirlik Analizi	79
Tablo 3. Hangi Bölümde Eğitim Görmektesiniz?.....	82
Tablo 4. Kaçınıcı Sınıfta Okuyorsunuz?	83
Tablo 5.Girişimcilik Dersi Alıp/Almama	83
Tablo 6.Araştırmaya Katılanların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	84
Tablo 7. Araştırmada Yer Alan Katılımcıların Kardeş Sayısı	84
Tablo 8. Araştırmada Yer Alan Katılımcıların Ailede Kaçınıcı Çocuk Oldukları.....	84
Tablo 9. Ankete Katılanların Yaş Dağılımları	85
Tablo 10. Daha Önce Bir İşyerinde Çalışıp Çalışmadıkları.....	85
Tablo 11. Ailenizin Gelir Seviyesi Ne Kadardır?	86
Tablo 12.Anne/Baba Mesleğiniz Nedir?.....	86
Tablo 13. Bağımlı Değişkenin Normal Dağılım Gösterip Göstermediği	87
Tablo 14. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi	88
Tablo 15.Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü ile Maliye Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi	89
Tablo 16.İşletme Yönetimi Bölümü ile İşletme Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi.....	89
Tablo 17.Maden Teknolojileri Bölümü ile İnşaat Mühendisliği Bölümünde Eğitim Gören Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi	90
Tablo 18.Turizm ve Seyahat Hizmetleri Bölümü İle Turizm Rehberliği Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi	91
Tablo 19.Katılımcıların Bölümlerine Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi	91
Tablo 20.Meslek Yüksekokulunda Eğitim Gören Birinci ve Son Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi	92
Tablo 21.Fakültelerde Eğitim Gören Birinci ve Son Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi.....	93
Tablo 22. Araştırmada Yer Alan Katılımcıların Eğitim Gördükleri Bölümler	93
Tablo 23. Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Eğitim Gördükleri Bölümlere Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi	94
Tablo 24. Üniversite Öğrencilerinin Eğitim Gördükleri Bölümlere Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi.....	94
Tablo 25. Katılımcıların Mesleki Deneyimlerine Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi.....	95
Tablo 26. Önlisans Öğrencilerinin Gelir Seviyesine Göre Dağılımları	96
Tablo 27. Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Ailelerinin Gelir Seviyelerine Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi	96
Tablo 28. Bilişsel Stil Ölçeği Ortalama Puan	97
Tablo 29. Katılımcıların Bilişsel Stillere Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi	97
Tablo 30. Önlisans Öğrencilerin Bilişsel Stil Alt Boyutları ile Girişimcilik Puanları.....	98
Tablo 31. Lisans Öğrencilerin Bilişsel Stil Alt Boyutları ile Girişimcilik Puanları	98

Tablo 32. Bilişsel Stil İle Gelir Seviyesi Arasındaki İlişki	99
Tablo 33. Alan Bağımlı ve Alan Bağımsız Öğrencilerin Girişimcilik Puanları	100
Tablo 34. Yükseköğretim Öğrencilerinin Okudukları Sınıf ile Alan Bağımlı ve Alan Bağımsız Boyutlarında Girişimcilik Puanları	101
Tablo 35. Önlisans Öğrencilerinin Okudukları Sınıf ile Alan Bağımlı ve Alan Bağımsız Boyutlarında Girişimcilik Puanları	102
Tablo 36. Lisans Öğrencilerinin Okudukları Sınıf ile Alan Bağımlı ve Alan Bağımsız Boyutlarında Girişimcilik Puanları	102
Tablo 37. Girişimcilik Alt Boyutları ile Alan Bağımlı ve Alan Bağımsız Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Girişimcilik Puan Ortalamaları	103
Tablo 38. Cinsiyetlerine Göre Farklı Bilişsel Stile Sahip Bireylerin Girişimcilik Puanları	103
Tablo 39. Kardeş Sayılarına Göre Farklı Bilişsel Stil Sergileyen Katılımcıların Girişimcilik Puanları	104
Tablo 40. Yaşlarına Göre Farklı Bilişsel Stil Sergileyen Katılımcıların Girişimcilik Puanları	105
Tablo 41. Daha Önce Bir İşyerinde Çalışıp Çalışmama Durumuna Göre Farklı Bilişsel Stil Sergileyen Katılımcıların Girişimcilik Puanları	105
Tablo 42. Aile Gelir Seviyelerine Göre Farklı Bilişsel Stil Sergileyen Katılımcıların Girişimcilik Puanları	106
Tablo 43. Anne Mesleğine Göre Farklı Bilişsel Stil Sergileyen Katılımcıların Girişimcilik Puanları	106
Tablo 44. Baba Mesleğine Göre Farklı Bilişsel Stil Sergileyen Katılımcıların Girişimcilik Puanları	107
Tablo 45. Alan Bağımlı ve Alan Bağımsız Öğrencilerin Sayısal Verileri	108
Tablo 46. Araştırmanın Bulguları	119

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ABİGEM	Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri
AR-GE	Araştırma-Geliştirme
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
GSMH	Gayri Safi Milli Hâsıla
IMF	Uluslararası Para Fonu
İİBF	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İŞGEM	İş Geliştirme Merkezleri
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
KAGİDER	Kadın Girişimciler Derneği
KDV	Katma Değer Vergisi
KGF	Kredi Garanti Fonu
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
TEKMER	Teknoloji Geliştirme Merkezleri
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırmalar Kurumu
TÜSİAD	Türkiye Sanayicileri ve İşadamları Derneği

GİRİŞ

Girişimcilik; emek, sermaye, doğal kaynaklar, teknoloji olarak ifade edilen üretim faktörlerini en optimal seviyede kullanıp, insan ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir süreçtir. Bu süreç içerisinde faaliyet gösteren en temel faktör; girişimcidir. Çünkü girişimci, bireydir ve her birey birbirinden farklıdır. Girişimcilerin doğuştan getirdikleri birtakım becerilere ve yeteneklere sahip oldukları göz önünde tutulsa bile, yapılan araştırmalar bireylerin taşıdıkları girişimcilik potansiyelini eğitim yoluyla arttırabileceklerini göstermiştir.

Girişimcilik eğitimi, girişimcilerin ihtiyaç duydukları bilgiye ulaşmalarına imkân tanımaktadır (Huq ve Gilbert, 2017: 155). Liñán'a (2004) göre dört aşamalı bir girişimcilik eğitimi uygulanmalıdır. Birincisi, "Girişimcilik Bilinci Eğitimi" olarak ifade edilmektedir. Bu eğitim, girişimcilik hakkındaki bilgiyi artırmayı ve girişimcilik niyeti olan bireyleri bilgilendirmeyi hedeflemektedir. İkinci aşama, "Başlangıç Eğitimi" olarak adlandırılmıştır. Bu eğitim, genellikle, girişimcilik fikri olan ancak bu süreçte karşılarına çıkan sorunları çözmeye yönelik insanları hedef almaktadır. Üçüncü aşama, "Girişimcilik Dinamizmi Eğitimi" olarak ifade edilmektedir. Bu eğitim programı ise hâlihazırda girişimci olan ve başlangıç aşamasından sonra ortaya çıkan dinamik davranışları geliştirmek isteyen girişimcilere odaklanmıştır. Son aşama ise, "Girişimciler İçin Sürekli Eğitim" programıdır. Bu program da yaşam boyu öğrenme programları çerçevesinde, deneyimli girişimcilere odaklanmaktadır.

Verilen bu girişimcilik eğitimleri ile bir taraftan girişimcilik potansiyeline sahip kişilerin, sahip oldukları potansiyellerinin farkına varmaları sağlanmaktadır (Bozkurt ve Alparslan, 2013: 12). Diğer yandan da mevcut girişimcilerin, kendilerini geliştirmelerine olanak vermektedir. Ülkemizde girişimcilik eğitimleri Üniversiteler, Belediyeler, Sivil Toplum Kuruluşları, Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) ve Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) vb. gibi özel veya devlet eliyle örgütlenen kurumlar tarafından verilmektedir. Üniversitelerde verilen eğitimler; müfredata girişimcilik dersi eklemek, girişimciliğe yönelik projeler oluşturmak, kariyer günleri düzenlemek, girişimcilik ile ilgili konferanslar, paneller ve seminerler düzenlemek yoluyla

öğrenciyi girişimciliğe yönlendirmeyi hedeflemektedir. Diğer kurum ve kuruluşlar da girişimciliği özendirmek için, eğitimler vermekte ve toplumda girişimcilik bilinci oluşturmaya çalışmaktadırlar.

Yükseköğretimde eğitim alan veya eğitimlerini tamamlayan üniversite öğrencileri, çalışma hayatına atılmaya karar verdiklerinde iki kariyer yolu ile karşılaşmaktadır. Bu yollardan biri kendileri için çalışmak, diğeri ise başkaları için çalışmaktır. Her iki durum da, kendi içinde bir takım zorlukları barındırmaktadır. Bir yandan, büyük firmalarda “çalışan” olmanın bir takım sıkıntıları varken, diğeri yandan karmaşık iş piyasaları ve teknolojileri hızla değişmektedir. Girişimciler için bu değişikliklere ayak uydurmak, her geçen gün daha da zorlaşmaktadır (Molaei, Reza, Hasan, Yadollahi, 2014: 141). Teknolojide yaşanan bu hızlı değişimle birlikte internet de tüm dünyayı etkisi altında almaya başlamıştır (Spinelli ve Adams, 2012: 3). Girişimciler de bu hızlı değişime ayak uydurmak durumundadırlar. Teknolojiyi takip etmeyen, interneti kullanmayan yani çağı yakalayamayan, çağın gerisinde kalan girişimciler, iş dünyasından kopmak durumunda kalmışlardır.

Teknolojide ve internette yaşanan bu hızlı değişim, işverenlerin tercihlerini de etkiler hale gelmektedir. Büyük firmaların sahipleri artık daha az iş başvurusu almaktadır. Çalışan kesim için uzun vadeli istihdam hayal gibi görünmekte ve yükseköğretim eğitimi almak artık işletmelerin üst kademelerinde çalışmak için tek başına yeterli görülmemektedir. Bir anlamda, işverenlerin beklentileri değişmektedir (Molaei vd., 2014: 141). Birleşik Krallıkta, Amerika Birleşik Devletlerinde (ABD) ve Avustralya’da işverenlerin çalışanlarından beklentileri; çalışanlarının güçlü bir iletişim becerisine sahip olmaları, takım çalışmasında yatkın, eleştirel düşünme ve problem çözme becerisi olan, girişken, kendini yetiştiren ve teknolojiyi iyi kullanabilen bireyler olmalarıdır (Huq ve Gilbert, 2017: 156). Bu anlamda işverenler girişimcilik davranışları gösteren ve girişimcilik yönelimleri olan mezunlara ihtiyaç duymaktadırlar (Molaei vd., 2014: 141). Dünya geneline bakıldığında, son 20 yıldır, bu nitelikleri barındıran üniversitelerin sayısı giderek artmaktadır (Huq ve Gilbert, 2017: 156).

Öte yandan, günümüzde girişimciliğe verilen önem tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de giderek artmaktadır. Çünkü girişimcilik, özellikle gelişmekte olan ülkelerde

birçok sorununu kendi içinde eritmekte ve pek çok soruna çözüm getirmektedir. Girişimcilik, gelişmekte olan toplumların en temel sorunlarından olan işsizlik, istihdam, yaşam standardının yükselmesi, refah artışı sağlaması gibi pek çok sosyo-ekonomik soruna çare olmaktadır. Bu anlamda devlet tarafından girişimcilere, belirlenen politikalar ile destek verilmekte, bir takım hibeler, faizsiz krediler ve yatırım teşvikleri sunulmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, girişimcilik eğilimleri ile bilişsel stil arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmektir. Bilişsel stil, “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” olmak üzere iki boyutta irdelenmektedir. Bu çalışma ile “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” bilişsel stile sahip öğrencilerin, hangisinin girişimciliğe daha fazla eğilimli olduğu ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu iki boyut arasında bir eğilimin tespit edilmesi halinde, lehine tespit yapılan tarafı, girişimciliğe yönlendirilebileceği ve böylelikle daha etkin bir girişimcilik kazanımı elde edilebileceği düşünülmektedir. Bu çalışma ile ayrıca girişimci kişilerin bilişsel yönü ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bu bağlamda, Pamukkale Üniversitesi, Kale Meslek Yüksekokulunda eğitim gören birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine, İİBF’nde İşletme ve Maliye Bölümü, Mühendislik Fakültesinde İnşaat Mühendisliği Bölümü, Eğitim Fakültesinde Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünde eğitim gören birinci ve son sınıf öğrencilerine anket uygulanmıştır. Ayrıca Turizm Fakültesi dört yıllık bir eğitim programına dâhil olmakla birlikte, iki yıldır eğitim verdiği için bu fakültede birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine anket uygulanmıştır. Bölümler seçilirken iki yıl eğitim veren Kale Meslek Yüksekokulundaki İşletme Yönetimi Programına karşılık gelen, İİBF’ndeki İşletme Bölümü, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programına karşılık gelen, İİBF’ndeki Maliye Bölümü seçilmiştir. Çocuk Gelişimi Programına karşılık gelen, Eğitim Fakültesindeki Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü, Maden Teknolojisi Programına karşılık olarak Mühendislik Fakültesindeki İnşaat Mühendisliği Bölümü tercih edilmiştir. Son olarak da Kale Meslek Yüksekokulu bünyesinde yer alan Turizm ve Seyahat Hizmetleri Programına karşılık olarak Turizm Fakültesindeki Turizm Rehberliği Bölümü tercih edilmiştir.

Çalışma çerçevesinde anketler, 2016-2017 eğitim-öğretim yılı güz döneminde uygulanmıştır. İki yıllık eğitim veren meslek yüksekokulunda 264 öğrenciye, fakültelerde ise 416 öğrenciye ulaşılmak suretiyle toplam 680 anket değerlendirmeye alınmıştır. Bu

çalışmanın en büyük sınırlılığı, hemen her çalışmada olduğu gibi zaman ve maliyettir. Çalışmanın sınırlılıkları belirlenirken meslek yüksekokulundaki programlar ve bunların fakültelerdeki lisans düzeyine karşılık gelen bölümleri baz alınmıştır. Zaman ve maliyete ilişkin bir sınırlılık olmaması durumunda tüm üniversite bünyesinde yapılması araştırmayı daha etkili kılabilceği düşünülmektedir. Bir başka sınırlılık ise her türlü özeni, dikkati ve hassasiyeti göstermeleri yönünde, ankete başlamadan öğrencileri uyardırmamıza rağmen, öğrencilerin içtenlikle soruları okuyup cevaplandırmama ihtimalinin de göz ardı edilemeyeceğidir.

Araştırmanın birinci bölümünde, öncelikle girişim, girişimci, girişimcilik kavramları açıklanmıştır. Girişimciliğin dünyada ve ülkemizdeki seyri üzerinde durulmuştur. Girişimciliğin önemi, girişimciliğin temel fonksiyonları, girişimcilik türleri, girişimciliğin avantajları, dezavantajları, girişimciliği etkileyen faktörler ve girişimci kişilik özellikleri, girişimcilik eğilimine etki eden faktörler ve girişimcilik niyet ve bilinci kavramları açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın ikinci bölümünde, öğrenme kavramı, öğrenme stilleri, bilişsel stil kavramı açıklanmış ve alan bağımlı ve alan bağımsız kavramları üzerinde durulmuştur. Bu bölümde son olarak girişimcilik ve bilişsel stil üzerine yapılan araştırmalar ortaya konmuştur.

Araştırmanın üçüncü bölümünde ise, araştırmanın metodolojisi, hipotezleri, veri toplama yöntemleri, güvenilirlik analizi, örneklem seçimi açıklanmış, daha sonra da elde edilen veriler doğrultusunda demografik veriler sunulup, araştırma bulguları ortaya konmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL ANLAMDA GİRİŞİMCİLİK

Bu bölümde girişim, girişimci ve girişimcilik kavramları açıklanmıştır. Daha sonra girişimciliğin, dünyada ve ülkemizdeki tarihsel seyri, girişimciliğin önemi, girişimciliğin temel fonksiyonları, girişimciliğin türleri, avantajları, dezavantajları, girişimciliği etkileyen faktörler, girişimci kişilerin sahip oldukları kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimine etki eden faktörler, girişimcilik niyeti ve girişimcilik bilinci kavramları açıklanacaktır.

1.1.Girişim Kavramı

Türk Dil Kurumu, girişim kavramını bir işe başlama, teşebbüs etme şeklinde ifade etmektedir. İnsanlar, ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet üretmek durumundadırlar. Üretilecek olan bu mal ve hizmeti insanların doğadan doğrudan doğruya karşılama imkânları bulunmamaktadır. Bu nedenle bu ihtiyaçlarını karşılamak üzere gerekli ürünleri üretmek adına bir faaliyette bulunmaları gerekmektedir. Bu faaliyete geçme süreci girişim olarak adlandırılmaktadır (Tutar ve Altınkaynak, 2013: 3). Başka bir ifadeye göre, girişim “Başkalarının ihtiyaçlarını sürekli olarak karşılamak üzere pazarı olan ve pazarda fiyatı oluşan iktisadi mal ve hizmetleri ortaya koymak ve sahibine kar sağlamak amacını güden işletmedir” şeklinde tanımlanmaktadır (Ertürk, 2009: 13).

Literatürde teşebbüs ve işletme kavramları eş anlamlı olarak kullanılmakla beraber farklı kavramlar gibi ifade edenler de bulunmaktadır. Teşebbüsü, işletme kavramından farklı bir kavram olarak ifade edenler, teşebbüsü işletmeden daha geniş bir olgu olarak belirtmektedirler. Başka bir ifade ile işletme kavramı bize fabrika, atölye gibi küçük birimleri anlatırken, teşebbüs kavramı daha ziyade hukuki, ekonomik ve mali birimleri ifade etmektedir. Gerçekte teşebbüs ile işletme kavramını arasındaki farkı vurgulamaya gerek yoktur. Çünkü her iki kavramın da temel amacı, insan ihtiyaçlarını karşılayacak mal ve hizmet üretmek ve kar elde etmektedir (Küçük, 2013: 6).

1.2.Girişimci Kavramı

Girişimciyi kar elde etme isteği ile insan ihtiyaçlarını karşılamak üzere yatırımda bulunan ve yatırımın riskini kabullenen kişi olarak ifade eden Richard Cantillon, aslında girişimciyi riski üstlenen kişi olarak ilk defa yazın hayatına sokmuştur. Daha sonra Jean

Baptiste Say ise girişimcinin, risk almanın yanı sıra işletmeyi örgütleme ve yönetebilme niteliklerine de sahip olması gerektiğini vurgulamıştır (Yıldırım, 2013: 26-28). Say'a göre girişimci, ekonomik kaynakları, daha fazla verimlilik ve üretkenlik sağlayan alana kaydıran, değer yaratan kişidir (Dees, 1998: 2). Girişimcilik kavramını literatüre sokan bilim adamlarından biri ise ekonomist Joseph Schumpeter'dir (Bülbül, 2010: 17). Schumpeter'e göre girişimci, geleneksel yapıları kırmaya istekli ve kabul edilen şeylere meydan okuyan bir aktördür (Cantner, Goethner, Silbereisen, 2017: 188). Say ve Schumpeter'in ifade ettiği gibi girişimcilerin çoğunun amacı, yeni olan ve karı hedef alan işletmeler kurmaktır, ancak, bir iş kurmak girişimciliğin özü değildir. Diğer ekonomistler girişimciyi farklı ifade etmiş olsalar da, Say ve Schumpeter, girişimcileri ekonomik kalkınmanın ardındaki yenilikçi ve itici güç olarak tanımlamışlardır (Dees, 1998:2).

Drucker girişimciyi ekonomik kaynakları, getirisi en yüksek olan işe yatırım yapan ve kar sağlamayı amaçlayan kişi olarak ifade etmektedir. Hisrich ise girişimciyi sadece ekonomik risk alan kişi olarak değil aynı zamanda finansal, sosyal ve psikolojik riskleri de göz önüne alarak yatırım yapan kişi olarak ele almaktadır. Bunun karşılığında da maddi ve bireysel tatmine ulaşılmaktadır. Zaman ve emek harcanarak yeni bir mal veya hizmet ortaya konmaktadır (Yıldırım 2013: 26-28). Bunların yanı sıra, Drucker'a göre açılan her yeni küçük işletme, girişimciliği ifade etmemektedir. Girişimcilikten söz edebilmek için yenilik ve değişime ihtiyaç vardır (Dees, 1998: 2).

Girişimci ekonomik bir değere sahip mal ve hizmeti üretip, pazarlamak üzere üretim faktörlerini bir araya getiren, kar elde etmesi amacıyla oluşturduğu girişimdeki tüm riskleri üstlenen kişi olarak tanımlanmaktadır (Marangoz, 2012: 3). Girişimci, işletmeyi kuran ve fırsatları algılayan kimsedir (Bygrave ve Zacharakis, 2010: 49). Girişimci, emek, sermaye ve doğal kaynaklardan oluşan üretim faktörlerini bir araya getirerek, ekonomik bir değer taşıyan mal ve hizmet üretmek için gerekli girişimi başlatan, tüm bunları organize edecek finansman kaynaklarını ve ürettiği ürünlerin sunulacağı pazarları bulan kişidir (Müftüoğlu, 2001: 11). Girişimciye yönelik bir başka tanım da Küçük tarafından yapılmıştır. Küçük'e göre (2013: 26) girişimci, mal ve hizmet üreten, pazarlayan ve kar zarar olasılığını üstlenip, sermayesini yatırıma dönüştüren kişidir.

Başkalarının göremediği fırsatları yakalamak yönünde değerlendiren ve bunun bir yetenek olduğunu ifade eden Kaya (2007) ise girişimciyi; bu yeteneğe sahip insanların elde ettikleri fırsatları değerlendirmek suretiyle bunları bir iş fikrine dönüştürebilen ve tüm riskleri üstlenen kişi olarak ifade etmektedir. Durukan'a (2003) göre girişimci, devamlı suretle mal ve hizmetin sunulacağı pazarları izleyen ve bu pazarlardaki açıkları zamanında tespit edip boşlukları yakalayan kişidir. Aynı zamanda girişimci riske girmekten, rekabet etmekten, sorumluluk almaktan kaçınmayan, atak ve yaratıcı kişidir.

Literatüre bakıldığında girişimci kavramına ilişkin olarak çok fazla tanım yapılmış olmasına rağmen bu yapılan tanımların ortak noktası, girişimcinin başkalarının göremediği ya da algılayamadığı fırsatları sezip, bunları birer iş fikrine dönüştürme yeteneğine sahip olmaları ve bu amaçla da risk almaya yatkınlıklarıdır (Arıkan, 2004: 46).

1.3.Girişimcilik Kavramı

Girişimcilik kavramının geçmişi, insanoğlu tarihi kadar eskilere dayanmaktadır. Ancak girişimcilik kavramına ilişkin ilk tanımlamalar 20.yy'dan sonra yapılmaya ve iktisat teorilerinde yer bulmaya başlamıştır. İlk olarak Adam Smith "Ulusların Zenginliği" adlı eserinde kapitalizm kavramını tanımlamıştır. Smith, bu eserde kapitalizm ile girişimci kavramını bağdaştırmıştır. Girişimcilik tanımı 18.yy'da Richard Cantillon tarafından ortaya atılmıştır. İngilizce de "entrepreneurship" olarak literatürdeki yerini almıştır (Gümüsoğlu ve Karagöz, 2013: 64). Türkçe de ise ilk olarak "Müteşebbislik" olarak ifade edilmiştir (Kayalar ve Ömürbek, 2007: 186). Müteşebbis, teşebbüs eden, girişimde bulunan anlamında kullanılmaktadır. Daha sonraki yıllarda "müteşebbis" kavramı, girişimde bulunmak, girişmek manasına gelen "girişimcilik" kavramına evrilmiştir.

İrmiş'in (2010:7) tespitine göre; Cantillon çalışmasında arazi sahibi, ücretli ve girişimci arasındaki farkları ortaya koymuştur. Girişimciyi "belirsizlik şartları altında pazarın oluşumunda karar verici ve bir koordinatör" olarak tanımlamıştır. Daha sonra Turgot ve Say, girişimci ile sermaye sahibi arasındaki farkları belirlemiş ve girişimciyi kar elde etmek amacıyla yatırım yapmayı tercih eden kişi olarak ifade etmiştir. Yaşanan ekonomik gelişmelere paralel olarak girişimcilik tanımına yeni nitelikler eklenmiştir. Cantillon'dan sonra Say'da girişimcinin bir risk üstlenme kadar, üretim faktörlerini

örgütlenme ve yönetme özelliğine sahip olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu tanımlara ek olarak girişimcinin yeniliğe açık ve dinamik bir yapıda olması gerektiğini de vurgulayan düşünür ise Schumpeter'dir. Schumpeter yaptığı çalışmalarında girişimciliğin yeni bir ürün veya hizmet, yeni teknolojik buluşlar, yeni üretim süreçleri, yeni pazarlar ve yeni kaynaklar yaratılması üzerinde durmuş ve girişimciyi toplumda değişim yaratacak kişi olarak tanımlanmıştır (Müftüoğlu, Ürper, Başar, Tosunoğlu, 2004: 4).

Kuratko ve Hodgetts'e (2007: 4) göre girişimciler başkalarının kargaşa ya da karışıklık gördüğü yerde fırsatları algılayan kişiler olarak tanımlanmaktadır. Girişimciler; önüne çıkan engelleri aşan, uzun mesafeli olimpiyat atletlere, farklı yetenek ve sesleri yönetmek suretiyle uyum içinde çalıştıran, bir senfoni orkestrası şefine, hız ve cesaretin sınırlarını zorlayan pilotlara benzerler. Onlar şirketleri kurmakta ve istihdam yaratmaktadırlar. ABD ekonomisi girişimcilerin çabaları sayesinde canlanmıştır. Dünyada artık serbest girişim, ekonomik kalkınma için bir model haline gelmiştir. Girişimcilerin tutkusu ve itici gücü iş dünyasını ileri boyutlara taşımıştır. Girişimciler bilinmeyene meydan okuyan ve sürekli olarak yenilik oluşturan kişilerdir.

Girişimcilik, algılanan fırsatlar ve bu fırsatları yakalamak için oluşturulan işletmelerin gerçekleştirdiği eylemleri, faaliyetleri ve tüm fonksiyonları kapsayan süreçtir (Bygrave ve Zacharakis, 2010: 49). Girişimcilik; farklı bir değer yaratmak ve bunun karşılığında maddi ve kişisel tatmin sağlamak amacıyla, fiziki ve sosyal bir takım riskleri üstlenerek, bu konuda gerekli zamanı ve emeği ortaya koyma süreci olarak tanımlanmaktadır (Akpınar, 2011: 14). Girişimcilik, bir işletmenin kurulmasına yönelik olarak, işletmenin tüm fonksiyonlarının işletilmesi ve bunlara yönelik olarak risklerin üstlenilmesine ilişkin faaliyetler bütünü olarak karşımıza çıkmaktadır (Küçük, 2013: 27). Girişimcilik, yaratma, değişim ve dinamik bir vizyon sürecidir. Girişimcilik, yeni fikirlerin, yaratıcı çözümlerin yaratılmasına yönelik tutku ve enerji gerektiren faaliyetler bütünüdür (Kuratko ve Hodgetts, 2007: 33).

Girişimcilik, fırsat yaratma veya ortaya çıkan fırsatları değerlendirebilme sürecidir (Müftüoğlu, 2004: 4). Bir başka ifade ile girişimcilik, girişimcinin sadece kendi işini kurması, organize etmesi olarak algılanmamalı, aynı zamanda var olan bir işi yeniden dizayn etmesi, piyasaya sunması veya yeni, farklı sektörlere açılması olarak da ifade

edilebilmektedir (Efe, 2016: 20). Mal ve hizmet üretmek amacıyla yola çıkan, bu yolda kendisine sunulan fırsatları algılayan, yeni teknolojiler kullanan veya var olan teknolojileri geliştiren, ihtiyaç duyulan üretim faktörlerini temin eden, kar ve zarar riskini üstlenen ve bireysel, yönetsel ve teknik anlamda bir takım becerilere sahip olan kişiye girişimci denmektedir. Girişimcilerin uyguladığı ekonomik, yönetsel ve psikososyolojik sürece de girişimcilik adı verilmektedir (Mecek, 2013: 494).

Literatürde karşımıza çıkan girişimcilik tanımları, girişimciliğe yönelik ortak birtakım özellikler barındırmaktadır. Buna göre girişimciler, birer karar mekanizmasıdır. İşletme faaliyetlerini sistemli bir şekilde organize eden bir koordinatörlerdir. Yatırım yapan, bu yaptığı yatırımlardan kar elde etmeyi hedefleyen, risk üstlenen bireylerdir. Sadece maddi tatmin değil, kişisel olarak da tatmin elde etmek isteyen, fırsatları gözeten, yeniliğe açık bireylerdir. Girişimcilik ise, bu özellikleri taşıyan bireylerin yönettiği ekonomik, sosyal, hukuki sürece verilen isim olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.4.Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Girişimciliğin tarihsel olarak gelişimi, öncelikle dünyada, daha sonra da ülkemizde göstermiş olduğu seyir, araştırmanın bu bölümünde ortaya konmaya çalışılmıştır.

1.4.1. Dünyada Girişimciliğin Tarihsel Seyri

Dünyada girişimciliğin gelişimi, ekonomik hareketlerin gelişimi ile paralellik seyretmektedir. İlkel toplumlarda insanlar, ihtiyaçlarını doğadan direkt olarak temin edebilmekteydiler. Bu dönemlerde hayvancılık ön planda olmakla birlikte, küçük el yapımı araç gereçlerle, çanak-çömlek imalatı, dokuma ve ekmek gibi ürünler de ortaya konmaktaydı. Avcılık ve toplayıcılıktan, yerleşik tarıma geçtikleri süreçte derebeylik dönemi ve artık takas ekonomisine dayalı bir ticaret olgusu gelişmeye başlamıştır. Bu dönemde küçük el sanatlarına dayanan bir ekonomi oluşmuş, ticaret gelişmeye başlamış ve yiyeceklerini köylerden alan kentliler, ürettikleri ürünleri köylere satmaktaydılar (Aşkın, Nehir, Vural, 2011: 56-58). İhtiyacından fazla olarak üretilen bu ürünleri kimi zaman takas yolu ile elden çıkarılırken, kimi zaman da kıymetli madenler, para veya para eden eşya karşılığında satmışlardır. Bu mal değişimi ticari anlamda ilk girişimcilik düşüncesini ortaya koymuştur (Durukan, 2006: 26). Mezopotamya'nın güneydoğusunda, MÖ.2000'li yıllarda

varlığı sürdüren Babil Uygarlığında “tamkarum” denilen ve ticaret ile uğraşan kişiler bulunmaktaydı. Tamkarumlar, seri üretim yapmaktaydılar. Küçük atölyelere sahip olan Tamkarumlar, faiz karşılığında borç para verirdiler. Borç para verme işinden oldukça güçlü bir sermaye elde etmişlerdi. Bu sayede Babil’de bankacılık faaliyetleri gelişmeye başladı (İldız, 2013: 35). Tamkarumlar girişimcilik faaliyetlerinin ilk örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

Daha sonraki zaman zarfında, küçük el sanatları sanayisi gelişmiş ve yerini zamanla ücret karşılığı işçi çalıştıran küçük atölyelere bırakmıştır. Bu dönüşüm, 11.yy’da karşımıza çıkmaktadır. Ulusal ve uluslararası pazarların gelişmesi 12.yy ve 13.yy’da, özel bankaların kurulmaya ve büyük sermaye sahiplerinin ortaya çıkmasına ise 13.yy ve 14.yy’da karşılaşılmaktadır (Aşkın vd., 2011: 56-58).

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş ile birlikte girişimcilik kavramının gelişmesi hem işletme hem de iktisat literatürü için önemli bir gelişmedir. Ortaçağda girişimci risk almayan, devlet tarafından verilen kaynakları yöneten kişi olarak görülmekteydi. Girişimci, 17.yy’da, devlet tarafından fiyatı ve ne olduğu öncesinde belirlenen mal veya hizmeti üretmek amacıyla iş başına geçen ve karı veya zararı üstlenen kişi olarak ifade edilmekteydi (Arıkan, 2004: 3-4). Kristof Kolomb ve Vasco de Gama’nın 17. ve 18.yy’larda yaptıkları keşifler, deniz aşırı ticareti geliştirmiş ve bunun bir sonucu olarak tarımın önemi giderek azalıp, sanayi ön plana çıkmaya başlamıştır. Başka bir ifade ile yeni pazarlar oluşmuş, farklı kıtalardan yeni arz ve talepler ortaya çıkmıştır. Yaşanan bu gelişmeler sanayi devrimini tetiklemiştir (Gümüsoğlu ve Karaöz, 2013: 68). Sanayi Devriminin gerçekleşmesi ile birlikte batıda büyük bir sermaye birikimi ve güçlü bir orta sınıf meydana gelmiştir (Kaya, 2007: 34). Sanayi Devrimi ile birlikte 18.yy’da sermaye sahibi olan kişi ile sermayeye ihtiyaç duyan kişiler birbirinden ayrılarak “girişimci” ve “sermaye temin eden kişi” olarak ayrı ayrı düşünölmeye başlanmıştır (Gürol, 2006: 9). Sanayi devrimi sonrası kapitalizm ortaya çıkmıştır. Serbest piyasa ekonomisi Avrupa’ya ve Amerika’ya yayılmaya başlamış ve girişimcilik olgusu bu süreçte ciddi bir ivme kazanmıştır (Soylu, 2011: 19). Daha sonra artan sanayileşme süreci ile birlikte girişimcilerin toplum gözünde önemi artarak farklı nitelikler kazanmasına neden olmuştur. Bu gelişmelere paralel olarak girişimci, üretim faktörleri arasındaki yerini almaya

başlamıştır (Tutar ve Altınkaynak, 2013: 8-9). Hisrich ve Peters'in (1992) de ifade ettiği gibi, 19.yy'ın sonu ve 20.yy'ın başlarında; girişimci kavramı sadece ekonomik olarak tanımlanmaktaydı. Girişimci ve yönetici kavramı aynı olguyu ifade etmekteydi. Bu bağlamda girişimci, kişisel kazanç sağlamak amacıyla işletmenin ihtiyaç duyduğu sermayeyi bulan, işletmeyi organize eden kişi olarak tanımlanmaktaydı. Girişimci, girişimini yönetirken işletme ile ilgili tüm yönetsel becerilerini kullanmakta, kar ve zararı üstlenmekteydi. İşletmeye ilişkin tüm masraflar düşüldükten sonra geriye kalan meblağ girişimcinin payı olmaktadır (Yurtseven, 2007: 58).

Günümüzde ise, bilgi ve iletişimde meydana gelen hızlı gelişmeler, girişimciliğe olan önemi hızla artırmıştır. Bu artışın nedenleri arasında işsizliğin artması, değişen ekonomik dengeler, sosyal ve ekonomik alandaki değişimler vardır. Dünyadaki bu hızlı değişime ayak uydurmak ve toplumsal refahı sağlamak için artık toplumlar girişimciliğe özel önem vermektedirler (Tutar ve Altınkaynak, 2013: 9-10).

1.4.2. Türkiye’de Girişimciliğin Tarihsel Seyri

Türkiye’de girişimciliğin geçmişi incelendiğinde bin yıl kadar geçmişe gitmek mümkündür (Durukan, 2006: 27). Türk toplumunda, göçebe yaşamdan yerleşik yaşama geçmeleri ile birlikte ticaret ve sanatkârlığa yönelik faaliyetlerde bulunmuşlardır. Ancak Osmanlı Dönemine gelindiğinde, ticaretten ziyade, tarım, hayvancılık ve askerlik gibi faaliyetlere yöneldikleri görülmektedir (Marangoz, 2012: 22). Bu nedenle, Türkiye’de girişimcilik faaliyetlerinin tarihsel seyrine bakarken ilk olarak Osmanlı Dönemi yani Cumhuriyet öncesi dönemi irdelemek gerekmektedir.

Osmanlı İmparatorluğunun yıkılması ve yeni bir Türkiye Cumhuriyetinin kurulması ile birlikte, savaşında ülkeye yaptığı tahribatlar göz önüne alınarak ve bir an önce toparlanmak, yaraları sarmak adına Cumhuriyet kurulmadan 9 ay önce İzmir İktisat Kongresinde ekonomiyi geliştirmeye yönelik bir takım kararlar alınmıştır. Kongrede alınan bu kararların yansımaları 1930’lu yıllara kadar sürmüştür (Marangoz, 2012: 23). Bu sebeplerdir ki, Türkiye’de girişimciliğin tarihsel seyrine bakıldığında savaştan yeni çıkmış Türkiye Cumhuriyetinin ilk yıllarını ayrıca incelemek gerekmektedir.

Türk ekonomi tarihinin en yüksek büyüme hızı 1950 ile 1980 arasındaki döneme rastlamaktadır (Pamuk, 2014: 255). Yeni işletmelerin kurulması, çok partili döneme geçilmesi, ilk defa farklı bir partinin ülke yönetiminde söz sahibi olması ve bu süreçte ekonomide liberalleşme politikalarının benimsenmesi ile başlayan 1950’li yıllar, daha sonra 1960’larda Devlet Planlama Teşkilatının kurulması ile gelişimini sürdürmüştür ancak, 1970’li yıllardaki Kıbrıs Çıkartması ve 1980 darbesi son bulmuştur. 1950’li yıllarda yükselmeye başlayan ekonomik hareketlilik, 1980’lerde hem savaş, hem de darbe sonrası sekteye uğramıştır. Bu nedenle 1950 ve 1980 dönemindeki gelişmeleri ayrı bir şekilde değerlendirmek yerinde olacaktır.

Türkiye’de uygulamaya konulan 24 Ocak 1980 kararları da girişimciliğe yön vermiş ve girişimciliğin bugünlere taşınmasına hizmet etmiştir. 1980’den günümüze kadar ulaşan girişimcilik olgusunu da ayrı bir şekilde değerlendirmekte fayda olacaktır.

Bu bağlamda, Türkiye’de girişimcilik olgusu değerlendirilirken; Cumhuriyet öncesi dönem, Cumhuriyet döneminin ilk yılları, 1950-1980 dönemi ve 1980 sonrası dönem olarak dört döneme ayrılabilir (Küçük, 2013: 36).

Cumhuriyet Öncesi Dönem:

Türk girişimciliğinin temellerini, Selçuklu ve Osmanlı İmparatorlukları döneminde uygulamaya konulan “ahilik” teşkilatı oluşturur. Daha sonraki dönemler lonca adı ile de ifade edilmeye başlanan ahilik kurumu, sadece ekonomik bakımdan değil, sosyal bakımdan da fayda sağlayan bir mesleki kuruluş olarak karşımıza çıkmaktadır (Özdemir, Ersöz, Sarıoğlu, 2007: 179). Ahilik Teşkilatında toplumların ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan birlikte gelişmesi ve kalkınması önem arz etmektedir (Durak, 2016:111). Bu mesleki kurumlar, sanayi devriminden sonra, sosyal yaşamda meydana gelen değişimlere uyum sağlayamadıkları için hayatta kalmayı başaramamışlar ve kapanmışlardır (Özdemir vd., 2007:179).

Öte yandan, Osmanlı Devleti, tarihin bir periyodunda üç kıtaya yayılan geniş topraklara sahip olan büyük bir imparatorluk hacmine ulaşmıştır. Geniş topraklara sahip olmasına rağmen, verimliliğin düşük, ulaştırmanın zor ve pahalı olması gibi birtakım sebeplerle tarımsal üretim, arzu edilen seviyelerde değildi. Osmanlı Devleti her ne kadar

günümüzdeki ekonomik anlayışa ters düşse de, ekonomiyi canlandırmak, üretimi artırmak, düşük maliyetli yüksek kaliteli mal ve hizmet üretmek için ithalata düşük, ihracata yüksek vergi öngören bir politika izlemiş ve bundan az da olsa fayda görmüştür (Bülbül, 2010: 22). Öte yandan, Cumhuriyet öncesi dönemde Türkler, sanayi ve ticaretle pek uğraşmamışlar, daha ziyade hayvancılık, tarım, askerlik, ulemalık ve memurluk gibi alanlara meyil göstermişlerdir. O dönemde, sanayi ve ticaret, Osmanlı Devletinde yaşayan azınlıklar, Ermeniler ve Yahudiler tarafından yürütülmekteydi. Bu nedenle Türklerde yedi-sekiz nesil boyunca ticaret kültürü ve temeli oluşmamıştı (Durukan, 2006: 27). O dönemde Osmanlı sanayisi Avrupa'nın sanayisi ise rekabet edebilecek bir durumda değildi. Diğer yandan kapitülasyonların, yabancılara tanıdığı bir takım haklar ortaya çıkmakta ve azınlıklar giderek ticari hayatta daha çok söz sahibi haline gelmekteydiler. Zamanla bu Müslüman olmayan azınlık grup, Türk tüccarlar ile Avrupalı tüccarlar arasında köprü olmuşlar ve toplum içerisinde ayrıcalıklı bir konuma gelmişlerdir. Müslüman tüccarlar ise ticari hayattan soyutlanmışlardı (Akpınar, 2011: 20).

Osmanlı Devleti 18.yy'ın başlarında girdiği savaşıardan toprak kaybederek çıkmıştır (Şahin, 2002: 3). Daha sonra, 19.yy ve 20.yy'da girdiği savaşıardan da ağır yaralar almıştır. Bu savaşıar önemli toprak kayıplarına sebebiyet vermiştir (Yasa ve Çelik, 2016: 2419). 18.yy'da başlayan Osmanlı Devletinin savaş kayıpları ile Batı Avrupa'daki sanayi devriminin gerçekleşmesi, aynı döneme rastlamış ve bu da ekonomik, siyasi ve askeri dengenin Osmanlı Devleti aleyhine bozulmasına sebep olmuştur. Bu dönemde Osmanlı Devleti bu devrimin dışında kalmıştır ve Batı hızla ilerlerken, Osmanlı Devletinin çöküşü hız kazanmıştır (Şahin, 2002: 4). Önemli toprak kayıplara neden olan bu savaşıar, birçok işyerinin kapanmasına, işsizliğin artmasına, ülke ekonomisinin zarara uğramasına neden olmuştur. Bu zararı finanse edebilmek için borçlanmaya gidilmiştir (Yasa ve Çelik, 2016: 2419). 1854 yılında ilk dış borcun alınmasından sonra bu borcu yeni dış borçlar takip etmiştir. Gerek ithalatın ihracattan fazla olması dolayısıyla ortaya çıkan dış ticaret bilançosundaki açıkları kapatmak, gerekse önceki borçların anapara ve faizlerini geri ödeyebilmek için yeni borçlanmalar yapılmıştır (Şahin, 2002: 4). Osmanlı Devletinden kalan bu borç, Cumhuriyet dönemine aktarılmıştır (Yasa ve Çelik, 2016: 2419).

Cumhuriyet Dönemi:

Türkiye Cumhuriyeti'nin Osmanlı Devleti'nden teslim aldığı ekonomi, dışa bağımlı bir ekonomi idi (Bülbül, 2010: 67). Cumhuriyetin kurulması sürecinde savaşın olumsuz etkilerini onarmaya çalışan, halkı fakir ve yoksul, sanayisi ağır darbeler almış, Osmanlı Devletinden kalan kötü ekonomi politikalarını düzeltmeye çalışan bir Türkiye vardı (Gümüšoğlu ve Karaöz, 2013: 70-71). Savaştan sonra Türkiye Cumhuriyetine kalan topraklarda 13 milyon civarında bir nüfus bulunmaktaydı ve bu nüfusun %95'i Türklerden oluşmaktaydı. Bu dönemde savaş yüzünden nüfus artış hızı %1 kadardı. Savaş sonrası Osmanlı İmparatorluğundan geriye sadece maddi sermaye yetersizliği değil, aynı zamanda beşeri sermaye yetersizliği de kalmıştı (Şahin, 2002: 4). Tüm bu yetersizlikleri göz önünde bulunduran Türkiye Cumhuriyeti, cumhuriyetin ilk yıllarında, ekonomiye öncülük etmiş ve mal ve hizmet üretimini kendisi üstlenmeye başlamıştır. Yerli, yeterli ve kaliteli girişimciler yaratmak bilinciyle hareket eden Türkiye Cumhuriyeti, girişimciliği desteklemek ve ekonomiyi güçlendirmek adına çeşitli çalışmalarda bulunmuştur. (Özdemir, 2007: 181). Bu çalışmaların başında 1923'de düzenlenen İzmir İktisat Kongresi yer almaktadır (Gümüšoğlu ve Karaöz, 2013: 70-71). İzmir İktisat Kongresinde serbest piyasa oluşumu için yeni girişimler oluşturulmasına yönelik bir takım politikalar belirlenmiştir. Bu politikaların amacı, özel girişimleri teşvik etmektir. Bunun için belirli bir sermaye birikimine ihtiyaç vardır ve savaşın etkisi ile yoksullaşan halkta bu tür bir birikim görülmemektedir. Bu yüzden bu girişimler devlette çalışan üst düzey bürokratlar tarafından gerçekleştirmiştir (İrmiş, Durak, Özdemir, 2010: 57). Kongrenin amacı yeni kurulmakta olan ve birtakım sorumluluklar altında devamlılığını sürdürmeye çalışan ülkede ekonomik dengeleri sağlamak ve ekonomik yapıyı güçlendirmektir. Kongrenin en önemli hedeflerinden biri, azınlıkların ticaretteki etkinliğinin azaltılarak, Türk girişimcileri desteklemek ve güçlendirmektir. Buna ilişkin olarak sanayi ve madencilik alanını canlandırmak adına aşar vergisi kaldırılmıştı (Yasa ve Çelik, 2016: 2424). Devlet vergi gelirlerinin %28,6'sını karşılamakta olan aşar vergisinin kaldırılmasıyla, köylü üzerindeki vergi yükü, toprak sahiplerine kaydırılmış ve köylünün rahatlatılması sağlanmıştır (Şahin, 2002: 36). Aşar vergisi ile birlikte hayvanlardan alınan ağnam vergisi de kaldırılmıştır. Aşar ve ağnam vergileri, devletin en büyük gelir kaynağı olmakla beraber, savaştan sonra bunların toplanmasında bir takım sorunlar yaşanmış ve kaldırılmışlardır (Pamuk, 2014:

177). 1924 yılında, özel sermayeli ilk Türk mali kuruluşu sayılan İş Bankası kurulmuştur. Bu banka sanayi ve ticaretle uğraşan kesime kredi sağlamakla görevlendirilmiştir (Şahin, 2002: 37). Daha sonra 1925 yılında Sanayi ve Maadin Bankası kurulmuş, sanayinin teşvik edilmesi, korunması ve finansmanın sağlanmasına yönelik olarak Teşvik-i Sanayi Kanunu çıkartılmıştır (Yasa ve Çelik, 2016: 2424; Şahin, 2002: 37). Büyük ölçekli ve modern teknolojiyi kullanan firmalara teşvik sağlanmaya çalışılmıştır. Bu teşvikten yararlanan sanayi kuruluşları 1927-1932 döneminde artış göstermiş 1932’de ise 1473 kuruluş ile en yüksek rakama ulaşmıştır. Teşvik kapsamında olan kuruluşlar bu tarihten sonra azalma eğilimine girmiş ve 1938’de 1103 sanayi kuruluşu ile üretime devam etmiştir (Şahin, 2002: 38). Bunlara ek olarak, 1927 yılında ilk sınaî sayımı yapılmıştır. Bu sayımda 65.245 müessesenin olduğu tespit edilmiştir. Bu müesseselerin %79’unda dört işçiden daha az işçi çalıştığı saptanmıştır. Sektörel bazda en çok üretim yapan müessese sayısı %43,59 ile tarım ve hayvancılık, %22,61 ile maden sanayidir. (Bülbül, 2010: 71). Bu süreçte daha fazla istihdam yaratılan, daha fazla müesseseye ihtiyaç olduğu söylenebilir.

1950-1980 Dönemi:

Bu dönemde Türkiye’nin siyasi tarihinde önemli değişimler yaşanmıştır. 1946 yılında Cumhuriyet Halk Partisi içerisinde yer alan muhalif grup, Demokrat Partiyi kurmuştur. Kalkınmaya kırsal bölgelerden başlayacağını vadeden Demokrat Partinin ekonomik felsefesini “her mahalleden bir milyoner yaratmak” oluşturmaktaydı (Pamuk, 2014: 226). 1950’li yıllarda Demokrat Partinin iktidara gelmesi ile birlikte ekonomi de liberalleşme politikaları benimsenmiş, yerli ve yabancı girişimcilerin önü açılmış, işgücü ucuzlanmış ve özel sektörün sanayi içindeki payı %50’den %70’e çıkmıştır. Bu yıllarda tarıma da ağırlık verilmiş ve Türkiye ekonomisi 1950- 1954 yıllarını ekonomik perspektifte refah artışı içinde geçirmiştir (Tikici ve Aksoy, 2009: 46). Hem kamuda hem de özel sektörde çalışan işçi sayısında, bu işçilerin alım güçlerinde ve refahlarında ciddi artışlar gözlenmiştir. Sosyal güvenliğe ilişkin düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır (Makal, 2002: 8). Ancak 1954 yılında yaşanan kıtlık ve susuzluk, enflasyonun artmasına sebep olmuş, ekonomi bu dönemde yaralar almaya başlamış ve sonuçta 1958 yılında devalüasyon yapılmıştır (Tikici ve Aksoy, 2009: 46). Ekonomi alanında yaşanan bu olumsuzluklar, Demokrat Parti hükümetlerine eleştiri getirmiştir. Demokrat Partinin ekonomiye yönelik bir

planının olmaması ve ekonomi yönetimindeki koordinasyon eksikliği büyük bir boşluk yaratmaktaydı. Ekonomideki bu boşluk, 27 Mayıs Darbesi ile göreve gelen askeri rejimin Devlet Planlama Teşkilatını (DPT) kurması ile doldurulmaya çalışılmıştır (Pamuk, 2014: 235). DPT, sanayi politikalarının temelini ithal ikameciliğin oluşturması amacıyla kurulmuştur (İrmiş vd., 2010: 59). Bu dönemde Türkiye artık, daha önceden ithal ettiği ürünleri, yerli sanayi tarafından üretilmesini hedeflemekteydi (Pamuk, 2014: 237).

1950’li yıllarda ivme kazanmaya başlayan sanayileşme ve sermaye birikimi yeni işletmelerin kurulmasına vesile olmuştur. Günümüzde halen faaliyette olan birçok işletmenin temelleri bu dönemde atılmıştır. Bu dönemde girişimciliği özendirme ve desteklemek amacıyla bazı politikalar geliştirilmiştir. Bu politikalar, kredi temini, hükümetle yapılan sözleşmeler, ihracata yönelik bir takım uygulamalardır (Aşkın vd., 2011: 67). 1960’lı yılların başında sermaye sahiplerinin hak ve çıkarlarını korumak amacıyla Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu ve 1971 yılında ise işletmelerin ve demokratik hukuk devletinin korunması amaçlı olarak Türkiye Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) kurulmuştur. Ancak 1970’li yıllarda ülkede yaşanan ideolojik kargaşalar, petrol sorunları, Kıbrıs Çıkartması vb. sorunlar ekonomiyi zor duruma sokmuş, enflasyon ve işsizlik artarak dengeler bozulmaya başlamıştır. Bu dönemde yaşanan ekonomik sorunlar, politik belirsizlikler ve askeri darbeler gibi nedenlerle işletmeler gelişme fırsatı yakalayamamışlardır (İrmiş vd., 2010: 59).

1980 Sonrası Dönem:

Esas itibariyle Türkiye’de girişimciliğin ivme kazanması 1980 yılından sonra oluşmaya başlamıştır. Bu dönemde 24 Ocak 1980 kararlarıyla ekonomiye yönelik stratejik değişiklikler yapılmaya başlanmıştır (Arıkan, 2002: 17). Türkiye’nin döviz kazanması için yürürlüğe konan 24 Ocak Kararları, IMF (Uluslararası Para Fonu) denetiminde gerçekleştirilmektedir (Çokgezen, 2010: 7). Bu kararlar doğrultusunda ithal ikamesine yönelik olarak gerçekleştirilen stratejilerden vazgeçilmiş, yerine serbest piyasa ekonomisi çerçevesinde ihracatı artırmaya yönelik stratejiler benimsenmeye başlanmıştır. Bu dönemde ihracat yapan işletmeleri desteklemeye yönelik politikalar devreye sokulmuştur (Arıkan, 2002: 17). Yine bu süreçte, Türkiye’de Dünyada meydana gelen gelişmelere paralel olarak bazı gelişmeler yaşanmış ve bu doğrultuda ihracat, döviz piyasası, sermaye girişi ve faiz

oranları serbestleştirilmiş, girişimcilerin üzerindeki vergi yükü azaltılmaya çalışılmış, Kamu İktisadi Teşebbüsleri özelleştirilmeye başlanmış ve özel sektörün desteklenmesine yönelik birtakım politikalar geliştirilmiştir. (Soylu, 2011: 26-27). İhracata dayalı bir ekonomi politikası desteklenmiştir. İhracat, gümrük politikaları, sübvansiyonlar ve bazı imtiyazlarla desteklenmiştir. (Gökçen, 2013: 231). Türkiye’de 1980 ve 1990’lı yıllarda girişimciliğe ilişkin olarak Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeleri (KOBİ) destekleyen politikalar belirlenmeye başlanmıştır (Küçük, 2013: 38). 1989 yılında Devlet Planlama Teşkilatınca “Küçük Sanayi” raporu hazırlanmıştır. Bu rapor doğrultusunda KOBİ’lerin ekonomik gelişmeler için özel önem arz ettiği, istihdam yarattığı ve girişimciliğin bu anlamdaki önemi, özellikle vurgulanmıştır. Tüm bunların bir sonucu olarak 1990 yılında KOSGEB kurulmuş ve bu kuruluş, girişimcinin desteklenmesinde önemli bir rol oynamaya başlamıştır (Gümüšoğlu ve Karaöz, 2013: 72).

1980 sonrası dönemde girişimcilik kavramında birtakım gelişmeler kendini göstermeye başlamıştır. Girişimciler, vizyonu olmayan, eğitim seviyesi düşük, kalitesine, imajına önem verilmeksizin mal ve hizmet üreten girişimci profilinden, eğitilmiş, vizyon ve misyon sahibi, kaliteyi ön planda tutan, değişime gelişime ayak diremeyen, müşterilerin beklentilerini göz ardı etmeyen, etkin bir yönetim şekli sergilemeye çalışan bireyler haline dönüşmüşlerdir. Elbette ki bu dönüşüm sürecinde, dünyaya açılma, rekabet ve serbest piyasa ekonomisinin etkileri göz ardı edilememektedir (Akpınar, 2011: 25).

1990’lı yıllarda girişimcilik alanında oldukça iyimser gelişmeler yaşanmıştır. “Anadolu Kaplanları” olarak ifade edilen ve Çorum, Denizli, Kayseri, Gaziantep, Bursa, Konya, Eskişehir gibi şehirlerde sanayi merkezleri kurulmuştur. 1994 yılında Cumhuriyet tarihinin en önemli ekonomik krizlerinden biri yaşanmış ve kriz atlatılabilmektedir. 1996 yılında Gümrük Birliği anlaşması sağlanmıştır. Bu dönemde KOBİ’ler rekabet güçlerini arttırmışlardır (Karakaş, 2013: 17). 1990’dan başlayıp 2000’li yıllara kadar geçen süreçte, küreselleşmenin de etkisi ile Türkiye, daha ziyade yurtdışına fason üretim yapmaktadır. İhracatı, katma değeri az olan bu fason ürünler oluşturmaktadır. Türkiye ihraç etmiş olduğu bu fason ürünlere karşın, marka değeri olan ürünleri ithal etmektedir. Katma değeri düşük olan ürünleri ihraç edip, katma değeri yüksek olan ürünleri ithal etmesi, dış ticaret açığını büyütür hale getirmiştir (Bolat, 2006: 86).

Türkiye 2006 yılında, Küresel Girişimcilik Monitörüne (GEM) üye olmuştur (Abiyev ve Özgür, 2013: 134). Kendisine üye ülkelerin girişimcilik faaliyetlerini yıllık olarak raporlayan GEM'in temel amacı, ülkelerin ekonomik kalkınmalarında girişimciliğin rolünü araştırmaktır (Abiyev ve Özgür, 2013: 131). GEM tarafından en son yayımlanan 2016-2017 Girişimcilik Küresel Raporuna göre, Türkiye, Çin, Endonezya, Lübnan, Malezya, Suudi Arabistan ve Tayland gibi ülkelerle beraber verimlilik odaklı ekonomiler arasında yerini almıştır. Buna karşılık olarak ABD, Kanada, İngiltere, Almanya, İtalya, İspanya, İsrail ve Lüksemburg gibi ülkeler de yenilik odaklı ülkeler olarak gruplandırılmışlardır. GEM raporunda yayımlanan bilgilere göre, Türkiye, 2011 yılında 11,9 olan Toplam Girişimcilik Aktivitesini 2016 yılında 16.1'e yükseltmiştir. Toplam Girişimcilik Aktivitesi, 18 ile 64 yaş skalasında yer alan bireylerin potansiyel ve yeni girişimcilerin oranlarını ifade etmektedir (Karataş, 2013: 18). GEM raporuna göre, Türkiye 5 yıl içerisinde, yeni bir girişimde bulunma potansiyelini %4,2 arttırmıştır.

1.5.Girişimciliğin Önemi

Girişimciliğe yönelik olarak yazın tarandığında görülmektedir ki, girişimciler sadece ekonomik hayata değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel hayata da yön vermektedir. Toplumların refah seviyelerinin artması ile ekonomik kalkınmanın arasında doğrudan bir bağlantı yer almakta ve bu bağlantı da girişimciler tarafından sağlanmaktadır (Akpınar, 2011: 16). 1980'lerden beri küçük işletme sahipleri ve girişimciler, ekonominin itici gücü olarak ifade edilmektedir. Son zamanlarda yapılan araştırmalara göre, uzun vadeli ekonomik büyüme ve refahın, ancak girişimcilik faaliyeti ile ilerleyebileceği ortaya konmaktadır (Ribeiro-Sorino, 2017: 1). Bir ülkenin ekonomik olarak kalkınmasında hem ekonomik faaliyetlerin yeri, hem de belirli kurallar çerçevesinde toplanan vergiler büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda ne kadar çok işletme, ekonomi içerisinde yer alırsa, bu işletmeler ne kadar çok katma değer yaratırsa, devlet de aynı oranda vergi toplar ve böylece ülke ekonomisi de aynı oranda gelişir (Tutar ve Altunkaynak, 2013: 32). Katma değer yaratmak ile kastedilen, insan kaynaklarını ve mali kaynakları, yönetim ve iş stratejilerini geliştirmek suretiyle inovasyon oluşturup tercih edilebilir mal ve/veya hizmet ortaya koymaktır (Orhan, 2010: 36). Öte yandan katma değer yaratması ve vergi artışı sağlamanın yanı sıra girişimciliğin bir de kendi içerisinde işsizlik sorununa çözüm getirdiği de

bilinmektedir. Bu durum, devletin istihdam yaratma mecburiyetini, azaltma yönünde etki göstermektedir. Çünkü işsizlik sadece bireyi etkileyen bir sorun değil, aynı zamanda toplumun tüm kesimlerini de etkileyen bir sorundur. Girişimciler gerçekleştirdikleri faaliyetler çerçevesinde hem bireysel hem toplumsal bir sorun olan işsizliğe de çare olmaktadır (Tutar ve Altınkaynak, 2013: 32). İşsizlik oranındaki düşüşler suç işleme oranının da azalmasına etki etmekte ve bu anlamda da toplumsal yaralara çözüm olabilmektedir (Efe, 2016: 23). OECD verilerine göre, 2016 yılında Türkiye'deki işsizlik oranı %11,7'dir ve bu rakam ile Türkiye OECD ülkeleri arasında sondan beşinci ülke olarak karşımıza çıkmaktadır (OECD, 2017). Toplumda yaşayan bireyler, en azından temel insani ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek düzeyde ücrete sahip bir iş bulduklarında, toplumsal sorun haline gelen hırsızlık, dolandırıcılık vb. suçları işlemekten imtina edeceklerdir. Tüm bunlar anlamında da işsizlik seviyesinin düşmesi, bu tür toplumsal sorunların çözümüne dolaylı olarak katkı sağlayabilmektedir.

Diğer yandan tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de işgücünün istihdamı, bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda istihdamın iki tür amacı vardır; ekonomik ve sosyal. İstihdamın ekonomik amacı üretimin artırılması ve yeniden düzenlemesidir. Sosyal amacı ise, iş hayatının içinde yer almak isteyen herkese iş sağlanması, işletmelerin verimliliğinin artırılması ve işgören, işveren ve devlet arasındaki çalışma barışının sağlanmasıdır. Böylece yalnızca ekonomik anlamda bir refah sağlanmış olmayacak, aynı zamanda istikrarın da yakalanmış olması sağlanacaktır (Efe, 2016: 23). Türkiye genç nüfusa sahip bir ülkedir. Genç nüfusu ekonominin içine çekecek yeni iş alanlarının açılması ve yeni iş yapma modellerinin geliştirilmesi için girişimcilik potansiyelleri yüksek olan bireyleri bu yola kanalize edecek ve istihdama yönelik sorunların çözümüne katkı sağlayacaktır (Türkoğlu, Tetik, Açıkgöz, 2017: 12).

1985 yılında Drucker, 1965-1985 dönemini kapsayan bir çalışma yapmıştır. Bu dönemde ABD'nin nüfusu 129 milyondan, 180 milyona çıkmıştır. Yine bu dönemde çalışan sayısı ise, 71 milyondan, 106 milyona çıkmıştır. 20 yıl içerisinde istihdamda 35 milyonluk bir artış görülmektedir ki, bu artışın 24 milyonu, 1974-1984 dönemini kapsayan on yıllık süreç olarak ortaya konmuştur. Drucker yapmış olduğu bu çalışma ile istihdamı artırmanın yolunun, girişimciliği artırmaktan geçtiğini ortaya koymuştur (Bülbül, 2010:

20). Girişimcilik, ekonomik anlamda yeni bir iş yaratma, yeni bir ürün veya hizmet oluşturma ve çeşitlilik anlamında da katkılar sağlamaktadır (Yurtseven, 2007: 63). Girişimciler toplumları dönüştürür ve geliştirir. Girişimciler, ekonomik ve sosyal zorlukları mutlaka çözecek ve buldukları bölgenin yaşam kalitesini artıracak stratejiler üretmelidirler (Ribeiro - Sariano, 2017: 2).

Tüm bunların yanı sıra toplumsal refah seviyesinin artmasında merkezi yönetimlerin büyük sorumluluğu bulunmaktadır. Bugün birçok ülke gerek nüfus artışından kaynaklanan, gerekse insan ömrünün uzamasına ilişkin olarak, sosyal bir takım sorunlarla karşı karşıya kalmakta, sosyal yükümlülükleri artmakta, işsizliğe çözüm aramakta ve katma değer yaratmak adına girişimciliği teşvik eden önemli politikalar üretmektedir (Soylu, 2011: 18).

1.6.Girişimciliğin Temel Fonksiyonları

Girişimciler, bir işe başladıklarında müşteriler, tedarikçiler, yatırımcılar, bankacılar, muhasebeciler ve avukatlardan oluşan bir dizi rehber ihtiyacı duymaktadırlar. Bu yüzden girişimciler için, yeni bir girişime başlamadan önce nereden yardım bulunacağını bilmek önem arz etmektedir. Arkadaş ağı ve iş ortakları bir girişimci için ilgili kişilerle iletişim kurmada yardımcı olur (Bygrave ve Zacharakis, 2010: 55).

Girişimcilik hem toplumsal yaşama, hem ekonomik yaşama önemli katkı sağlayan bir olgudur. Uygar toplumlara bakıldığında girişimciliğin temel işlevinin yeni bir şeyler ortaya koyma becerisi olarak karşımıza çıktığını görmekteyiz (Arıkan, 2002: 45). Bu bağlamda girişimcinin yüklendiği belli fonksiyonlar vardır. Bunlar; üretim faktörlerini bir araya getirerek mal ve hizmet üretmek, ürünlerin kalitesini yükseltmek, yeni pazarlar bulmak, yeni üretim yöntemleri, dağıtım kanalları araştırmak, hammadde kaynakları bulmak ve riske katlanmak, istihdam yaratmaktır (Sabuncuoğlu ve Tokol, 2011: 5, Marangoz, 2012: 6).

Üretim Faktörlerini Bir Araya Getirerek Yeni Mal ve Hizmet Üretmek:

Girişimcilerin en temel fonksiyonlarından biri mal ve hizmet üretmektir. Emek, sermaye, doğal kaynaklar ve girişimci olarak ifade edilen üretim faktörlerini en etkin şekilde bir araya getirip, bunlardan insanların ihtiyaçlarına yönelik olarak mal ve hizmet

sunmak girişimcinin üstlendiği bir sorumluluktur. Literatüre bakıldığında son zamanlarda artık teknolojinin de üretim faktörleri arasına girdiği gözlenmektedir.

Girişimciler yeni teknolojiler geliştirerek, üretim teknolojilerine yatırım yaparak, daha kaliteli mal ve hizmeti, daha uygun fiyata piyasaya sürülmesini sağlamaktadırlar (Akpınar, 2011: 31).

Girişimciler farklı mal ve hizmet üretmek, bu üretmiş oldukları malları da etkili bir şekilde pazarlamak gibi bir fonksiyonu da üstlenmelidirler (Kaya, 2007: 49). Ayrıca girişimciler, parlak fikirlere sahiptirler ve bu fikirlerini mevcut üretilen mal veya hizmeti daha farklılaştırma veya geliştirme yolunda kullanmalıdırlar. Çünkü ürettikleri mal ve hizmetlerde yeni ve farklı bir şeyler ortaya konulamıyorsa, girişimcilerin başarı şansı düşüktür (Atasoy, 2012: 20). Yeni bir ürün ortaya koyan girişimciler, bu alandaki öncü gayretleri sebebiyle büyük kazanç elde edebilirler (Marangoz, 2012: 5).

Ürünlerin Kalitesini Yükseltmek:

Kaliteye önem veren işletmeler, diğer işletmelerle rekabet etme noktasında daha avantajlı duruma geçerler. Özellikle yoğun rekabet ortamında faaliyet gösteren işletmelerin arzu ettikleri başarıyı yakalayabilmeleri için, ürettikleri ürünlerin kalitesini yükseltmek zorundadırlar (Kıngır, 2010: 3). Vizyonunu ürettikleri mal ve hizmetlerin kalitesini sürekli olarak artırmaya yönelik belirleyen girişimciler, eğer bu fonksiyonu doğru zamanda ve doğru pazarda yerine getirebilirlerse, yaptıkları işten büyük kazanç elde edebilirler (İrmiş vd., 2010: 31).

Yeni Pazarlar Bulmak, Yeni Üretim Yöntemleri ve Dağıtım Kanalları Araştırmak:

Girişimcilerin bir diğer temel fonksiyonu da ürettikleri mal ve hizmete yönelik olarak yeni pazarlar bulmaktır. Bu pazarlar ülke içinde ve ülke dışında olabilir. Bu, girişimcilere üretmiş oldukları ürünlerin satışlarını artırmak yönünde ciddi katkılar sağlamaktadır. Pazar bulmanın yanı sıra girişimciler üretim yöntemlerini ve pazara sunuş şekillerini değiştirmek suretiyle de birtakım avantajlar edinebilirler (Marangoz, 2012: 5).

Girişimcilerin, yeni teknolojiler geliştirmeleri yeni üretim yöntemleri bulmalarına da vesile olabilmektedir. Girişimciler yeni teknolojik yöntemler kullanarak, ürettikleri

ürünlerin veya hizmetlerin, hem maliyetini düşürüp, hem kalitesini artırma yolunu tercih edebilirler ve bu vesile ile de ekonomiye yön verecek dönüşümlere de katkı sağlayabilmektedirler (Orhan, 2010: 36; Akpınar, 2011: 31). Örneğin; Ford otomobillerinin sahibi Henry Ford, geliştirdiği üretim bandı teknolojisi sayesinde, seri üretime geçmiş ve hem kar etmiş, hem itibar kazanmış hem de sektöründe lider pozisyonu almış ve uluslararası bir otomobil firması haline gelmiştir (Tutar ve Altınkaynak, 2013: 30; Orhan, 2010: 36).

Hammadde Kaynakları Bulmak:

Girişimciler, gerek yurtiçinden gerekse yurtdışından ürettikleri mal ve hizmete ilişkin olarak gereken hammadde kaynaklarını bulmak ve bu kaynakları denetimleri altından toplamak durumundadırlar. Bu hammadde kaynaklarını denetimleri altında toplamayı becerebilen işletmeler rakiplerine karşı daha avantajlı duruma geçmekte, daha uygun miktar, zaman, kalite ve fiyatta hammadde tedarik etmekte ve yaptıkları işten daha büyük karlarla çıkmaktadırlar (Tutar ve Altınkaynak, 2013: 30-31). Mal ve hizmet üretimin girdisi konumunda olan hammadde kaynakları, işletmenin kuruluş yeri seçiminde girişimciye yön vermektedir. Örneğin, bir iplik fabrikası pamuk ekilen yerlere, şeker fabrikası şeker pancarı üreten bölgeye, kereste fabrikası orman alanlarına, bir balık konserve üretim tesisi de denizlere veya göllere yakın bir yere kurulmalıdır (Ertürk, 2009: 69). Tüm bunlara ek olarak, bazı hammaddelerin temini ve tedarik sürecindeki sorunlar girişimcileri, kullandıkları hammaddeleri kendileri üretmeleri yoluna sevk etmiştir. Girişimcilerin tedarik ettikleri hammaddelerini kendileri üretmeleri, girişimcilere birtakım avantajlar sağlamaktadır. Bu yolla girişimciler maliyetlerini düşürebilmekte, hammaddeye ulaşmak için geçen zamanı kendileri yönetebilmekte ve kendi kendilerine yetebilmektedirler (Şimşek ve Çelik, 2013: 129).

Risk Üstlenmek:

Girişimcilik olgusu, yapısı gereği, mali, psikolojik ve sosyal bir takım riskler içermektedir. Girişimciler, faaliyetlerini gerçekleştirirken bu tür riskleri üstlenmektedirler. Bu risklerin yanı sıra girişimciler aynı zamanda bu işe ilişkin olarak zaman ve çaba harcamaktadırlar. Bunlara yönelik riskleri ve sorumlulukları üstlenmek girişimciliğin önemli bir fonksiyonudur (Karadal, 2013: 23).

Genel olarak bir değerlendirme yapmak gerekirse, gerek önceden kurulmuş olan işletmeler, gerekse yeni kurulacak olan işletmeler, ülke ekonomisine refah ve büyüme yönünden önemli katkılar sağlamaktadır. Bu bağlamda girişimcilerin yoksulluğu önleme, refah artışı sağlama, iş yaratma, değer yaratma, teknoloji yaratma, kendilerine olan özgüvenini artırma, yeniden yapılanmayı sağlama gibi temel fonksiyonları da bulunmaktadır (Top, 2006: 37).

Kuratko ve Hodgetts'e (2007: 121) göre; başarılı girişimciler, kumarbaz değillerdir. Bir girişim kurmaya karar verdiklerinde her türlü riski hesaplarlar ve her açıdan irdelerler. Fırsatları değerlendirmek için her şeyi yaparlar ve çoğu zaman gereksiz risk almaktan kaçınırlar. Girişimciler finansman ve işe ilişkin riskleri başkaları ile paylaşacak stratejiler geliştirirler. Örneğin bunlar; ortakları ve yatırımcıları para koymaya, alacaklıları özel şartlara ve tedarikçileri peşin mala ikna etmek şeklinde karşımıza çıkabilmektedir.

İstihdam Yaratma:

Birçok ülkenin ekonomik sorunlarının başında istihdam yaratma gelmektedir. Eğer ülkeler girişimciliği teşvik eder ve artırabilirler ise, örgütlenen işletme sayısında artış olacak ve bu da istihdamı artıracaktır. Bu anlamda girişimciliğin istihdam yaratma gibi bir fonksiyonu da bulunmaktadır (Marangoz, 2012: 6). Bu fonksiyon aynı zamanda işsizliğin azalmasına da vesile olmaktadır.

Ancak günümüzde istihdam yaratmak amacıyla yeni kurulan işletmeler, birtakım sıkıntılarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu işletmelerin en büyük sıkıntısı, işletmelerin yeni kurulduğu yıllarda piyasada başarısızlığa uğramalarıdır. Bu nedenle KOBİ'lerin ilk yıllarda ayakta durabilmelerini sağlayacak desteğe ihtiyaçları vardır. Ülkemizde bu yönde girişimcileri desteklemek amacıyla İş Geliştirme Merkezleri (İŞGEM) kurulmuştur. İŞGEM'ler, girişimcilerin iş kurmalarına ve işlerini geliştirmelerine, piyasada var olabilmelerine ve işlerini büyütmelerine destek sağlayan bir istihdam ve iş kurma modelleridir. İŞGEM'ler, yeni kurulmakta olan işletmelere yönetim danışmanlığı, kredi erişim olanağı, uygun işyeri mekânları gibi hizmetler sunmaktadır (Güner ve Korkmaz, 2010: 5-6).

1.7.Girişimciliğin Türleri

Geliřen ekonomik ve sosyal yapı nedeniyle her gečen gün literatüreye, girişimciliğe yönelik farklı kavramlar konulmaktadır. Literatürde karşımıza çıkan belli başlı girişimcilik türleri şöyledir.

Fırsat Girişimciliği:

Fırsat girişimciliği, pazardaki mevcut fırsatları tespit etmek veya potansiyel fırsatları algılayarak buna yönelik olarak mal ve hizmet ortaya koymaktır (Küçük, 2013: 49). Ekonomik krizin baş gösterdiği zamanlarda veya ekonomik hayatta bir canlılık olması durumunda pazarda yeterli miktarda, kalitede ve uygun fiyatta ürün bulunmaması durumunda ortaya çıkan fırsatları öngörebilmek gerekir. Bu durum, fırsat girişimciliği olarak ifade edilmektedir (Akpınar, 2011: 48). Fırsat girişimcileri, fırsatları yakalamak, daha fazla para kazanmak, daha bağımsız hareket etmek amacıyla bir işe başlarlar. Fırsat girişimcileri aynı zamanda yeni pazarlar arayan yenilikçi kişilerdir (Angulo-Guerrero, Perez-Mareno, Abad-Guerrero, 2017: 30).

Yaratıcı Girişimcilik:

Yaratıcı girişimcilik; piyasada o zamana kadar var olmayan bir ürünün, talep yaratması veya mevcut bir ürüne bir yenilik eklenmesi suretiyle farklılaştırılması olarak tanımlanabilir (Saraçoğlu ve Duran, 2009: 132). Yaratıcı kişiler, sıra dışı insanlardır. Mizahi yönleri kuvvetlidir. Belirsizliklerin üzerinde giderler, kuralları ciddiye almazlar, rutinleri sevmezler, kestirmeyi tercih ederler, değişimden zevk alırlar, içsel kontrol odağına sahiptirler. Hata yapmaktan ve eleştirilmekten endişe etmezler. Sorunlarını kendi geliştirdikleri yöntemlerle çözerler (Saraçoğlu, Duran, Taşkın, 2010: 4). Girişimcilerin sahip oldukları kişilik özelliklerine bakıldığında, yaratıcı kişilerde bulunan özellikler ile örtüştüğü görülmektedir.

Yerel Girişimcilik:

Girişimciler ürünlerini hem ülke içindeki pazarlara yönelik olarak, hem de ülke dışındaki pazarlara yönelik olarak üretirler. Girişimciler ürettikleri ürünleri ülke içindeki pazarlara sunmak maksadıyla üretimde bulunuyorlarsa buna yerel girişimcilik adı verilir (Tutar ve Altınkaynak, 2013: 40). Bu girişimcilik türünde hedef pazar, iç piyasadır.

Dolayısıyla girişimciler, kendi kültürel özelliklerini taşıyan ürünleri veya hizmetleri üretme ve satma yoluna gidebilirler.

Bölgesel Girişimcilik:

Belirli bir tüketim alışkanlığına ve kültürüne hitap eden bölgesel girişimcilik, ülke içinden belirli bir bölgeye yönelik yapılan girişimcilik faaliyetini ifade etmektedir. Bu girişimcilik türünde satışı hedeflenen belirli bir bölge bulunmakta ve üretim bu bölgenin özellikleri göz önüne alınarak yapılmaktadır (Tutar ve Altınkaynak, 2013: 41).

Uluslararası / Küresel Girişimcilik:

Uluslararası arenada rekabet edecek güçte sermaye birikimi olan ve o ülkenin kendi yerel girişimcileri ile rekabet edebilecek çapta olan girişimcilere uluslararası girişimci denilmektedir. Bunların yapmış oldukları faaliyetler de uluslararası girişimcilik faaliyetleri olarak ifade edilmektedir. Uluslararası girişimciler, genellikle altyapı, enerji, ulaştırma, konut ve sanayi alanlarında mal ve hizmet üretmekte ve bu faaliyetlerini gerçekleştirirken bazen tek başlarına, bazen de ortak olarak amaçlarını yerine getirmektedirler (Kaya, 2007: 71-72).

Küreselleşme süreci ile birlikte, rekabet olgusu, girişimciler için daha hissedilir boyutlara gelmeye başlamıştır. Girişimciler, rekabet avantajı sağlamak amacıyla yurtdışına açılmışlar ve bir takım fırsatlar ve zorluklarla karşı karşıya kalmışlardır. Uluslararası pazarda rekabet avantajı sağlamak amacıyla, ulusal sınırları aşarak değer ve yenilik yaratan, proaktif ve risk üstlenen girişimcilerin üstlendiği sürecin adına küresel girişimcilik denmektedir (Yıldırım ve Erul, 2013: 269).

Kamu Girişimciliği:

Kamu girişimciliği; kamunun imkânlarını halk için kullanıp, mal veya hizmet üreten kişinin yürütmüş olduğu faaliyetin adı olarak ifade edilmektedir. Kamu girişimcilerinin aynı zamanda toplumsal değerlere de dikkat etmeleri gerekmektedir (Küçükaltan, 2009: 26). Kamu girişimcileri siyasi otoritenin kararlarına ve uygulamalarına bağlı olarak çalışmaktadırlar. Siyasi otoritenin belirlediği ölçüde bir bütçeye sahiptirler. Bu girişimciler kamu tarafından üretilen kaynakları kullanan kişilerdir. Bu alanda katı bir bütçe kısıtlaması

mevcuttur ve bu katı bütçe kısıtlaması, bir anlamda “bürokrat” tanımını karşılamaktadır. (Arıkan, 2002: 50).

Özel Girişimcilik:

Özel şahıslar tarafından kurulan ve işletilen özel girişimcilik kavramı, üretim ve yönetime ilişkin kararların bu özel kişiler tarafından verildiği, üretim araçlarının mülkiyetinin bu kişilerde olduğu, tek bir kişi ile kurulabileceği gibi birden fazla kişi tarafından da kurulup işletilen birimler olarak ifade edilmektedir. Özel girişimciler istedikleri her alanda faaliyette bulunamazlar. Bunların faaliyet yapabilecekleri alanların sınırları, kanunlar tarafından belirlenmiştir (Tutar ve Altınkaynak, 2013: 41-42). Bir başka ifade ile özel girişimci, kendi maddi imkânlarını kullanan, kendi özel mülkiyetindeki varlıkları kullanarak hareket eden veya yine kendi imkânları ile borçlanmak suretiyle finansman sağlayıp üretim yapan kişidir (Küçükaltan, 2009: 26).

Sanayi Girişimciliği:

Yeni bir ürün ortaya koymak amacıyla hammaddeleri temin eden, onları şekillendiren veya montajını yapmak suretiyle faaliyette bulunan girişimcilik türüdür. Örneğin, otomobil üretimi, buzdolabı, televizyon üretimi sanayi girişimciliğine örnek olarak gösterilebilmektedir (Tutar ve Altınkaynak, 2013: 43). Sanayi girişimciliğinde, ürünü oluşturan hammadde ve işletme malzemeleri en uygun zaman, koşul ve fiyatta temin edilip, bir üretim sürecinden geçirilmekte ve piyasaya sunulmaktadır.

Ticaret Girişimciliği:

Bazı girişimciler üretim faaliyetinde bulunmayıp, hazır üretilmiş olan ürünleri temin edip ve herhangi bir işleme tabi tutmadan, bir miktar kar ile satma yoluna yönelmiş olabilirler. Bu tür girişimciliğe ticaret girişimciliği denilmektedir (Tutar ve Altınkaynak, 2013: 43). Girişimci aynı zamanda değişen ve şekillenen çevresel trendleri, fırsatları iyi izleyen kişilerdir. 1990’lı yıllardan sonra internetin ticaret hayatına girişi ile birlikte, hem yeni pazarlara ulaşma imkânı kolaylaşmış, hem de daha uygun koşullarda borçlanma fırsatı ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, girişimci bu teknolojik gelişmeleri iyi değerlendirmelidir. Girişimci, interneti ve e-ticareti, işlerinin bir parçası haline getirmeli ve işlerinin merkezine koymalıdır (Marangoz, 2011: 183).

Hizmet Girişimciliği:

Girişimciler mal veya hizmet üretmek adına harekete geçmektedirler. Mal üretimi somut bir olay olduğu için stoklanabilmekte, arızalı veya bozuk olduğunda değiştirilebilmektedir. Ancak hizmet eylemi için aynı şeyleri söylemek pek mümkün görülmemektedir. Üretildiği anda tüketilmekte ve stoklanamamaktadır. Dolayısıyla hizmet girişimciliğinde biraz daha hassas davranılması gerekmektedir (Tutar ve Altınkaynak, 2013: 43). Hizmet girişimciliğine, hastanelerin vermiş oldukları sağlık hizmetleri, okulların vermiş oldukları eğitim hizmetleri, turizm sektöründeki konaklama hizmetleri örnek olarak verilebilmektedir.

Yenilikçi Girişimcilik:

Yenilikçi girişimcilik, yaratıcı özelliklere sahip girişimcilerin yönettikleri işletmelere en uygun ortam ve koşullarda, işletmenin verimini artırmak amacıyla, kaynakları en etkin şekilde kullanarak örgüte farklı yenilikler getirebilme çabasıdır. Drucker'a göre ise yenilikçi girişimcilik üç faktöre bağlanmıştır. Bunlar; fırsatların tespiti, başarısızlık riski ve iş için gereken çaba ve yapılan harcamalar olarak ifade edilmektedir (Tikici ve Aksoy, 2009: 20). Başka bir ifade ile yenilikçi girişimcilik; yeni bir fikri veya buluşu yahut hâlihazırda var olan bir mal veya hizmetin tasarımında, fiyatında, kalitesinde iyileştirmeler yapmak suretiyle satılabilir konuma getirilmesidir (Küçük, 2013: 49). Bu yenilik kimi zaman ürünün kullanıcıya sağladığı faydada meydana gelen bir yenilik olarak karşımıza çıkabileceği gibi, kimi zaman da işletme maliyetlerini düşürücü yönde bir etki sağlayan üretim teknolojileri ile ilgili bir yenilik olarak da karşımıza çıkabilmektedir.

Takipçi Girişimcilik:

Yenilikçi girişimcileri izleyen, onların yolundan giden, piyasada meydana gelen gelişmeleri izleyip, buna göre işletmesini yönlendiren girişimcilik türüdür. Ancak bunu taklitçi girişimcilik ile karıştırmamak gerekmektedir. Takipçi girişimcilik ile kastedilen, yenilik yaratan önder firmaların, nasıl başarıyı yakaladığını, hangi yollardan geçtiğini saptayarak, kendi işletmesi için çıkarımda bulunan ve bu yönde işletmesini ileriye taşımayı hedefleyen girişimciliktir (Küçük, 2013: 50).

Orijinal Girişimcilik:

İlk defa ve orijinal olma en önemli özelliğidir. Sıfırdan kurulan işletmeleri ifade etmektedir. Girişimcilerin kendi güçleri, algıları, bilgileri, yetenekleri, tecrübeleri ile hayallerini birleştirmek suretiyle yeni kurulan girişimleri anlatmaktadır (Top, 2006: 8).

Sanal Girişimcilik:

İnternet girişimciliğii olarak da ifade edilmektedir. Sanal girişimcilik, internet ortamında proje oluşturmak suretiyle maddi bir çıkar hedefleyen ve oluşturduğu projeyi internet aracılığıyla sunan girişimcilik türüdür. İnternet girişimcisi ise, sanal ortamdaki fırsatları öngörebilen, liderlik vasıflarına haiz, yazılımdan anlayan, yaratıcı fikirlere sahip, elektronik cihazları bilen, kendi işine sahip olmak isteyen kişidir (Yelkikalan, Akatay, Altın, 2010: 496-497).

İç Girişimcilik:

Rekabetin çetin olduğu, zorlu pazar koşullarında işletmelerin ayakta durabilmelerinin yolu yenilik yaratmaktan geçmektedir. Çünkü günümüzde sadece yenilik yaratma becerisine sahip olan işletmeler varlıklarını sürdürebilmektedirler. Bir işletmenin yenilik ortaya koyabilmesinin yollarından biri de, iç girişimciliktir (Ağca ve Baş, 2013: 301). İç girişimci kısaca müteşebbis içinden müteşebbis çıkarma olayı olarak ifade edilmektedir (Top, 2006: 9). Mevcut bir örgüt içerisindeki iç girişimcilik olgusu, girişimcilik fikrinin örgütün içerisine doğru yönelmesi ile karşımıza çıkmaktadır (Marangoz, 2012: 11). Başka bir ifade ile iç girişimcilik, bir işletmede çalışanların yeni fırsatlara ulaşmak için, eski alışkanlıklarından kurtulmaları ve yeni metodlar geliştirmeleridir (Ağca ve Baş, 2013: 299).

İç girişimcilik, kurumsal girişimcilik olarak da adlandırılmaktadır. İç girişimcilik, mevcut bir organizasyonda yeni fırsatlar oluşturmak ve ekonomik değer yaratmak olarak ifade edilir. İç girişimcilik yöneticileri, işletmelerini yenilemesine ve canlandırmasına, yenilik yapmasına ve işletme performansını artırmasına yardımcı olan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Parker, 2011: 20).

Sosyal Girişimcilik:

Sosyal girişimcilik, olumlu bir toplumsal değişime etki eden dünya çapında bir fenomen haline gelmiştir. Bazıları sosyal girişimciliği yalnızca kâr amacı gütmeyen bir sektör olarak görmektedir (Spinelli ve Adams, 2012: 223). Ancak, sosyal girişimcilik kavramı, önemi günden güne artan, pek çok sosyal ve çevresel sorunu çözmeyi hedefleyen bir kavram olarak da ifade edilmektedir (Marangoz, 2012: 83). Bu sosyal ve çevresel sorunları çözmeye çalışanlar, sosyal girişimcilerdir. Sosyal girişimciler aynı zamanda, yoksulluk, sağlık, fırsat eşitliği gibi büyük sosyal sorunları çözmeye yönelen kişiler olarak da bilinirler. Sosyal girişimciler tek başlarına çalışabildikleri gibi kar amacı güden veya gütmeyen mevcut kurumlarla da çalışabilmektedirler. Görev odaklıdırlar. Sosyal girişimciler için zenginlik, sosyal değerlerden oluşmaktadır. Tıpkı ticari girişimciler gibi, sosyal girişimciler de bir vizyona sahiptir. Bu vizyonun adı, sosyal vizyondur. Sosyal girişimciler, bu sosyal vizyona odaklanırlar. Sosyal girişimciler aynı zamanda stratejik davranırlar. Ticari girişimciler gibi, sosyal girişimciler de diğerlerinin eksikliklerini ve ıskaladıklarını görmektedirler. Bunun üzerine sosyal değerler ile ilgili sistemler geliştirmek, çözümler yaratmak ve yeni yaklaşımlar keşfetmek adına harekete geçmektedirler. Sosyal girişimcilerin istedikleri aslında dünyayı daha yaşanılabilir hale getirmektir (Bessant ve Tidd, 2011: 56).

Sosyal girişimciler, devletin, kar amacı güden veya gütmeyen kuruluşların, tek başlarına çözmedikleri, toplumda belirledikleri sosyal problemleri tespit eden ve bunlarla mücadele eden kişiler veya kurumlardır (Durak, 2016: 106). Bir başka ifade ile sosyal girişimciler; sosyal değer yaratmak ve sürdürmek için bir misyon benimseyen, bu misyona hizmet etmek için yeni fırsatlar arayan ve bunun peşinden giden, sürekli yenilik, uyum ve öğrenme sürecine dahil olan, eldeki kaynaklarla sınırlı kalmadan cesur davranan ve kendisinde hizmet verilen kişilere karşı yüksek hesap verebilirlik duygusunu barındıran kişilerdir (Dees, 1998: 4).

Toplumsal sorunları çözmek adına devlet, bilimsel bilgilerden yararlanma ve planlama konusunda çeşitli çabalar gösterse de, bunun toplum açısından ne kadar verimli olacağı kestirilememektedir. Bu bağlamda sosyal alandaki ilerlemeler, iş dünyasındaki girişimcilerin ilerlemelerine benzemektedir. Sosyal sorunların çözümü de yenilik yaratma

ve deneme sürecinden geçmektedir. Avusturyalı ekonomist Joseph Schumpeter ekonomik kalkınma teorisini formulize ettiğinde, girişimcilerin merkezi bir rol oynadığını tespit etmişti. Yeni ve farklı kombinasyonlar, kalkınmayı desteklemekteydi. Bu kombinasyonlar, mevcut ürün ve hizmetlerin değiştirilmesi, yenilerinin geliştirilmesi, üretim ve pazarlama süreçlerinin iyileştirilmesi, yeni kaynakların bulunması veya tedarik edilmesi, mevcut ürünlerin yeni pazarlara sunulması veya yeni organizasyon biçimlerinin oluşturulması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Tüm bunlar üretim modelinde yenilik oluşturacak bir devrim yapmakla mümkün olmaktadır. Sosyal girişimciler de sosyal ihtiyaçlar ve sorunlar konusunda aynı yenilikçi ruha ihtiyaç duymaktadırlar (Dees, 2007: 26). Sosyal girişimcilik ile girişimcilik arasındaki en önemli fark; klasik girişimcinin aksine, sosyal girişimci, sosyal bir görevi yerine getirmek için bir girişim üstlenmektedir. Bir başka fark da, işletmenin örgütsel formuyla ilgili olabilmektedir. Bir işletmenin örgütlenme biçimi genellikle girişimcinin faaliyet gösterdiği hukuk sistemleri tarafından tanımlanmaktadır. Örneğin, ABD'de kar amacı güden ve kar amacı gütmeyen kuruluşlar için ayırım yaptığımızda; hepsi değil ama çoğu, sosyal girişimcilik faaliyetlerini kar amacı gütmeyen kuruluşlar aracılığıyla yürütmektedir. Girişimciliğin hangi yorumu seçilirse seçilsin ve örgütsel formu ne olursa olsun, eğer girişimci prensip olarak (çevresel değer içerebilir), sosyal değer elde etmek için motive edilmiş ise, girişimcinin sosyal bir girişimci olduğu söylenebilmektedir (Bygrave ve Zacharakis, 2010: 564).

Girişimci Girişimciliği:

İşletmesinin faaliyetlerine son vermiş deneyimli girişimcilerin, genç, dinamik, cesur, yeni fikirleri, düşünceleri ve hedefleri olan girişimcileri hedef almaları suretiyle gelişen girişimcilik türü olarak karşımıza çıkmaktadır (Marangoz, 2012: 13).

Bürokrat Girişimcilik:

Bürokrasi kavramı bir taraftan devlet işlerinin yürütümü sırasında izlenen süreçleri ifade ederken, diğer yandan da devletin işlerini yavaşlatan gereksiz süreç ve işlemler olarak ifade edilmektedir. Bürokrasi kavramının taşımış olduğu bu olumsuz anlamın izlerini silmek adına girişimci bürokrasi yaklaşımı geliştirilmiştir. "Girokrasi" olarak da literatürde yerini alan bu kavram, kaliteye ve hizmet ettiği kesime odaklanan, piyasada üretilen kalitede hizmet verilmesini öngören bir kamu örgütlenmesidir (Soylu, 2011: 10).

Eko-girişimcilik:

Eko-girişimcilik terimi, çevre anlamına gelen eko ve girişimcilik terimlerinin bir kombinasyonudur. Eko-girişimcilik kabaca, “çevresel mercekli girişimcilik” olarak tanımlanabilmektedir. Bu tür girişimcilikte girişimci bireyler veya girişimci ekip, çevresel yeniliklerle, piyasada bir başarı sağlamaya odaklanmaktadır (Schaltegger, 2010: 78). Bilinen tüm girişimcilik kavramlarında olduğu gibi eko-girişimcilik kavramında da, bir yenilik ortaya koyma, faaliyet geliştirme ve pazarı yakalama gibi unsurlar karşımıza çıkmaktadır. Ancak, eko-girişimciliği, klasik girişimcilikten ayıran üç temel unsur vardır;

- Eko-girişimciler hem kar etmeyi, hem de toplumsal fayda sağlamayı amaçlarlar.
- Eko-girişimciler ürün ve hizmet ortaya koymak adına kullanacakları üretim yöntemlerinde çevreye zarar vermeyen yöntemleri tercih ederler.
- Eko-girişimciler, üretecekleri ürünler veya hizmetlerle, kendi etik anlayışları ile paralellik gösteren bir müşteri kitlesine hitap ederler (Efeoğlu, 2014: 105).

Eko-girişimciler, çevre dostu fikirleri ve yenilikleri popülerleştirmeye çalışan kişi veya kurumlardır. Eko-girişimcilik, siyasi ekonomi, siyasi coğrafya, sosyoloji, iş ahlakı, kentsel çalışmalar, çevre politikası çalışmaları, turizm vb. disiplinlerden etkilenmekle birlikte, esasen çevre politikaları ve girişimcilik ekseninde kesişmektedir (Galkina ve Hultman, 2016: 60). Eko-girişimciler, geleneksel üretim yöntemlerini, ürünleri, pazar yapılarını, tüketim kalıplarını yok edip, bunları çevreci ürün ve hizmetler ile değiştirebilen bireylerdir (Schaltegger, 2010: 76).

Teknolojik Girişimcilik: Bilgirişimci:

Bilgirişimci kavramı, teknoloji ile bütünleşmiş ve uyum içinde hareket eden, ekonomiye yön veren, ileri teknoloji ile yoğrulan, alanlarında uzman ve iyi yetişmiş, bilişim teknolojilerine yatırım yapan, Ar-ge’ye önem veren girişimcileri ifade etmektedir (Orhan, 2010).

Son zamanlarda dünyada daha esnek ve daha çabuk karar almayı ve uygulamayı sağlayan küçük firmalar kurulmakta veya mevcut firmaların küçülme yoluna gittikleri gözlemlenmektedir. Daha küçük sermayelerle, daha çok girişimcinin ekonomiye dâhil

olmasının önü açılmaktadır. Teknolojinin de hızla ilerlediği günümüzde, bilişim sektöründeki ilerlemeler göz ardı edilemeyecek kadar büyüktür ve katma değer yaratma yolundaki bu teknolojik girişimciler desteklenmelidir (Orhan, 2010: 36).

1.8.Girişimciliğin Avantajları ve Dezavantajları

Girişimciler iş kurmak ve işletmelerini yönetmek suretiyle, girişimciliğin yapısı gereği ortaya çıkan bir takım avantajları ve dezavantajları kabullenmek ve bunun ayırıcına varmak durumundadırlar (Marangoz, 2012: 16).

Girişimci olmanın, kendi işini kurma ve yönetmenin, başarıya ihtiyacı, bağımsız hareket etme, finansal anlamda bağımsız olma ve finansal kararlarının kontrolünü sağlama gibi avantajları olmakla birlikte, kişisel fedakârlıklarda bulunma, sorumluluk alma ve zarara tolerans gösterebilme gibi dezavantajları da bulunmaktadır.

1.8.1.Girişimciliğin Avantajları

Girişimciliğin genel olarak bakıldığında, toplumda itibar sağlama, istihdam yaratma, çalışanlarının gelişimlerine katkı sağlama, kendine olan güvenini geliştirme, çevresindekilerden takdir görme gibi birtakım avantajları vardır (İrmiş vd., 2010: 37). Bunlarla birlikte, en önemli avantajlarının başarı elde etme arzusu, bağımsız hareket etme güdüsü ve finansal kontrol olduğu literatürde vurgulanmaktadır.

Başarı Elde Etme Arzusu:

Girişimciler genellikle bir misyonu ve düşünceyi gerçekleştirmek üzere hareket etmekte ve bunları gerçekleştirdikleri ölçüde mutluluk duymaktadırlar. Bu mutluluk hissi, onları yeni fikirler gerçekleştirmek yolunda motive etmektedir. Girişimcilerin faaliyetleri sonucunda elde etmiş oldukları kazançlar, onların başarılarının en temel göstergesi olarak karşılına çıkmaktadır. Yaptıkları işten ne kadar çok kazanç elde ederlerse, kendilerini o derecede başarılı adletmektedirler (İrmiş vd., 2010: 36). Yüksek başarıya ihtiyaç duyan ve bundan beslenen kişiler, kendi hedeflerini, kendileri tayin etmek istemektedirler (Yurtseven, 2007: 69). Başarı olarak nitelendirilen hedefler kolay, orta ve yüksek olarak karşımıza çıkmaktadır. Girişimciler kolay olarak nitelendirdikleri hedefleri bir meydan okuma olarak algılamamaktadırlar. Ancak ortalama hedef olarak belirledikleri bir meydan

okumadır ve başarmaları halinde tatmin düzeyleri yükselmektedir. Yüksek olarak nitelendirilen hedeflere ulaştıklarında ise büyük ses getirecek geri dönütler almaktadırlar (Efe, 2016: 46).

Bağımsızlık Arzusu:

Bağımsızlık arzusu çağdaş girişimciler için itici bir güç olarak karşımıza çıkmaktadır (Kuratko ve Hodgetts, 2007: 124). Bir kişiye bağlı olmadan çalışmak ve kendi kararlarını kendi vermek bir girişimcinin en temel amaçlarından biridir. Girişimcinin kendi işinin sahibi olması onlar için tatminkâr bir duruştur (Marangoz, 2012: 17). Bağımsızlık ihtiyacı kişilerin kısıtlayıcı ortamlardan kaçınmaları ile ilgilidir. Bağımsızlık ihtiyacı olan bireyler, yöneticilerden bağımsız karar almayı, kendi hedeflerini belirlemeyi, kendi eylem planlarını gerçekleştirmeyi ve hedefin başarısını kontrol etmeyi tercih ederler (Rauch ve Frese, 2007: 359). Alphan, Keskin ve Zehir tarafından 2002 yılında Gebze civarında 47 işletme sahibi ve yönetici ile yapılan araştırma sonucunda kontrol hissi, bağımsızlık arzusu ve risk alma eğilimi incelenmiştir. Araştırmaya göre girişimcilik ile en anlamlı ilişki içinde olan faktör, bağımsız hareket etme arzusu olduğu ortaya konmuştur.

Bir kişiyi, girişimci olmaya yönelten en temel unsur belki de başkalarından emir ve talimat almadan hareket edebilmek ve kendi öngörülerini çerçevesinde karar alabilmek düşüncesidir. Çünkü bireyler çoğu zaman kendi verdikleri kararların sonuçlarına katlanıp, işletmesini o çerçevede yönetmek isterler. Kararlara ilişkin sonuçlar olumlu ise bundan motive olurlar ve daha çok çalışırlar, olumsuz bir durum söz konusu olduğunda ise kimseye hesap vermeksizin bu sonuçları düzeltme yolunda adımlar atabilirler. Yaptıkları hatalardan dersler çıkarırlar.

Finansal Kontrol:

Girişimciler finansal anlamda başkalarına bağımlı değildirler. Her ne kadar belirli bir sermaye miktarına sahip olsalar da girişimcilerin çoğu bir servet kazanmak arzusu ile değil, aldıkları finansal kararlarda tek söz sahibi olma isteği ile hareket etmektedirler. Girişimcilerde kontrol boyutu sadece finansal kararlar almada tek söz sahibi olma isteği ile ifade edilemez. Bunun yanı sıra daha az emek sarf ederek çalışmak veya daha az saat

çalışmak gibi unsurların da kendi kontrollerinde olmalarını arzu ederler (Arıkan, 2004: 70; İrmiş vd., 2010: 37).

1.8.2.Girişimciliğin Dezavantajları

Girişimciliğin avantajları kadar dezavantajları da mevcuttur. Kendi işini kuran ve yöneten bir girişimci, kuruluş veya kapanış aşamasında karşısına çıkacak bir takım bürokratik engellerle karşılaşmaktadır. Her dönemde piyasalar, belirsizliklere gebedir ve girişimci bu belirsizliklere direnmek zorundadır. Kendisinden çok daha eski ve güçlü sermaye yapısına sahip şirketlerle rekabet etmekte birtakım sorunlarla karşı karşıya gelebilir. Bunların yanı sıra girişimcileri etkileyen en önemli dezavantajların kişisel fedakârlıklar, sorumluluk yükü ve zarara tolerans gösterebilme olarak sıralanmaktadır.

Kişisel Fedakârlıklar:

Girişimciler yeni bir girişime başladıklarında, işletmenin ilk yıllarında, gerek işi ve işin gereklerini öğrenmek gerekse piyasaya ilişkin verilere hâkim adına çok yoğun çalışmaktadırlar. Bu yoğun çalışma hem ailesine hem de iş yaşamı dışında girişimcinin kendisine zaman ayıramamasına ve bir takım fedakarlıklarda bulunmasına neden olabilmektedir (İrmiş vd., 2010: 37). Tüm bunlar fedakârlıklar aileye yansımakta ve aile ilişkilerinde gerilimlere neden olabilmektedir (Marangoz, 2012: 17). Girişimciler bu fedakârlıkları göze alan bireylerdir.

Sorumluluk Yükü:

Tarihsel gelişimine bakıldığında, girişimci bağımsız ve son derece kendine güvenen bir yenilikçi olarak tanımlanmaktadır. Çoğu araştırmacı, etkin girişimcilerin aktif olarak girişiminin peşinde koşan ve ilk adımı atan kişiler olduğu konusunda hemfikirdir. Onlar seve seve başarılı veya başarısız oldukları konularda bizzat sorumluluk alabilmektedirler. Bir sorunun çözümünde inisiyatif almakta ya da bir boşluğu doldurmaktan hoşlanmaktadırlar. Bu girişimcinin eylem odaklı doğasının bir ifadesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Kuratko ve Hodgetts, 2007, 120-121). Girişimciler, sadece yeni firmaların kurulmasından değil, aynı zamanda yeni işlerin yaratılmasında teknolojik liderlik ve başarıdan da sorumludurlar (Faggio ve Silva, 2014: 67). Bununla birlikte girişimcilerin, işletmelerde çalışanlardan farklı olarak sorumlulukları daha fazladır. İşletmelerin birçok

çalışanı vardır ancak genellikle işletmelerin tek girişimcisi bulunur. Bu tek kişi, işletmenin ödemelerini zamanında yapmak, kendi kişisel mülklerini işletme borçlarına teminat göstermek ve tüm bunların yanı sıra işletmenin finansman, muhasebe, insan kaynakları, üretim gibi tüm fonksiyonlarını da eşgüdümlü olarak yönetmek durumundadır (Marangoz, 2012: 17).

İnsan ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan işletmeler, beşeri ve teknik yapılardan meydana gelmelerine rağmen, bir işletmenin başarılı olabilmesi, beşeri yapısının gücüne bağlıdır. İşletmede çalışan herkesin bir sorumluluğu vardır, ancak girişimcilerin sorumluluğu işletmede çalışanların sorumluluğundan iki kat daha fazladır. Çünkü girişimciler, hem kendi işletmesinin sorumluluğunu, hem de çalıştırdığı işgücünün sorumluluğu almaktadırlar (Kaya, 2007: 67). Bundan dolayı girişimciler başarıyı yakalamak istiyorlarsa beşeri kaynaklarını çok iyi organize etmek ve çalıştırdığı işgücünü de hem ekonomik, hem sosyal açıdan korumakla sorumludur. Ekonomik açıdan işgöreni korumaktan kasıt, zamanında ve tam olarak çalışanın ücretini ödemeyi, sosyal açıdan işgöreni korumaktan kasıt ise, işgörenin sosyal güvenliğe ve kanunlara ilişkin haklarını gözetmeyi ifade etmektedir.

Zarara Tolerans Gösterebilme:

Girişimcilerin, bir işletme kurarkenki amaçları kar elde etme, para kazanma arzudur. Her ne kadar bu amaçla kurulmuş olsalar da, işletmeler her zaman kar etmeyebilirler. Bu bazen yanlış yönetimden ve yanlış alınan kararlardan kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla girişimciler zarara katlanmak zorunda kalabilirler. Çünkü işletmenin faaliyetlerini sürdürecektense kadar para kazanma garantisi hiçbir zaman olmayacaktır. Bu, girişimci için en temel stres unsurudur. Girişimciler zarar ettiklerinde, hayatta kalmayı başarabilecek kadar imkânlarla sahip olmalıdırlar. Çünkü böylesi bir durumda girişimciler kendilerine olan güveni kazanmak ve yeniden başlamak için yeterli motivasyona ihtiyaç duymaktadırlar (Akpınar, 2011: 34-35).

1.9.Girişimci Kişilik Özellikleri

Girişimcileri incelemek için kullanılan değişkenler yıllar içerisinde değişiklik göstermektedir. Girişimcileri, girişimci olmayanlardan ayıran kişilik özellikleri ve

demografik değişkenler, araştırmacıların ilk ilgi gösterdikleri konular olarak karşımıza çıkmışlardır. Bazı kişilik özellikleri ile demografik özellikler, girişimsel davranış sergileyen bireyler arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmesini sağlamıştır. Yine de bazı yazarlar, bu yaklaşımları metodolojik ve kavramsal kısıtları ve sınırlı kapasiteleri nedeniyle eleştirebilmektedirler (Sanchez, 2012: 27).

Giriřimciler mevcut durumdan tatmin olmayan, kendi belirledikleri hedeflere kendi çabalarıyla ulaşmayı arzulayan insanlardır. Başarılı olan girişimciler üzerine yapılan araştırmalarda girişimcilerin, ilgi alanlarına karşı merak güdüsü olan, yaptıkları iře tutku ile bağlanan, yüksek motivasyona sahip, dürüst insanlar olduklarını ortaya konmuştur. Giriřimci kişilik özelliklerinden vizyon, yüksek enerji düzeyi, başarma ihtiyacı, kendine güven ve iyimserlik, başarısızlığa tolerans gösterme, yaratıcılık, belirsizliğe karşı tolerans gösterme ve iç kontrol odağı girişimci olarak başarıya ulaşmak isteyenler için özellikle önemlidir (Boone ve Kurtz, 2013: 194). 2008 yılında yayınlanan Giriřimcilik Raporuna göre ise girişimci kişilerde bulunması gereken özellikler şunlardır; belirsizliğe tolerans gösterebilen, kararlı, azimli, sezgileri yüksek, insanlarla iletişimi kuvvetli, çok yönlü dūřünebilen, ikna yeteneği olan, esnek, yaratıcı, kendine güvenen kişilerdir (Öztürk, 2008: 166). Giriřimcilik; tutkuyla işini yapan, vizyonla planlama yapan, bilgelikle araçları kullanan, enerjisi ile strateji oluşturan ve risk almaya meyilli, sorgulayan bir insan özelliğidir (Bessant ve Tidd, 2011: 11).

Girişimcilik, insanların fitratında var olan, doğuştan getirdiği bir özelliği midir, yoksa sonradan kazanılan bir özellik midir sorusu yıllardır var olan ve tartışmalara neden olan bir soru olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir takım yazarların girişimci olarak doğulmadığını, ancak bireyde var olan potansiyelin sosyal, kültürel, ekonomik çeşitli faktörlerle etkileşime girerek yaygınlaştığını ileri sürmektedirler. Her ne kadar aile, eğitim ve çevre faktörlerinin girişimciliğin oluşmasında etkili olsa da, bireylerin girişimci özelliklere sahip nitelikler taşıması da girişimciliği arttırmaktadır. Bugün yapılan bir çok araştırmada girişimci kişilik özellikleri belirlenmeye çalışılsa da, genel kabul görmüş bir liste net bir şekilde ortaya konamamıştır (Bozkurt, Kalkan, Koyuncu, Alparslan, 2012: 231). Buna rağmen literatüre bakıldığında yıllar itibari ile girişimci kişilik özellikleri

saptanmaya çalışılmıştır. Tablo 1’de girişimci kişilerde, girişimci olmayan kişilere nazaran daha fazla olan farklı kişilik özellikleri, yazarları ve yılları ile birlikte sunulmuştur.

Tablo 1. Girişimcilerin Özellikleri

TARİH	YAZAR	ÖZELLİKLER
1848	Mill	Risk Alma
1917	Weber	Resmi Kurumlar
1934	Schumpeter	Yenilik
1954	Sutton	Sorumluluk İsteyen
1959	Hartman	Resmi Kurumlar
1961	McClelland	Risk Alma, Başarma İhtiyacı
1963	Dauids	Bağımsızlık, Sorumluluk Alma, Kendine Güven
1964	Pickle	İnsan İlişkileri, İletişim Yeteneği, Teknik Bilgi
1971	Palmer	Risk Alma
1971	Hornaday ve Aboud	Başarma İhtiyacı, Bağımsızlık, Güç, Yenilikçilik
1973	Winter	Güç İhtiyacı/ Yetki Alma
1974	Borland	İç Kontrol Odağı
1982	Casson	Risk, Yenilik, Güç, Otorite
1985	Gartner	Değişim ve Belirsizlik
1987	Bagley ve Boyd	Risk Alma, Belirsizliğe Tolerans
1988	Caird	Dürtü
1998	Roper	Güç ve Otorite
2000	Thomas ve Muller	Risk, Güç, İç Kontrol Odağı, Yenilik
2001	Lee ve Tsang	İç Kontrol Odağı

Kaynak: Spinelli ve Adams (2012), “New Venture Creation” s: 36.

1.9.1.Vizyon

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre vizyonun kelime anlamı, ileri görüş, görünüm ve ülküdür. Vizyon, insanları ortak bir hedefe yönlendiren, yaratıcılıklarını ortaya koymaya zorlayan ve değişimi sürekli olarak canlı tutan bir olgudur (Karadal, 2013: 269). Girişimciler bir faaliyete başarlarken öncelikle bir iş düşüncesi ve vizyonla işe adım atarlar ve sonra da bu vizyonu gerçekleştirme adına arkasından giderler. Bill Gates ve Paul Allen Microsoft’u kurduklarında tek düşünceleri, her eve ve her işyerine bir bilgisayar koymaktı. Bu vizyonla hareket ettiler ve bu vizyon onları dünyanın en büyük bilgisayar yazılım şirketi yapmaya yardım etti (Boone ve Kurtz, 1999: 210). İşletmenin bir bakış açısı, ileriye dönük bir hayali var ise bu, işletmeyi tekdüze düşüncelerden arındırır ve işletmenin başarısını

artırır (Tikici ve Aksoy, 2009: 38). Ayrıca vizyon, girişimcilerin değişim yolunda daha fazla gayret sarf etmelerine vesile olmaktadır (Yıldırım ve Erul, 2013: 269).

Girişimciler nereye gitmek istediklerini bilmektedirler. Firmalarının ne olacağına dair bir vizyona sahiptirler. Örneğin Steve Jobs ile ünlü Apple Bilgisayar firması, işadamlarından öğrencilere kadar herkes tarafından kullanılacak mikro işlemciler yapmasını istedi. Bilgisayar, bir makineden daha fazlası olmalıydı. Bu, öğrenme ve iletişim açısından insan hayatının ayrılmaz bir parçası olacaktı. Bu vizyon, Apple'ın mikrobilgisayar sektöründe önemli bir rakip haline gelmesine yardım etti. Tüm girişimcilerin firmaları için önceden belirlenmiş vizyonları vardır. Bu vizyon, zaman geçtikçe firmanın şu anda ne olduğu ve gelecekte ne olacağının farkına varmasını sağlar (Kuratko ve Hodgetts, 2007: 123).

1.9.2.Yüksek Enerji Düzeyi

Girişimciler hayal ettikleri hedeflerine ulaşabilmek ve vizyonlarını gerçekleştirebilmek adına oldukça sıkı çalışırlar ve bu çalışmalara uzun zaman ayırırlar. Diğer çalışanlar gibi net bir çalışma saatleri yoktur, girişimlerini ayakta tutabilmek, piyasada kalabilmek adına neredeyse haftada 70 saat çalışırlar. Dolayısıyla bir girişimcinin başarılı olabilmesi, istediği hedefe ulaşabilmesi için özverili çalışması ve yüksek bir enerji düzeyine sahip olması gerekir (Boone ve Kurtz, 2013: 195). Yüksek enerji düzeyinin girişimciler açısından ifade ettiği anlam; temposu oldukça yüksek bir işi yönetmek, önüne gelen görevi veya sorumluluğu hemen yerine getirmek, sorunu çözüp rafa kaldırmak, yenilikçilik, yaratıcılık ve liderlik gibi konularda çalışmaktır. Başarılı bir girişimci, daha iyi şeyler yapmak için emek sarf eden, yerinde duramayan, gücünü dengeli kullanan kişidir (Tikici ve Aksoy, 2009: 40). Yoğun iş yükleri ve stresli talepler girişimcileri kaliteli bir enerji seviyesine sahip olmaları gerektiği ile yüzleştirmektedir. Birçok girişimci, yemek, egzersiz ve dinlenme saatlerini kendi enerji seviyelerine göre ayarlamaktadır (Kuratko ve Hodgetts, 2007: 123).

1.9.3.Başarma İhtiyacı

Başarma ihtiyacı teorisi McClelland tarafından ileri sürülmüştür. Başarma ihtiyacı girişimcilik davranışını etkilediği düşünülmektedir. Bu teoriye göre başarma ihtiyacı

yüksek olan bireylerin daha istekli olmaları, onları daha fazla girişimciliğe yönlentmektedir. Başarma ihtiyacı ile girişimcilik arasında ilişkinin saptanması amacı ile araştırmalar yapılmıştır ve başarma ihtiyacı girişimci bireylerde, olmayanlara nazaran daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Özden, Timurlenk, Başar, 2009: 5; Lee ve Tsang, 2001: 589). Örneğin Collins ve arkadaşları tarafından yapılan araştırmada başarma ihtiyacı ile girişimcilik arasında önemli bir ilişki olduğu saptanmıştır. Başarma ihtiyacı faktörünün, girişimcilerle diğer kişileri birbirlerinden ayırt etmede kullanılan bir araç olduğu ileri sürülmüştür (İrmiş vd., 2010: 22). Başarma ihtiyacı, bir girişimcinin, işletmesine yönelik olarak aldığı kararlar ve sorumluluklar neticesinde arzu ettiği hedeflere ulaştığını görmesi ve bu durumdan tatmin olmasıdır (Avşar, 2007: 15). Başarma ihtiyacı yüksek bireyler, orta derecede zor olan görevleri seçmektedirler. Sonuçlardan elde edilecek olan sorumluluğu üstlenmekte ve sonuçlarla ilgili geri bildirim beklemektedirler. McClelland'ın girişimci ile yönetici arasındaki farkı koymak adına yaptığı en eski çalışmalar göstermektedir ki, girişimci bireyler başarma ihtiyacı vardır ve girişimcinin motivasyonuna etki etmektedir (Rauch ve Frese, 2007: 358).

1.9.4.Kendine Güven ve İyimserlik

Girişimciler, yaptıkları işlere yönelik olarak önlerine birtakım engeller çıksa dahi yılmazlar ve o engeli aşabileceklerine inanırlar. Sorunlara, engellere olumlu gözle bakıp, bir an önce çözüme kavuşturma yolunda bir inanca ve yüksek özgüvene sahiptirler (Cansız, 2007: 70). Bir girişimci başarılı olmak, işletmenin faaliyetlerini başarılı bir şekilde yürütmek istiyorsa öncelikle kendine güvenmeli, işlerin öngördüğü şekilde gitmesini sağlamalı, kritik derece önem arz eden bilgileri fiiliyata geçirebilmelidir (Korkmaz, 2012: 213). İsteddiği hedefe ulaşmak ve başarmak için bir girişimci kendi yeteneklerine, yapabileceklerine, kapasitesine güvenmeli ve önüne çıkan olaylar karşısında iyimser davranmalıdır (Boone ve Kurtz, 2013: 195). Bu iyimserlik, kendine güven ile desteklenmelidir. İyi bir girişimci, yaptığı işte, verdiği kararda sorumluluk alır ve bu sorumluluğa yönelik kendine olan inancı tamdır. Kendine güvenen bir insan çok çalışır, yaptığı işte yükselme ihtiyacı hisseder, en iyi olanı arar ve bulur (Tikici ve Aksoy, 2009: 36).

Girişimcilerin genellikle büyük engellerle karşı karşıya olmasına rağmen, yeteneklerine olan inançlarından dolayı nadiren kararsız kalmaktadırlar. Bu durum, durgun gerileme dönemlerinde güvenlerini korumalarını sağlamaktadır. Bu, kendi iyimserliklerini sürdürmelerine yardımcı olmakta ve verimli grup çalışmaları için gerekli özgüven düzeyini oluşturmaktadır (Kuratko ve Hodgetts, 2007: 123).

Kendine güvenen bir girişimci kendi işinin patronu olmak ve bağımsız hareket etmek ister. Ayrıca vizyonunu tek başına kendi çabalarına dayanarak yerine getirmek istemektedir (Lee ve Tsang, 2001: 588).

1.9.5.Başarısızlığa Tolerans

Girişimciler, kurdukları işletmeleri daha ileriye götürmek ve büyütmek için zaman ve emek harcamaktadırlar. Uzun saatler boyunca çalışmakta ve herhangi bir beklenti içine girmeksizin kendilerini motive edebilmektedirler. Ancak harcanan bu kadar çok zaman ve emek karşısında her zaman işler, istedikleri gibi gitmeyebilir. Karşılıklarına birtakım güçlükler ve engeller çıkabilir. Başarısızlıkla karşı karşıya kalabilirler (Arıkan, 2004: 49). Ancak başarılı girişimciler, başarısızlık veya bir takım engellerle karşı karşıya kaldığında, hedeflerinden, yollarından vazgeçmezler ve başarıyı elde edinceye dek, yeniden denerler. Yaptıkları hatalardan ders çıkarırlar, kolay kolay demoralize olmazlar ve kendi yaptıkları hataların sonuçlarını başkalarına yükleyip bunun sorumluluğundan kaçmazlar (Boone ve Kurtz, 2013: 196).

Girişimciler başarısızlığı çoğunlukla bir tecrübe olarak görmektedirler. En etkili girişimciler, karşılıklarına çıkan zorluklarla mücadele edebilenlerdir. Ayrıca girişimciler başlarına gelen aksilik ya da başarısızlıkla kolay kolay hayal kırıklığına uğramazlar, cesaretlerini kırılmaz veya depresif olmazlar. Olumsuz ve zor zamanlarda bile fırsat ararlar. Birçoğu erken gelen başarısızlığın, erken gelen başarıdan daha öğretici olduğuna inanır (Kuratko ve Hodgetts, 2007: 123).

1.9.6.Yaratıcılık ve Yenilikçilik

Girişimci, girişim süreci boyunca amaca yönelik araştırmalar yapan, dikkatli planlar kurgulayan ve sağlam muhakeme yapan bir katalizördür. Benzersiz, iyimser ve kararlı bir girişimci, tamamen zenginlik yaratmak amacıyla, yeni bir kaynak oluşturmak veya eski

kaynaklarını yeni bir şey yaratmak için kullanarak yaratıcılıkla çalışır (Kuratko ve Hodgetts, 2007: 47). Schumpeter'a göre yaratıcı girişimci "Kişiliğini kullanır ve kişiliğinden başka bir şey kullanmaz" (Cantner vd., 2017: 192). Öztürk'e göre (2012) ise, yaratıcı bireyler, ellerinde bulunan küçük bilgilerden, geleceği öngörebilirler. Küçük bir yap-boz parçasından, resmin tamamını tahmin edebilir, eksik olanları tamamlayabilirler.

Yaratıcılık, kalıtsal bir özellik olarak kabul edilmektedir. ABD'deki yaratıcılık ve yenilikçilik, daha az yaratıcı ve yenilikçi kültürler ile karşılaştırıldığında, bu özellik sadece genetik bir olasılık gibi görülmektedir. Öte yandan yaratıcılığın öğrenilebileceğine inanılmaktadır. (Kuratko ve Hodgetts, 2007: 123).

Günümüz piyasaları hızlı ve doğrusal olmayan bir değişimle karakterize edilmektedir. Yeni dijital teknolojiler, hizmet sektörünü değiştirmektedir. Nanoteknoloji ve genetik mühendisliği, ilaç sanayinde devrim yaratmaktadır. Eskiden farklı sektörler olan eğlence, telefon ve bilgi işlem artık bir arada sunulmaktadır. Ticaret ağlarının ve altyapılarının küreselleşmesi, Hindistan ve Çin gibi gelişmekte olan ekonomileri güç merkezlerine dönüştürmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ihtiyaçlar hızla değişmektedir (Govindarajan ve Trimble, 2005: 17). Bu ihtiyaçları karşılamak için yenilik kavramının üzerinde durmak gerekmektedir. Çünkü girişimcilik sürecinin merkezinde yenilikçi ruh vardır (Spinelli ve Adams, 2012: 14). Yenilik önemli ama otomatik olarak kendiliğinden gerçekleşmemektedir. Girişimcilik tarafından yönetilmekte; vizyon, tutku, enerji, coşku, anlayış, yargının güçlü bir karışımı olarak ifade edilmekte ve gerçekleşmesi için iyi fikirler sağlayan zor bir iş olarak karşımıza çıkmaktadır. Ürünleri, süreçleri ve hizmetleri değiştirmenin arkasındaki güç, yeniliği gerçekleştirmek isteyen, ister tek başına olsun, ister örgüte bağlı olsun bireylerden meydana gelmektedir. Ünlü yönetim yazarı Peter Drucker dediği gibi: "Yenilik, girişimcilerin farklı bir iş veya hizmet için bir fırsat olarak kullanıldığı araçtır"(Bessant ve Tidd, 2011: 10).

Girişimci kişilik özelliği olarak yenilikçilik kavramını ilk literatüre kazandıran araştırmacı Schumpeter'dir. Schumpeter'in girişimcilik tanımında yenilik kavramı yer almaktadır. Schumpeter'e göre yenilik; yeni mal ve hizmetin üretilmesi, yeni üretim metotlarının geliştirilmesi, yeni pazarların bulunması, yeni hammadde kaynaklarının

bulunması ve endüstrinin yeniden yapılandırılması şeklinde gerçekleşmektedir (Hofstede, 2010: 13; Atasoy, 2012: 7).

Yenilik, yeni ürün veya üretim süreçlerinin ortaya çıkartılmasıyla ve var olan ürün veya üretim süreçlerinin iyileştirilmesiyle ortaya çıkarılan ekonomik faydadır (Şahbaz ve Şahbaz, 2013: 110). Drucker'a göre yenilikçilik, girişimciliğin vazgeçilmez bir unsurudur. Girişimci yenilikleri fark eder ve bunu fırsata çevirir. Girişimci başarılı bir yenilik için değişimin unsurlarını, sebeplerini ve barındırdığı fırsatları iyi değerlendirmelidir (Gümüšoğlu ve Karaöz,2013: 64).

Yenilik, girişimcilerin karlarını artırır. Piyasadaki paylarının çoğalmasını sağlar ve hükümetler açısından da ekonominin dinamosudur. İşletmelerin gelişmesinde, yeni buluşlar, yeni teknolojik gelişmeler oldukça önemlidir. Çünkü kendilerini yenileyemeyen işletmeler yok olup gideceklerdir (Ayhan, 1999: 3). Yenilik, maliyetleri düşürür, verimliliği, pazar payını, karlılığı, kaliteyi, müşteri tatminini artırır, rekabet üstünlüğü sağlar. Yenilik, dolaylı olarak sosyal ve ekonomik açıdan da bir takım avantajlar sunmaktadır. Toplumsal refahı, yaşam standardını, istihdamı, ihracatı, girişimci ve patent sayısını arttırmaktadır. Ekonomik büyüme ve kaynakların etkin kullanımını sağlamaktadır (Yelkikalan, 2013: 43).

1.9.7.Belirsizliklere Karşı Tolerans ve Risk Alma

Belirsizlik, elde yeteri kadar bilgi olmaması sebebiyle tam olarak ifade edilemeyen bir durumdur. Belirsizlik toleransı ise, belirsiz bir durum karşısında doğru hareketi yapabilme becerisidir. Eğer bir birey, belirsizlik içinde bir karar alıyorsa ve bu kararı alırken başkaca herhangi bir bilgiye ihtiyaç duymuyorsa, yüksek toleransa sahip demektir. Belirsizlik ve risk kavramları her ne kadar birbirlerine yakın kavramlarmış gibi ifade edilse de aslında ikisi arasında belirgin farklılıklar vardır. Bu farklılığı Hofstede şu şekilde ifade etmiştir. Risk, bir olayın meydana gelme ihtimalidir. Belirsizlik ise, herhangi bir şeyin olabileceğine yönelik beklentidir ve belirsizlik kaygı verir (İşcan ve Kaygın, 2011: 447). Başka bir ifade ile risk, gelecekte ortaya çıkması beklenen ama gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bugünden bilinemeyen olaylardır. Geleceğe ait bir kavramdır (Yıldırım, 2013: 35). Örneğin, ürünlerini yabancı para üzerinden getirten, kirasını ve çalışan

maaşlarını yabancı paraya endeksleyen, alkol alımı satımı yapan bir bayiinin, yabancı para da meydana gelen hareketlilikten kaynaklanan kar veya zararı, riske örnek teşkil etmektedir. Çünkü risk öngörülebilir. Ancak devletin, alkol ithalini veya satışını yasaklayan bir kanun çıkarması durumunda, girişimcinin yaşadığı bu süreç belirsizlik olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü bu durum öngörülemezdir. Tahmin etmesi oldukça zordur. Beklenmeyen, şimdiye kadar olmamış bir davranış sergilenmiştir. Önceden kestirilebilmesi zordur. Risk de elimizde bir takım veriler vardır ve tahmin edilmesi, öngörülebilmesi, belirsizliğe göre daha yüksektir. İki kavram arasındaki farkın bundan ibaret olduğu söylenebilir.

Koh'a göre (1996) belirsizlik toleransı yüksek olan bireyler, istikrarın olmadığı ve tahmin edilemeyen durumların varlığı halinde bu durumların üstesinden gelebilmek için çaba gösteren ve gayret sarf eden kişiler olarak görülmektedirler. Belirsizlik toleransı yüksek olan bireyler, olmayanlara nazaran girişimciliğe daha çok meylederler (Özgür, 2013: 90).

Başlangıç aşamasındaki girişimciler, girişimin içinde ortaya çıkan ve sürekli olarak değişen bir takım belirsizlikle yüzleşmektedirler. Çalışma hayatında karşımıza çıkabilecek aksilikler ve sürprizler kaçınılmaz bir durumdur. Ama başarılı girişimciler böyle belirsiz bir varoluşun üstesinden gelebilmektedirler. Onlar için, iş güvencesi ve emeklilik, ikinci plandadır (Kuratko ve Hodgetts, 2007: 121).

Başarılı bir girişimcinin belirsiz durumlara karşı dayanımı yüksek olmalı yani bilinmeyen bir durumu üstlenmeye istekli olmalıdır. Günümüzde ekonomideki dengeler sürekli olarak değişmekte, bilgi eskimekte ve belirsiz ortamlar artmaktadır. Böyle bir ortamda girişimci, doğru stratejiler belirlemeli, rakiplerinin tolare edemediği belirsizlikleri öngörerek kriz anında ortaya çıkan fırsatları değerlendirebilmelidir (Marangoz, 2012: 8).

Girişimcileri diğerlerinden ayıran en önemli özelliklerden biri girişimcilerin risk alma davranışı sergilemeleridir. Girişimci terimini ortaya atan ve geliştiren Fransız yazar Cantillon'dan bu yana risk alma, girişimciliğin temel unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır (Hisrich ve Peters, 2002: 46). Girişimciliğin risk alma boyutu, bağımsızlık, finansal fırsatlar, iş güvenliği yani işini kaybetme korkusu taşımaması, aile istihdamı sağlaması ve

topluma hizmet etmek gibi bir takım avantajlara sahiptir. Burada önem arz eden konu, girişimcinin hesap edilebilir ve kabul edilebilir düzeyde risk almasıdır (İşcan ve Kaygın, 2011). Girişimci kişilik özelliklerinden başarıya ihtiyacı faktörü girişimciyi, orta derecedeki riskleri almaya yönlendirmekte, yüksek düzeyde risk içeren davranışlardan kaçınmalarına vesile olmaktadır (Alpkan vd. 2002). Girişimciler risk ve belirsizliğe karşı güçlü bir tolerans düzeyine sahiptirler. Öte yandan, başarılı girişimciler, kumarbaz değildir; aldıkları riskleri hesap ederler. Daha önceden yapılan bir çalışma, girişimcilerin geleceğe daha iyimser baktıkları ve cesur olduklarını ortaya koymuştur (Spinelli ve Adams, 2012: 41).

1.9.8.İçsel Kontrol Odağı

Kontrol Odağı kavramı Rotter (1996) tarafından ortaya atılmıştır. Bu teoriye göre kişiler başlarına gelen olayların sebeplerine farklı anlamlar vermektedirler. Bu kavram, kişilerin yaşadıkları olayları neyin kontrol ettiklerine olan inançlarını ifade etmektedir (Çetin, 2011: 74). Kontrol odağı, bireylerin bir olayın sonucuna ilişkin olarak verdikleri kararlarda katlanılan sonuçların bireyin kendi kontrolü içerisinde veya kendi kontrolü dışarısında algılamalarıdır. Dışsal kontrol odağına sahip olan bireyler, verdikleri kararlar veya uygulamalar neticesinde elde ettikleri sonuçların veya başarı veya başarısızlıkların, kader veya şans gibi dış etmenlerden kaynaklandığına inanırlar. İçsel kontrol odağına sahip olan bireyler ise verdikleri kararlar veya uygulamalar neticesinde elde ettikleri sonuçların veya başarı veya başarısızlıkların kendi bilgileri, yetenekleri veya eksikliklerinden kaynaklandığında inanırlar. Bu bağlamda girişimci ile içsel kontrol odağı arasında paralellik mevcuttur. Çünkü içsel kontrol odağına sahip girişimciler daha aktiftir, yenilikçidir, risk alırlar ve liderlik vasıflarına haizdirler (Marangoz, 2012: 8). Girişimciliği, geleneksel yapılara meydan okuyan bir aktör olarak tanımlayan Schumpeter'e göre girişimci, kendine yönelmiştir ve yenilik yapmak için içsel bir güce sahiptir (Cantner vd., 2017: 188).

Kuratko ve Hodgetts'e göre başarılı girişimciler kendilerine inanırlar. Kendi girişimlerinin, başarılı veya başarısız olmasında kader, şans ya da benzeri güçler tarafından idare edileceğine inanmazlar. Başarı veya aksiliklerin kendi kontrollerinde olduğuna inanırlar (2007: 121). İçsel kontrol odağına sahip bireyler, sonuçları kontrol edebildiklerini bildiklerinden, hedefledikleri sonuçlara yönelik daha fazla çaba gösterirler ve bir girişimi

başlatma ve başarı ile sürdürme konusunda aktif rol alabilirler. Buna karşın, eğer girişimci sonuçları kontrol edemediğine inanırsa, bir girişimi başlatmak için yeterince sebep olmadığına inanabilmektedir (Rauch ve Frese, 2007: 359).

1.9.9.Öz-yeterlilik Hissi

Öz-yeterlilik hissi, girişimciler için oldukça önemlidir. Çünkü girişimciler, belirsiz veya beklenmeyen durumlarda görevlerini yerine getirme becerilerinden emin olmak isterler. Yüksek öz-yeterliliğe sahip bireyler, sorunlar ortaya çıktığında onlarla mücadele ederler, fırsatlara yönelirler. Ayrıca yüksek düzeyde inisiyatif alabilirler. Başarıya olan inançları ve umutları çok yüksektir ve bu nedenle uzun vadeli bir vizyona sahiptirler (Rauch ve Frese, 2007: 359).

1.10.Girişimcilik Eğilimine Etki Eden Faktörler

Literatür incelendiğinde girişimciliğin oluşmasında pek çok faktörün etkili olduğu görülmektedir. En genel anlamıyla girişimciliği etkileyen faktörlerin sınırlarını belirtmek gerekirse, ülkenin ekonomik altyapısı, yasal düzenlemeler, mali çevre, kişinin taşıdığı değerler, ailesi, kültürü, mensubu olduğu dini, aldığı eğitim ve kişisel motivasyon ön plana çıkmaktadır.

1.10.1.Ülkenin Ekonomik Altyapısı

Bir ülkenin ekonomik altyapısının yeterliliğini gösteren birtakım göstergeler mevcuttur. Bunlar; faizler, enflasyon oranları, vergi gelirleri, gelir dağılımı, gayri safi milli hâsıla, istihdam, ihracat – ithalat rakamları, büyüme vb. olarak sayılabilmektedir. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki; bu göstergeler arzu edilen seviyelerde seyrettiği dönemlerde yani ekonomide istikrarın sağlandığı dönemlerde, girişimcilikte artış kaydedilmektedir (Çetindamar, 2002: 49). Öte yandan girişimcilerin işlerine olan tutkuları, cesaretleri, başarmaya olan istekleri ve yatırım yapma arzuları, ülkedeki ekonomik istikrarın devamı açısından önemlidir (Ercan ve Gökdeniz, 2009: 77).

Türkiye, Avrupa Birliğine dâhil ülkeler ile kıyaslandığında, özellikle makro-ekonomik düzeyde istikrarsız, eğitim, sağlık ve altyapı konularında da yetersizdir (Akın, 2010: 43). Girişimciliğin önündeki bu istikrarsızlığın ve yetersizliğin sebepleri net bir

şekilde ortaya konmalı ve bunları iyileştirmeye yönelik politikalar uygulanmalıdır. Çünkü tüm bunlar, girişimciliğe yönelik inancı azaltmakta ve girişimcinin önüne ket vurmaktadır.

1.10.2.Yasal Düzenlemeler

Ülkemizde bir işletme kurmak isteyen girişimciyi bekleyen birçok bürokratik işlemler ve yasal düzenlemeler vardır. Marka, patent, standartlar vb. fikri mülkiyet hakları da dâhil olmak üzere şirket hukukuna yönelik olarak da girişimcilerin karşısına çıkan hukuki engeller bulunmaktadır. Bir girişim kurmak ülkemizde hem zaman alıcı, hem de oldukça maliyetlidir. Bunların girişimciler adına kolaylaştırılması girişimciliği artırır. Tüm bunların yanı sıra vergi sisteminde de girişimcilere kolaylıklar sağlanmalıdır. Girişimcileri düşük vergi dilimleri veya vergi muafiyetleri ile özellikle girişimin ilk yıllarında teşvik etmek girişimciliği artıracaktır. Kurumlar Vergisi, Gelir Vergisi gibi vergi oranlarının düşük olduğu ülkelerde girişimcilik faaliyetleri daha fazla görülmektedir (Çetindamar, 2002: 51).

Günümüzde bir işletme kurmak isteyen girişimci, belediye, vergi dairesi, noter, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), Sanayi Odası, Ticaret Odası, bankalar vb. kurumlara müracaat etmek ve şirket kurulumu için kendilerinden istenen belgeleri ibraz etmek durumundadır. Aynı girişimci şirketine yeni bir ortak aldığı veya çıkardığında, nevi değiştirdiğinde veya işletmesini kapatmak istediğinde de aynı bürokratik kurallara ve sıralamalara maruz kalmaktadır. Bu, girişimciler için hem zaman kaybı, hem de oldukça maliyetli unsurdur ve yıldırııcıdır. Bu tür yıldırıcı iş ve işlemlerin girişimcilerin önünden kaldırılması girişimcilik faaliyetlerini geliştirecektir.

1.10.3.Mali Çevre

Girişimciliği etkileyen faktörlerden birisi de, girişimcinin faaliyette bulunduğu ülkenin mali çevresidir. Hükümetlerin almış oldukları kararlar ve maliye politikaları girişimciliği ciddi manada etkilemektedir. Eğer bir ülkede, Ar-ge'ye milli gelirden ayrılan pay düşük ise, girişimciler yeni patent oluşturacak gayri maddi değerler yaratamıyorsa, bilim adamı ve teknik eleman olarak yetişen öğrenci sayısında azalma tespit ediliyorsa, o ülkede girişimciliği teşvik eden bir maliye politikasından bahsedebilmek pek mümkün değildir (Özdemir ve Mazgal, 2012: 94).

1.10.4.Kişiye Özgü Değerler

Değer, neyin doğru ya da yanlış olduğunu tanımlamak için kullanılan genel inançlardır. Davranışları etkilediği bilinmektedir. Organizasyonel bağlamda değer, bazen belirleyici ve açık olabilir. 1990'ların başında Dupont firması, İnovasyon girişimi ile ilk danışmanlığa başladığında, yeni bir ürün geliştirmenin birçok avantajı ile karşı karşıya kalmıştır. Ancak, inovasyon girişimi içerisinde belli stratejilerin uygulanmasında bazı zorluklar ortaya çıkmıştır. Çok sayıda fabrika ve işyeri ziyaret edilmiş ve birçok kuralla karşı karşıya kalınmıştır. Ziyarete bulunulan işletmelerin kültürü incelendiğinde, güvenlik kavramı, oldukça güçlü bir değer olarak karşımıza çıkmıştır. Daha sonra, E. I. DuPont de Nemours Wilmington, Delaware'deki barut üreticisi olan kuruluş incelenmiştir. 1800'lü yıllarda Brandywine Nehri üzerinde bir yerde kurulduğu belirlenmiştir. Barutun üretildiği binaları dikkatle incelediğimizde, üç duvarının çok kalın taştan yapıldığını, ama nehre bakan tarafının ince ahşaptan yapıldığını tespit etmiştik. Bu binaların inşasında, küçük bir metal parçası düşmesi ve bir kıvılcım olabilmesi ihtimali korkusu yüzünden tek bir çivi kullanılmamıştır. Ailelerin yaşadıkları evler, barut imalatının yapıldığı binalardan çok uzakta konumlanmıştır. Yani, şirketin kuruluşundan bu yana gereken emniyet tedbirlerini almıştır. Bu, örgütlerde değerlerin ne kadar derin ele alındığının göstergesidir (Bessant ve Tidd, 2011: 173).

Öte yandan kişiye özgü değerler, kişinin yaşamı boyunca elde etmiş olduğu deneyimlerin birleşimi olarak ifade edilmektedir. Bireylerin değer yargıları, hem kalıtsal birtakım geçişler yolu ile hem de çevresel etmenlerin etkisi ile yoğrulmaktadır (İrmiş vd., 2010: 42-43).

1.10.5.Aile

Normal şartlar altında insanların karşılaştıkları ilk sosyal grup olan aile, bireylerin sosyo-kültürel manadaki değerleri ilk algılamaya başladıkları yerdir. Aile, toplumsallaşmanın ilk modelidir. Ailede varolan bireyler anne-babasını rol model alırlar. Kız çocukları annelerini izleyerek bir kadın gibi davranmayı, bir oğlan çocuğu ise, babasını izleyerek, erkek gibi davranmayı modeller (Eroğlu, 2010: 211). Bireyler, anne babalarını, kardeşlerini, akrabalarını ve kendileri ile özdeşleştiğini düşündükleri başarılı girişimcileri de rol model alırlar. Bu rol modeller, girişimcileri hem işe başlama aşamasında hem de

sonrasında, yaptıkları faaliyetler doğrultusunda yönlendirir. Rol modeller, girişimcilerin başarılarına etki eden en önemli unsurlardan biridir (Bozkurt, 2016: 96). Rol modellerin yanı sıra girişimciler, diğer sosyolojik faktörlerden de etkilenir. Aile sorumlulukları bir şirket kurmaya karar vermede önemli bir rol oynar. 25 yaşında bekâr ve bakmakla yükümlü olduğunuz kimse yoksa bir iş kurma kararı nispeten daha kolay bir yoldur. 45 yaşında, evli, üniversiteye hazırlanan genç çocukları olan, ağır bir ipotek altında olup araç kredisi ödeyip güvenli ve iyi kazandıran bir işiniz varsa daha zor bir karardır (Bygrave ve Zacharakis, 2010: 54).

Aile faktörü, bir bireyin kişiliğinin oluşumunda belirleyici bir etkidir. Bireyler ailelerine güven duyarlar ve yaşamlarında karşılaştıkları bir sorun olduğunda ilk olarak güvendikleri ailelerinden ve aile bireylerinden yardım alırlar. Tüm bunların yanı sıra ailenin içinde bulunduğu ekonomik yapı, aile bireylerinin almış oldukları eğitim seviyesi ve yaşama karşı göstermiş oldukları duruşları ve görgü de bireyleri etkiler (Örücü, Kılıç, Yılmaz, 2007: 30-31). Özellikle kırsal kesimde baskı altında yetişen bireyler, hata yapmaktan ve yeni bir şey denemekten korkan, yaptıklarının sonuçlarına katlanma gayreti olmayan, özgüvensiz ve pasif kişilik sergilemektedirler (Durukan, 2006: 33). Çocuğun erken çocukluk döneminde tecrübe edinebileceği faaliyetlerde bulunmasına teşvik edilmesi, cesaretlendirilmesi ve kendine olan güvenini artırmak suretiyle girişimcilik ruhunu beslemesi, ileride girişimci bireyler yetiştirme ihtimalini artırmaktadır (Durak, 2011: 196).

Yapılan araştırmalar sonucunda girişimcilerin ailede girişimci olması ve genellikle de babanın bir işyerine veya işletmeye sahip olması, girişimciliği pozitif yönde etkilemektedir (Bozkurt, 2016: 95)

1.10.6.Kültür

Girişimcilik, sosyal, ekonomik, demografik faktörlerden etkilendiği kadar, kültürel birtakım faktörlerden de etkilenmektedir. Girişimcilik algıları ülkeden ülkeye farklılık gösterebilmektedir. Örneğin batı toplumlarında, bireylere özgür düşünce imkânının sağlanması, toplumsal dayatmaların olmadığı bir ortam hazırlanması dolayısıyla bu toplumlardaki bireyler, yeni fikirlere, düşüncelere, girişimlere karşı daha açık bir tavır sergilemektedirler. Buna rağmen batı toplumlarında girişimciliğin önündeki en temel sorun

ise genç nüfusun az olması ve buna paralel olarak da girişimcilik faaliyetine çok fazla yönelememiş olmalarıdır (Efe, 2016: 24). Kültür, uzun zamanlar boyunca oluşturulan ortak değerlerdir ve onu değiştirmek kolay bir konu değildir. Kültürün birçok tanımı vardır (Bessant ve Tidd, 2011: 174). Kültür, bireylerin doğumlarından itibaren öğrendikleri toplumla etkileşimli davranış kalıplarıdır. Kültür, toplumdaki her türlü bilgiyi, alışkanlığı, değer yargılarını, görüşü, zihniyeti ve davranış biçimlerini kapsar (Eroğlu, 2010: 142). Kültürel etmenler bireylerin karar verme sürecini etkilemektedir. Bireylerin yaşadığı sosyo-kültürel çevre, onların kişilik yapılarını etkilemektedir (Ersoy, 2010: 73).

Girişimcilik sosyal bir olgudur ve sosyal olgular, sosyal değerlerden etkilenmektedirler. Bu sosyal değerler kültürü oluşturan adet, gelenek, görenek gibi değerleri ifade etmektedir. Bu değerler, çevre ve gördükleri eğitim, girişimcilerin davranışlarına etki eder. Dolayısıyla girişimciler, kültürel unsurlardan etkilenirler. Hisrich ve Peters (1998)'e göre eğer kişinin çevresi, kültürü, onun yeni bir girişimde bulunmasına değer veriyorsa, onlar için yeni kurulan bir girişim önem arz ediyorsa, yeni girişimler artacaktır. Bir kültür eğer, bireyin kendine ait bir işinin olmasına, yeni bir şey üretmesine, fırsatları algılayıp bunu paraya çevirmesine büyük payeler veriyorsa, bu kültürde girişimcilik desteklenir ve gelişir. Ancak, bir kültür, yeni bir girişim kurulmasına önem vermiyorsa, başarı kaydedemeyen işletmelerin sahiplerinin toplumsal statü kaybına uğradıkları düşünülüyorsa, o kültürde girişimciliğe yönelik yeni bir adım atılması güçtür (Güney ve Nurmakhamatuly, 2007: 69).

Bir ülkede yasal düzenlemeler yapmak, bunları uygulamaya sokmak basittir. Ancak o toplumun geleneğini, inançlarını ve kültürünü değiştirmek kolay değildir. Çünkü kültür denilen olgu zaman içerisinde ve kendiliğinden oluşan bir unsurdur. Bir topluma girişimcilik kültürünü yerleştirmek için öncelikle halka bunu anlatmak ve hayata geçirmeleri için teşvik etmek gerekmektedir (Tutar ve Altınkaynak, 2013: 33). Ayrıca bazı ülkelerde karşımıza çıkan sosyo-kültürel uygulamalar, değerler ve normlar, girişimciliği engellemektedir. Örneğin, eski Sovyetler Birliği veya Singapur gibi ülkelerdeki sosyalist uygulamalar veya risk alma veya başarısızlık tolerasyonunun düşük olması, bu ülkelerde girişimciliğe engel teşkil etmektedir (Krueger, Linan ve Nabi, 2013: 704).

Girişimciler, yalnızca değişen koşullara uyum sağlayan değil, aynı zamanda sosyal direniş ve şüpheciliğin üstesinden gelen “enerjik” tipler olarak tanımlanmaktadır. Schumpeter’in teorisinden hareketle, Schumpeteryan girişimciler, kariyer seçimlerinde, bireysel yatkınları ve tutumları tarafından yönlendirilmektedir, sosyal koşulların oluşturduğu beklenti ve eğilimler önemsiz bir rol oynamaktadır (Cantner, 2017: 209).

1.10.7. Din

Din, girişimciliğe etki eden faktörlerden birisidir (Kahraman, Mutlu, Arslan, 2011: 350; Akpınar, 2011: 45). Dinin girişimci davranış üzerine etkisi bazen olumlu, bazen de olumsuz yönde seyredebilmektedir (Akpınar, 2011: 45). Bazı sosyologlar, İşlam dinini, ekonomik kalkınmaya ket vurduğunu, İşlam ülkelerinin geri kalmasına sebebiyet verdiğini savunmaktadırlar. İşlam dünyasında sıklıkla kullanılan ve “Allah isterse” ve “Allah’ın izniyle” manasına gelen “İnşallah” ve “Maşallah” terimlerinin girişimciliği engeller yönde ifadeler çağrıştırdığını belirtmektedirler (Kahraman vd., 2011: 350). Ülgener’e göre de, İşlam dini, mal varlığına sahip olmaya değil, kibre ve gurura sebebiyet verebileceğinden dolayı karşı çıkmaktadır (Özkeraz, 2003: 56).

Dini birtakım değerler, girişimci olma niyeti taşıyan bireylerin davranışlarını ve işe bakışlarını etkilemektedir. Bu etkileşimi savunan bilim adamlarından birisi de Max Weber’dir (Akpınar, 2011: 45). İşlam dinine ilişkin yazılarını bir kitapta toplayamadan vefat ettiği öne sürülen Weber’in “Ekonomi ve Toplum” ve “Din Sosyolojisi” adlı iki eserinde, İşlam dinine yönelik bir takım saptamalar mevcuttur (Kurt, 2010: 6). Weber yaptığı çalışmalarında, Protestanlık ile kapitalizm arasındaki ilişkiyi irdelemiş ve modern kapitalizmin temel kaynağının Protestan ahlakı olduğunu öne sürmüştür. Prostestan ahlakında ise, zevklerin ertelenebileceği, tutumluluğun önemi, çalışkanlık gibi değerler bulunmaktadır ve bu özellikler başarı gösteren girişimcilerin özellikleri ile paralellik göstermektedir (Akpınar, 2011: 46). Weber’in İşlam’a dönük değerlendirmelerinde ise, İşlam dini, ganimet, fetih ve cinsel isteklerin doyumunu için organize olmuş savaşçıların dinidir. Weber’e göre, kapitalizmin yarattığı burjuva sınıfının İşlam dünyasında bir karşılığı bulunmamaktadır (Kurt, 2010: 6).

Öte yandan, Hristiyanlık ve İslamiyet gibi yaygın olarak kabul görülen dinlere bakıldığında, çalışma anlamında, çok fazla farklılık olmadığı ve her iki büyük dinin de çalışmayı ibadet saydığı kabul edilmektedir (Arslan, 2003: 9).

1.10.8. Eğitim

Eğitim, girişimciliğin gelişmesinde ve ilerlemesinde büyük öneme sahiptir. Birer potansiyel girişimci olan bireyler okul hayatlarında, meslek seçimlerinde teşvik edilmeli, yetenekleri, ilgi alanları saptanmalı, kişisel becerileri ve yaratıcılıkları ön planda olan bireylere bu alana yönelik olarak eğitim verilmelidir. Bu bireylere verilecek iyi planlanmış bir eğitim girişimciliği olumlu yönde etkileyecektir (Marangoz, 2012: 18).

Ülkemizdeki eğitim sistemi, girişimciliğin önündeki önemli engellerden biri değildir. Her ne kadar proje odaklı, düşünmeye, araştırmaya yönelten bir eğitim sistemine sahip olamasak da, genç nüfusun sayısının giderek artması ve toplam nüfus içindeki yoğun payı bize, ileriki dönemlerde girişimcilik algısının giderek toplum tarafından daha da fazla benimseneceğini gözler önüne serecektir (Efe, 2016: 24). Kaliteli bir eğitim hayatından geçmek, hem iş bulmada, hem de yeni bir iş yaratmada etkilidir. OECD 2015 verilerine bakıldığında Türkiye’de 25 ile 64 yaş arasında olanların %34’ü bir ortaöğretim kurumunu bitirmiş görünmektedir. Bu rakam %75 olan OECD ortalamasının çok altındadır. Ayrıca OECD ülkeleri arasındaki en düşük orandır. %34’lük oran içerisinde erkeklerin %38 ve kadınların %29’u lise mezunudur. Öte yandan 2000 yılından 2012 yılına kadar geçen süre zarfında, yükseköğretimden mezun olan 25-64 yaş aralığındaki kişi sayısında artış görünmektedir. Ancak, bu, ülkemizi, halen OECD sıralamasında en son sırada yer almaktan alıkoyamamıştır (OECD, 2017a). Bu bağlamda eğitim sistemini daha etkin hale getirmeli, kalite ve eğitimin artırılmasına yönelik bir takım politikalar ve teşvikler geliştirip, ülkemizi, kısa vadede, en azından OECD ortalamasına taşımak gerekmektedir.

Eğitim, girişimciliği etkilemektedir. Cooper ve Dunkelberg (1987) ve Thompson (1986), girişimcilerin Kanada ve ABD’de genel nüfusa göre önemli ölçüde daha yüksek bir eğitim düzeyine sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Benzer şekilde, Robinson ve Sexton (1994), girişimcilerin ücretli ve maaşlı çalışanlardan, daha yüksek bir eğitim düzeyine sahip olduklarını bulmuşlardır. Bununla birlikte, eğitimin girişim başarısı üzerindeki etkisine

ilişkin kanıtlar kesin değildir. Kore’de yeni kurulan 48 firmada yapılan araştırmalarda eğitimin karlılığı pozitif yönde etkilediği, ancak büyüme ile ilişkisinin bulunmadığı tespit edilmiştir (Lee ve Tsang, 2001: 589).

1.10.9. Motivasyon

Motivasyon; bireylerin sahip oldukları duygularını bir amaca yönelik olarak toplayabilme ve harekete geçirme dürtüsüdür (Serinkan, 2008: 158). Başka bir ifade ile, motivasyon, kişilerin amaçlarını gerçekleştirmek için, kendi istekleri ile davranışa yönelmeleridir (Koçel, 2005: 633). Motivasyon, bir girişimciye olması gereken özelliklerin içinde yer almaktadır. Yüksek liderlik vasfına haiz, deneyimlerinden dersler çıkartan, zorluklarla mücadele edebilme gücü olan, belirlediği hedefe yönelik hareket edebilen, problem çözme yeteneğine sahip bireyler, yeni bir işletme kurabilir ve yönetebilirler. Girişimciler gerek kuruluş aşamasında gerekse kurulduktan sonraki süreçte karşılaştıkları veya karşılaşacakları zorlukları, yüksek motivasyon seviyeleri ile kolaylıkla çözüme kavuşturabilirler. Yüksek motivasyona sahip girişimciler, işletmelerinin zayıf noktalarını tespit ederek ortadan kaldıracak ve işletme dışı tehditlere karşı da kolaylıkla mücadele verebilirler (Karabulut, 2009: 333).

1.11. Girişimcilik Niyeti ve Girişimcilik Bilinci

Bireylerin sosyo-demografik ve psikolojik değişkenleri ile gelecekte bağımsız bir kariyer yapma isteği “girişimci niyeti” olarak adlandırılmaktadır (Sanchez, 2012: 27). Girişimcilik bir davranıştır ve niyetlerden oluşur (Molaei, 2016: 141). Girişimcilik davranışını ortaya koyan en yakın ve en önemli yordayıcısı, girişimsel niyetlerdir. Bunlar girişimci kişilerin bilişsel ifadesidir. Girişimcilik niyetleri, kişinin girişimcilik faaliyetine ne kadar hazır olduğuna, girişimcilik davranışını gerçekleştirmek için ne kadar çaba harcadığına işaret eder. İnsanlar önemli bir girişimcilik potansiyeline sahip olsalar bile, girişimcilik niyetleri bulunmuyorsa girişimcilikten kaçınacaklardır (Cantner vd., 2017: 190). Bilişsel psikolojide niyet, davranışı sergilemeden hemen önceki bilişsel durum olarak ifade edilmektedir. Esasen, davranış, bir etki-tepkinin sonucu değilse, bilerek, isteyerek yapılmıştır ve bir niyet söz konusudur (Sanchez, 2012: 28).

1992 yılında yılın kadını seçilen Nina Aken, aşağıdaki özelliklerin ve/veya becerilerin girişimcilik için vazgeçilmez olduğunu ifade etmiştir (Jansen ve Wees, 1994: 48);

- İş hakkında bilgi sahibi olmalı
- Belli becerilere sahip olmalı (Örneğin, bilanço okuyabilmeli)
- Bazı temel kavramlara ve görüşlere sahip olmalı
- Güvenebileceği yetenekli insanlardan oluşan bir takım kurabilmeli
- Kendinden emin olmalı
- Zamanı iyi yönetebilmeli
- Birden fazla başarısız olma yeteneği (kendisinin başarısız olmasına izin verme becerisi)

İnsan davranışlarını öngörebilen en belirleyici faktör, niyetlerdir. Bu yüzden niyetler ile eylemler arasındaki ilişkinin açığa çıkarılması gerekmektedir. Planlanmış insan davranışlarını anlamak ve tahmin etmek kolay değildir. Girişimcilik davranışı da bundan farklı değildir (Krueger, 2008). Girişimcilik davranışı, insanların seçtikleri ya da yapmayı planladıkları şeydir. Girişimci davranışın ortaya çıkmasının en yakın ve en önemli yordayıcısı, girişimsel niyetlerde görülür (Cantner vd., 2017:190).

Girişimcilik niyeti, girişimsel düşünce ve eylemin merkezinde yer almaktadır. Girişimcilik bilinci araştırmaları sadece girişimsel düşüncede önemli rol oynayabilecek bilişsel stilin rolünü ortaya koymaya başlamıştır (Krueger ve Kickul, 2006: 12). Girişimcilik bilincini anlamak, girişimciliğin özünü, nasıl ortaya çıktığını ve geliştiğini anlamak için şarttır. Girişimsel düşünceyi yönlendiren olgular incelendiğinde karşımıza iki soru çıkmaktadır. Bunlardan ilki “Girişimci düşüncenin doğasında ne vardır?” diğeri ise “Fırsatları görme ve bunlara etki etme ile ilişkili olan bilişsel olgular nelerdir?” Yapılan araştırmalarda “girişimci kişilik” özellikleri belirlenmiştir ancak, bireysel bir takım farklılıklar özellikle de psikolojik farklılıklar görmezden gelinmiştir. Risk alma konusunda

girişimciler birbirlerinden çok da farklı olmayabilirler ama fırsatları algılama konusunda farklılık gösterebilirler (Krueger, 2003: 105).

Girişimcilik bilincine ilişkin araştırmalar 1976 yılında Comegys tarafından ortaya atılmış ve girişimcilerin bilişsel stillerine ilişkin rolü ortaya konmuştur (Grégoire, Corbett, McMullen, 2011: 1443). Girişimcilik bilincine yönelik yapılan araştırmalar, bireylerin fırsatları nasıl gördüklerini, yeni bir girişim oluşturmak için çevreyi nasıl değerlendirdiklerini hem teorik hem de deneysel olarak anlaşılmasını sağlayacak mekanizmalar sunmaktadır (Krueger ve Kıckul, 2006: 15).

İKİNCİ BÖLÜM

BİLİŞSEL STİL KAVRAMI

Bir işletmenin başarısında bir yandan, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durum, küresel piyasalar, hükümet politikaları, rakiplerin stratejileri önemli rol oynarken, diğer yandan aldığı kararlar, geliştirdiği stratejiler, uyguladığı politikalar ışığında, girişimciler de önemli bir role sahiptir. Bilişsel süreçler ise bu eylemlerin her aşamasında kendini göstermektedir. Dolayısıyla işletmeyi etkileyen kararlarda ve eylemlerde bilişsel süreçlerin nasıl bir rol oynadığını bilmek gereklidir (Tomak, 2011: 73).

Bilişsel stil, bir öğrenme stilidir. Bu yüzden öncelikle öğrenme ve öğrenme stili kavramları açıklanmış daha sonra da bilişsel stil ve alan bağımlı ve alan bağımsız kavramları izah edilmiştir.

2.1. Öğrenme Kavramı

Öğrenmenin ne demek olduğu ve nasıl gerçekleştiğini ortaya koymak için yüzyıllardır çalışılmasına rağmen, modern bilimler anlamında yapılan ilk çalışmalar 20.yy'ın başlarında karşımıza çıkmaktadır (Erden ve Akman, 2003: 129). Yapılan bu çalışmalar sonucunda öğrenme kavramı, kişilerin yaşarken edindikleri davranışlarında meydana gelen kalıcı değişiklikler olarak tanımlanabilmektedir (Senemoğlu, 2010: 86; Kılıç, 2004: 145). Başka bir ifade ile öğrenme, tekrar edilen ve yaşanılarak edinilen davranışlarda meydana gelen kalıcı değişikliklerdir (Aydın, 2004: 33). Öğrenme sürecinde bireyler çevrelerinden etkilenmektedirler. Örneğin, küçük yaşta bir çocuğun düzgün bir şekilde kalem tutabilmesi için sadece kas ve kemik gelişimini tamamlamış olması yeterli değildir. Aynı zamanda çocuğun çevresinden nasıl kalem tutulduğunu görmesi, bunu deneyimlemesi ve doğru bir şekilde tutuş gösterdiği zaman çevresi tarafından desteklenmesi gerekmektedir (Senemoğlu, 2007: 4).

İnsanları diğer canlılardan ayıran en temel özellikleri, onların öğrenebilme yeteneklerinin var olmasıdır. İnsanlar doğdukları andan itibaren, gülmek, konuşmak, yürümek, okumak ve yazmak gibi pek çok şey öğrenirler (Erden ve Akman, 2003:128). Elbette ki insanoğlunun doğuştan getirdiği bir takım içgüdüsel davranışlar da vardır. Ancak bu davranışlar insanın çevreye uyum sağlayabilmesinde oldukça yetersizdir. Bu yüzden

insanlar, hayatta kalabilmek için birtakım bilgileri öğrenmek zorundadırlar (Selçuk, 2004: 121).

Senemoğlu'na (2010) göre öğrenme, bireylerin yaşarken edindikleri ve davranışlarında kalıcı ve istendik değişimler meydana getiren olgudur. Erden ve Akman'a göre (2001);

“Öğrenmenin nerede (çalışma odası, kütüphane, çalışma masası, yemek masası vb.), ne zaman (okuldan gelir gelmez, sabah erken saatlerde, gece geç saatlerde vb.) kiminle, (tek başına, arkadaşı ile aile büyüğü ile), nasıl (düzenli bir ortam, yiyecek yiyerek, müzik dinleyerek, sessiz vb.) ve hangi tür uyarıcılarla (sözel, görsel, işitsel) gerçekleşebileceği, kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Bazı öğrenciler sessiz bir ortamda kendi başına, düzenli bir çevre içinde çalışmayı tercih ederken, bazı öğrenciler düzensiz bir ortamda müzik dinleyerek çalışabilirler. Benzer biçimde bazı öğrenciler dinleyerek daha kolay öğrenirken, bazıları okuyarak öğrenebilir”.

“Öğrenme; büyüme ve vücutta değişik etkilerle oluşan geçici değişimlere atfedilmeyecek, yaşantı ürünü olarak meydana gelen davranışta ya da potansiyel davranıştaki nispeten kalıcı izli değişimdir” (Senemoğlu, 2010: 88).

Öğrenme yaşayarak ve deneyimleyerek, mevcut kapasitemizi artırmak veya davranışlarımızda arzu edilen sürekli bir değişikliğin olmasını ifade etmektedir (Schunk, 2011: 25, Çev: Muzaffer Şahin).

Öğrenmenin dört temel özelliği vardır;

- Öğrenme sonucunda bir davranış değişikliği gerçekleşmektedir. Bu değişiklik iyi olabileceği gibi, kötü olarak da karşımıza çıkabilmektedir.
- Öğrenme yaşantı ürünüdür, yani, bireylerin çevreleri ile etkileşimi sonucu gerçekleşmektedir. Örneğin bir bebek, yanan bir sobaya elini uzattığında, eli yanmakta ve bebek acı çekmektedir. Ama bu deneyimi sonucunda bebek, sobaya dokunmanın ona acı vereceğini öğrenecektir.
- Öğrenme kalıcı izlidir. Öğrenmeden bahsedebilmek için, öğrenilen davranışta süreklilik oluşması gerekmektedir. Davranışlarda meydana gelen değişimin hastalık, yorgunluk, ilaç alma vb. gibi faktörlerden meydana gelmemiş olması gerekmektedir.

- Öğrenme gözlemlenebilen davranışlarda değişikliğe neden olmaktadır (Erden ve Akman, 2001: 129; 2003: 129; Kılıç, 2004: 145; Selçuk, 2007:124; Senemoğlu, 2010: 89).

2.2. Stil ve Öğrenme Stili Kavramı

Stil kavramı, kişilik, biliş, motivasyon, iletişim, algılama, öğrenme ve davranış gibi bir çok akademik disiplinde karşımıza çıkmaktadır (Rayner ve Riding, 1997: 5). Türk Dil Kurumu stil kavramını, üslup, biçem olarak ifade etmektedir.

Günümüzde hedeflenen eğitim yaklaşımı, pasif ve dinleyen öğrenci profilini değil, aktif ve katılımcı öğrenci profilini destekler nitelikler kazandırmaya çalışmaktadır. Başka bir ifade ile öğreten odaklı değil, öğrenen odaklı bir yaklaşım sergilenmek istenmektedir. Öğrenmeyi, öğrenmek hedeflenmektedir (Bayraktar ve Otrar, 2007: 141). Etkili bir öğrenme süreci için, öğrenenin kendini iyi tanımlaması ve kendine ait öğrenme yollarını belirlemesi gerekmektedir. Bireyler arasındaki farklılıkları incelendiğinde “Öğrenme Stilleri” kavramı ortaya çıkmıştır (Karademir ve Tezel, 2010: 130).

Öğrenme stilleri kavramı, ilk olarak Rita Dunn tarafından 1960’lı yıllarda literatüre kazandırılmıştır. Bu yıllardan günümüze değin de devamlı olarak bu kavram üzerinde çalışılmıştır. Bu çalışmalarda stil kavramı merkeze alınmıştır. Birbirlerinden farklı olarak bireylerin bilgiyi nasıl aldıkları, işledikleri, öğrendikleri ve gerektiğinde geri getirip kullandıkları saptanmaya çalışılmıştır. Dunn’a göre öğrenme stili, bireylerin yeni ve zor olan bir bilgiyi, öğrenirken ve hatırlarken kendine has yollar keşfetmesidir (Bayraktar ve Otrar, 2007: 142). Dunn ve Dunn (1986)’dan aktardığına göre, nasıl her kişinin parmak izi birbirinden farklı ise, kişilerin öğrenme stilleri de birbirinden farklıdır (2006: 77; Gremlı, 1996: 24). Bu anlamda öğrenme stili, bireyin öğrenme sürecinde duyu organları aracılığı ile temin ettiği bilgileri, kısa ve uzun vadeli olarak kullanacak şekilde belleğine geçirmesi ve işlemesi olarak da tanımlanabilmektedir (Numanoğlu ve Şen, 2007: 131)

İnsanların bir bilgiyi en iyi şekilde öğrenme yolu, onların öğrenme stillerini tarif etmektedir. Öğrenme stillerini belirleyerek, gerekli bir takım düzenlemeler yapmak, öğrencilerin başarısını artırabilmektedir (Güven, 2007: 3). Aynı zamanda öğrenme stillerinin belirlenmesi, öğrenme sürecinin daha etkin yönetilmesine, öğrenmenin

kolaylaştırılmasına, öğrenci motivasyonunun artmasına, öğrenilen davranışın kalıcı olmasına, öğrenilen miktarda ve hatırlamada artış olmasına, öğrencilerin akademik başarılarının yükselmesine yardımcı olmaktadır (Bayraktar ve Otrar, 2007: 141; Numanoğlu ve Şen, 2007: 131; Veznedaroğlu ve Özgür, 2005: 3). Ayrıca, öğrenme stillerinin belirlenmesi, öğretmenlerin kullanacakları öğretim yöntem ve tekniklerini belirlemede ve öğretim materyallerinin seçiminde de kolaylık sağlayacaktır (Mutlu, 2008: 3).

Öğrenme stilleri bireylerin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemede önemli bir role sahiptir. Aynı şartlar altında eğitim almasına rağmen, bazı öğrenenler öğrenme konusunda daha iyi iken, bazıları değildir. Öğrenme stillerinin belirlenmesi bunu izah etmekte kullanılabilir (Bayraktar ve Otrar, 2007:143). Öğrenme stilleri ayrıca, bireylerin duyarak mı, konuşarak mı, yaparak mı, yaşayarak mı yoksa bunların hepsinin birleşmesi ile mi daha iyi öğrendiğini belirlemektedir (Numanoğlu ve Şen, 2007: 131). Bir bireyin öğrenme stili doğuştan getirilen, oldukça zor değiştirilebilen ve ömür boyunca kullanılan bir özelliktir. Yürürken, koşarken, otururken, yazarken yani eylemleri sırasında bireyleri etkilemektedir (Güven ve Kürüm, 2006: 76; Güven, 2007: 4).

Her birey farklı yöntemlerle başarıya ulaşmaktadır. Her bireyin kendine has bir çalışma, anlama ve çevrelerinden etkilenme düzeyleri bulunmaktadır. Bazı bireyler fen ve mühendislik gibi görsel alanlara yatkın iken, bazıları okuma, yazma, anlatma gibi sözel alanlara yatkındır. Kimileri bireysel, kimileri grupla, kimileri okuyarak, kimileri yazarak öğrenmeyi tercih etmektedir. Hatta zekâ seviyeleri aynı olan öğrenciler, her zaman aynı başarıyı gösteremeyebilmektedirler. Günümüzde öğrencilerin ne yapabildiğinden çok neler yapabileceğine ve içlerinde var olan yeteneklerin nasıl gün yüzüne çıkarılabileceğine odaklanılmaya başlanmıştır. Bireylerdeki bu farklılıklar ve değişiklikler, bireylerin öğrenme stillerini belirlemektedir (Numanoğlu ve Şen, 2007: 133). Öğrenme stillerinde bir kısım bilim insanlarına göre bireysel tercihler ön planda iken, diğerlerinde de yaşamdan elde edilen tecrübeler ve çevresel etmenlerin etkisi belirleyicidir (Güven, 2007: 4).

2.3. Öğrenme Stilleri

Öğrenme stilleri kavramı, literatürde farklı şekillerde ele alınıp irdelenmiştir. Genel bir sınıflandırmaya tabi tutulduğunda ise, bilişsel yaklaşımlı stiller, kişilik yaklaşımlı stiller,

Kolb'ın Öğrenme Sınıflaması, Dunn ve Dunn'ın sınıflandırması, Gregorik sınıflandırma olarak kategorize edilebilmektedir.

2.3.1. Bilişsel Yaklaşımlı Stiller

İnsanlar çevrelerinde meydana gelen olayları farklı şekilde algılamaktadırlar. Bazıları, olayları çevreden soyutlayarak algılamak, bazıları o çevre içinde değerlendirmek suretiyle algılamaktadır. Witkin tarafından geliştirilen ve “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” olarak ifade edilen bu kavramlar, bu farklılığı ifade etmektedir (Bacanlı, 2002: 129).

Alan bağımlı-Alan bağımsızlık; Bireyin bilgiyi işlerken alandan ne derece etkilendiğini ortaya koymaktadır (Summerville, 1998: 432). Alan bağımlılar genel olarak dış çevreden etkilenen ve ona bağımlı olan bütüne odaklanıp, genel resmi gören bireyler iken, alan bağımsız bireyler ise, dış uyarıcılardan bağımsız bir performans ve algılama gösteren bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır (Şimşek, 2006: 101). Alan bağımlı bireyler dış referansları kullanma eğilimindeyken, alan bağımsız bireyler iç referansları kullanmaya meyillidir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan biri, bilişsel stil ile zekâ arasında bir ilişkinin olmamasıdır (Atasoy, 2004: 15). Alan bağımlı ve alan bağımsız bireylerin öğrenme yeteneği veya hafızaları farklı değildir. Ancak neye daha belirgin ve alakalı olarak ilgi duydukları belirlidir. Alan bağımlı bireyler sosyal öğrenme ve önceden gördükleri yüzleri hatırlamada alan bağımsız bireylerden daha iyidirler (Witkin ve Moore, 1974: 6-7). Öte yandan Witkin'e göre, bir kişi alan bağımlı iken etkileşimle alan bağımsızlığa, alan bağımsız iken alan bağımlılığa geçebilmektedir. Örneğin normalde sezgiselini kullanan alan bağımlı bir kişi, matematik yaparken, mantıklı bir süreç uygulanmak üzere okulda eğitilmiş olabilir, ancak evine döndüğünde, sezgiselliğe geri dönebilmektedir (Kirby ve Ashley, 1979: 56).

Literatürde karşımıza Bütüncül-Analitik, Sözlü- İmgesel gibi farklı bilişsel stil boyutları çıkmaktadır. Bunlar alan bağımlı- alan bağımsızlığını içeren stil ailesinden türetilmiş boyutlardır (Riding ve Wigley, 1996: 380). Bilişsel stil, fırsatları algılayan bireyleri sezgisel, fırsatları değerlendiren bireyleri analitik olarak ifade etmektedir (Gökbulut, 2011: 215).

2.3.2. Kişilik Yaklaşımlı Stiller

Bireylerin kişilik özelliklerini temel alarak oluşturulan ve Myers ve Myers (1980) tarafından gerçekleştirilen sınıflama olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sınıflamada bireylerin tercih ettikleri stiller dört şekilde gerçekleşmektedir. Bunlar; dışa dönük - içe dönük öğrenme stiline sahip olanlar, duyuşsal ve sezgisel olanlar, düşünün ve duyuşsal olanlar, yargısal ve algısal olanlar olarak ifade edilmektedir (Altun, 2016: 31).

Dışa dönük- İçe dönük: Dışa dönük öğrenme stiline birey, dış dünya ile birlikte öğrenme çabası sergilemektedir. Bu bireyler, kalabalık ve gürültülü ortamlarda bulunmaktan rahatsızlık duymamakta, sesli düşünmeyi, grup ile çalışmayı tercih etmektedir. İçe dönük öğrenme stiline sahip bireyler ise, kendi iç dünyasında bir öğrenme çabası sergilemektedir. Bu bireylerin toplum karşısında konuşma yapmadan önce, her şeyi enine boyuna araştırdıkları ve sorguladıkları bilinmektedir (Güven, 2004: 62).

Duyumsal- Sezgisel: Duyumsal öğrenme stiline sahip bireyler, bilgiyi gerçekçi ve açık bir şekilde algılamakta ve işlemektedirler. Sezgisel öğrenme stiline sahip bireyler ise uyarıcıları bütüncül olarak algılamakta ve ayrıntılara önem vermemektedir (Altun, 2016: 31).

Düşünen-Duyuşsal: Düşünen öğrenme stiline sahip bireyler, nesnel ve çözümçül yollar kullanarak sorunları ele almaktadır. Bu bireylerin kişilik özellikleri irdelendiğinde dürüst, adil ve bağımsız bir yapıya sahip oldukları tespit edilmiştir. Duyuşsal öğrenme stiline sahip bireylerin kişilik özellikleri incelendiğinde ise, bu kişilerin, başkalarının fikrine değer verdikleri, onları önemsedikleri ve onlarla işbirliği içinde hareket etmeye meyilli oldukları saptanmıştır (Güven, 2004: 64).

Yargısal-Algısal: Yargısal öğrenme stiline kararlı davranmak esassen, algısal öğrenme stiline ise merak ön plana çıkmaktadır (Babacan, 2010: 20).

2.3.3. Kolb'un Öğrenme Sınıflaması

Kolb insanların dört çeşit öğrenme stiline sahip olduklarını kabul etmektedir (Bacanlı, 2002: 132). Kolb, Deneysel Öğrenme Döngüsünü geliştirmiştir. Deneysel öğrenme kuramına göre, düşünceler, deneyimlere bağılı olarak değişebilmektedir (Babacan,

2010: 21). Kolb'a (1985: 267) göre öğrenme, sorun çözme ile yakından ilgilidir. Kolb'a göre öğrenme; somut deneyim (hissederek), yansıtıcı gözlem (izleyerek), soyut kavramsallaştırma (düşünerek) ve aktif deneyim (yaparak) olarak sınıflandırılmaktadır.

Somut deneyim olarak ifade edilen hissederek öğrenme türünde bireyler, problemlerin çözümünde bilimsel yolları değil, sezgilerine dayalı bir yaklaşım ortaya koymaktadır (Ergür, 2000: 58). Bu stile sahip bireyler, planlıdır, kararlıdır, değişimlere kolaylıkla uyum sağlayabilmektedir. Bu bireylerin yönetim, pazarlama, bankacılık gibi mesleklere eğilimli oldukları saptanmıştır (Bacanlı, 2002: 132).

Yansıtıcı gözlem olarak ifade edilen izleyerek öğrenmede, bireyler olayları dikkatlice gözlemlemek suretiyle fikir edinmekte ve kendi düşünce ve duygularına oldukça güvenmektedir (Ergür, 2000: 58). Bu bireyler, objektif, dikkatli ve sabırlı olarak tanımlanmaktadır. Ele aldıkları sorunları, farklı açılardan değerlendirebilmekte ve çözüm getirebilmektedirler. Ancak eyleme geçmeleri biraz zaman alabilmektedir. Sanat, edebiyat ve gazetecilik gibi mesleklerde uğraşı gösterdikleri bilinmektedir (Bacanlı, 2002: 132).

Soyut kavramsallaştırma olarak ifade edilen düşünerek öğrenme de ise mantık önemli bir yere sahiptir. Sorunların çözümünde bilimsel verileri kullandıkları görülmektedir (Ergür, 2000: 58). Bu bireylerin öğrenmeleri, soyut kavram ve fikirler üzerinedir. Eğitim, sosyoloji, hukuk gibi mesleklere eğilimli oldukları belirlenmiştir (Bacanlı, 2002: 132).

Yaparak öğrenmede ise, pratik uygulamalar ön plana çıkmaktadır. Bu şekilde öğrenmeyi tercih eden bireyler, risk alabilen, hedeflerine yürüyen başarılı kimseler olarak tanımlanabilmektedir (Ergür, 2000: 58). Bu bireylerin, sorunları çözerken ve karar verirken, analiz etmeyi ve sistemli çalışmayı tercih ettikleri bilinmektedir. Planlı kişilerdir ve ekonomi, mühendislik, fizik, tıp gibi mesleklere eğilimli oldukları saptanmıştır (Bacanlı, 2002: 132).

2.3.4. Dunn ve Dunn'ın Sınıflaması

Dunn ve Dunn'ın öğrenme stili sınıflaması, bireylerin yeni bir bilgiye konsantre olmasını, onu içselleştirmesini ve işlemlerini anlatmaktadır (Gremli, 1996: 24). Bireylerin daimi bir öğrenme için izlediği rota olarak da ifade edilebilmektedir (Gülbahar, 2005: 10).

Dunn ve Dunn'a göre öğrenme stili, bir stilden ziyade, öğrenme birikimini tanımlayan bir yapıya örnektir ve esas olarak öğrenme tercihlerinden oluşmaktadır. Bu yapıda tanımlanan öğrenme stilleri ise; çevresel uyarıcılar (ışık, ses, ısı, tasarım), duygusal uyarıcılar (yapı, sebat, motivasyon, sorumluluk) sosyal uyarıcılar (tek, ikili, akran, yetişkin, grup, çeşitlilik), fiziksel uyarıcılar (işitsel, görsel, dokunsal algılama, beslenme, zaman ve hareket) ve psikolojik uyarıcılar (bütünsel/analitik, dürtüsellik/yansıtıcılık ve zihinsel baskınlık) olarak karşımıza çıkmaktadır (Rayner ve Riding, 1997: 17; Dunn ve Price, 1980: 33; Uğur Kariyer Merkezi, 2007: 29).

Çevresel uyarıcılar her öğrenciyi farklı etkilemektedir ve öğrencilerin çevresel tercihleri göz önüne alınarak bir öğrenme ortamını sunulursa öğrencinin başarı şansı artmaktadır (Uğur Kariyer Merkezi, 2007: 34). Çevresel uyarıcılar dört etmeni içermektedir. Bu etmenler; ses, ışık, ısı ve ortam olarak ifade edilmektedir. Kimi bireyler sessiz bir ortamda çalışmayı tercih ederken, kimi müzik dinleyerek daha iyi çalışabilmektedir. Kimi aydınlık ortamda, kimi loş bir ortamda, kimi serin yerde kimisi de sıcak bir ortamda çalışmayı tercih ediyor olabilmektedir (Güven, 2004: 34).

Duygusal uyarıcılar, öğrencinin öğrenmeye motive edilmesi, çalışmasında süreklilik sağlanması ve sorumluluk alması ile ilgili bir kavramdır (Güven, 2004: 34). Bazı öğrenciler başladıkları derse odaklanmakta ve onu tamamlamadan başkaca bir derse geçiş yapamamaktadır. Bu kişiler kendilerinden ne beklendiğini bilmek istemektedir. Kendilerinden beklenenleri bilmek, motivasyonlarını arttırıp öğrenmelerine kaynak teşkil edebilmektedir (Uğur Kariyer Merkezi, 2007: 34).

Sosyal uyarıcılara bakıldığında ise öğrenciler, hangi kişilerle öğrendikleri ile ilgili farklı duygulara sahiptirler. Birçok öğretmen, sınıfa yeni bir bilgi sunarken, doğrudan ve didaktik bir metod uygulamayı tercih etmektedir. Ama her öğrenci için bu uygun bir öğrenme yöntemi olmayabilir (Uğur Kariyer Merkezi, 2007: 34). Çünkü tüm öğrencilere hitap eden tek bir öğrenme yöntemi yoktur. Bazı kişiler, yalnız çalışmayı tercih ederken, bazıları grup ile çalışmayı tercih ediyor olabilmektedir. Bazıları bir yetişkin ile öğrenmeyi tercih ederken, bazıları da bunu tercih etmeyebilmektedir (Güven, 2004: 36).

Fizyolojik uyarıcılar ise bir konuyu aktarırken kullanıldığı konuşma ve dinleme yöntemini ifade etmektedir. Yapılan araştırmalar öğrencilerin %70'inin duyduklarının ve gördüklerinin üçte ikisini hatırlamadıklarını ortaya koymuştur. Yine araştırmalar göstermektedir ki her bireyin öğrenme için hazır olduğu zaman, farklılık göstermektedir. Örneğin, genç bireylerin %28'inin sabah saatlerinde konsantre olamadıkları tespit edilmiştir (Uğur Kariyer Merkezi, 2007: 34).

Psikolojik farklılıklar ise bireylerin aldıkları bilgiyi farklı işlediklerini ortaya koymaktadır. Analitik bireyler, ders çalışırken adım adım ilerlemek isterler, detaylara önem verirler ve konuya konsantre olup sonuca ulaşmayı tercih ederlerken, bütünsel bireyler, tüm konu hakkında bilgi sahibi olmak ve daha sonra detaylara odaklanmayı tercih etmektedirler (Uğur Kariyer Merkezi, 2007: 34).

2.3.5. Gregorik Öğrenme Stili

Gregorik öğrenme stili, öğrenmenin bilişsel boyutunu vurgulamaktadır. Bu stile göre bireyler öncelikle algılama yeteneklerine göre, somut ve soyut olarak kategorize edilmektedir. Algıladıkları bilgileri düzenleme yeteneklerine göre de sıralı ve rastgele olacak şekilde ikiye ayrıştırılmıştır (Ekici, 2002: 44). Bu bağlamda gregorik öğrenme stili; somut-sıralı, soyut-sıralı, soyut-rastgele ve somut-rastgele olmak üzere dört kategoriye ayrılmıştır (Mehni ve Saeidipour, 2016).

Somut-Sıralı: Bu sınıflamaya dâhil olan bireyler, kendilerine verilen yönergeleri adım adım izlemeyi tercih etmektedir. Duyu organları son derece gelişmiştir ve bunlara çok sık başvururlar. Fotografik hafızalarının oldukça güçlü olduğu bilinmektedir. (Güven, 2004: 66). Düşüncelerini, duyguları ile aktarmayı tercih etmektedirler (Mehni ve Saeidipour, 2016).

Soyut-Sıralı: Bu bireylerin, yazma, konuşma ve düşünme yetenekleri son derece gelişmiştir (Güven, 2004: 67). Sorunları mantık çerçevesinde ele aldıkları saptanmıştır ve çözümcül olarak ifade edilebilmektedirler (Mehni ve Saeidipour, 2016).

Soyut-Rastgele: Bu bireyler, öğrenmeyi bir bütün olarak değerlendirmektedir. Risk almaktan imtina etmektedirler (Güven, 2004: 68). İç seslerine, hislerine ve duygularına odaklandıkları bilinmektedir (Mehni ve Saeidipour, 2016).

Somut-Rastgele: Bu sınıflamaya tabi bireylerin, hızlı kavrayan, ampirik çalışan, araştırmacı ve risk alabilen kişiler olduğu bilinmektedir (Güven, 2004: 67). Sezgisel düşündükleri ve inançlarını ifade ederken dış uyarıcılardan etkilendikleri bilinmektedir (Mehni ve Saeidipour, 2016).

2.4. Bilişsel Stil Kavramı

Biliş; oldukça karmaşık bir kavram olarak ifade edilmekle birlikte aslında bize duyu organlarımız kanalı ile aldığımız verilerin kaydedilmesi, işlenmesi, kullanılması, hatırlatılması ve sorunları ele almada kullandığımız bir süreç olarak tarif edilmektedir (Bacanlı, 2002: 181-182). Diğer bir ifade ile biliş, insan zihninin çevresinde meydana gelen olayları anlamak için yaptığı zihinsel işlemlerdir (Erden ve Akman, 2001: 156). Biliş; duysal girdinin dönüştürüldüğü, geliştirildiği, depolandığı, kurtarıldığı ve kullanıldığı tüm süreçler olarak ifade edilmektedir. Ayrıca girişimci davranışları anlamak ve açıklamak için önemli bir teorik perspektif olarak karşımıza çıkmaktadır (Sanchez, 2012: 27). Biliş; insan davranışlarını anlamak ve açıklamak için endüstriyel ve örgütsel psikolojide kullanılan teorik bir öngörüdür (Knockaert, Foo ve Erikson, 2011). Biliş bilgisi arzu edilen seviyede olan bireyler, bilgiyi nasıl ve hangi sürede öğrenebileceklerini doğru olarak tespit edebilmektedirler ve bu bireyler kendileri için en uygun öğrenme stratejisini benimseyip, işi tamamlayabilmektedirler. Bireylerin öğrenme stratejilerini, türlerini, özelliklerini bilmek, akademik başarılarına pozitif katkı sağlayacaktır (Ergür, 2000: 58).

Her bireyin bilgiyi edinme ve kaydetme biçimleri birbirinden farklıdır. Bireylerin bilgiyi alıp bunu öğrenmesinde etkili olan bu farklılıklar “stratejiler” ve “stiller” olarak kategorize edilmektedir. Öğrenme stilleri; algılama ve öğrenme tercihlerini içermektedir. Öğrenme stilleri ile ilgili literatürde yer almaya başlayan kavramlardan biri de bilişsel stildir. Bilişsel stil, bireylerin öğrenme tarzında, algılamalarında, düşüncelerinde, bilgiyi kaydetmelerinde farklılık oluşturan bir kavramdır (Somyürek ve Yalın, 2007: 588).

Bilişsel stiller, bireylerin algılama, hatırlama, düşünme, problemi çözme ve diğerlerinin nasıl bir ilişkide olduğunu belirleyen nitelikler, tercihler veya alışılmış stratejilerdir (Knockaert vd., 2011). Her birey, çevresinden kendisine ulaşan uyarıları farklı olarak algılamakta ve bu uyarıları farklı şekilde kaydetmektedir. Bireylerin, çevrelerinden gelen bu uyarıları, bilgileri, algılama ve kaydetmeye yönelik tercihlerine bilişsel stil adı verilmektedir (Kanadlı, 2008: 11). Başka bir ifade ile bilişsel stil, bireylerin bilgiyi organize etmeleri ve bunu arz etmeleri yolunda seçtikleri yaklaşıma verilen isimdir (Gülbahar, 2005: 10). Bireylerin problemleri çözme ya da sorunları ele alış şekillerindeki farklılıklar, bilişsel stil araştırmalarının temelini oluşturmaktadır (Miyake, Witzki, Emerson, 2001: 445).

Bu konuda alanında ün yapmış araştırmacı, “Bilişsel Stilin Babası” olarak adlandırılan Herman Witkin’dir. Witkin “alan bağımlılığı” ve “alan bağımsızlığı” kavramlarını literatüre sokan araştırmacı olarak bilinmektedir (Kirby ve Ashley, 1979: 55). Witkin’in 1973’de ifade ettiği üzere yirmi yılı aşan araştırmalar boyunca elde edilen veriler, göstermektedir ki, bireylerin bilişsel ve entelektüel faaliyetleri, çalışma biçimini etkilemektedir. Bu işlevsel modlar “Bilişsel Stiller” olarak adlandırılmaktadır (Witkin, 1973: 2).

Witkin II. Dünya Savaşı başladığında, bazı pilotların sisli uçuşlarda, tepetaklak uçmaya başladığını, bazılarının ise doğrudan yukarı çıktıklarını tespit etmiştir. Bu uçuşlardan etkilenerek, her ikisi de değişen açılarla eğilecek, özel olarak tasarlanmış bir odada, özel olarak tasarlanmış bir sandalyeye oturarak, insanların gerçek bir dikey eksene uyacak şekilde yeteneklerini test edebileceklerini keşfetmiştir. Deneklerden, tam dikeyle ilgili olarak, bedenlerini, sandalyeye, odaya veya her ikisi ile aynı açıya getirmelerini istemiştir. Dıştan gelen müdahaleye ve etkileşime rağmen ne kadar yol alındığını söyleyebilen insanlara “alan bağımsız” denilmiştir. Yapamayanlara ise “alan bağımlı” denilmiştir. Zaman içerisinde Witkin testlerini basitleştirmiştir (Kirby ve Ashley, 1979: 55). Basitleştirilen test, karmaşık bir arka plandan ayırt etme özelliği olarak karakterize edilmektedir. Alan bağımlılık ve alan bağımsızlık bilişsel stili, bir kişinin karmaşık bir arka planda gömülü olan bir figürü tanıması veya izleyebilmesi anlamına gelen bir kavramdır. Figürü büyük ölçüde izleyebilenler alan bağımsız olarak kabul edilirken, figürleri kayda değer ölçüde izleyemeyenler alan bağımlı bireyler olarak kabul edilmektedir (Onyekuru,

2015: 79; Sternberg ve Grigorenko, 2001: 5). Bu teste Gizlenmiş (Saklı) Şekiller Grup Testi denilmektedir. Bu tür örnekleme kullanan test çeşitleri, farklı yaş grupları için ve bireylerden ziyade gruplarla birlikte uygulanmak üzere tasarlanmıştır (Kirby ve Ashley, 1979: 55).

Alan bağımlılığı- bağımsızlığı kuramı literatürde görülen bilişsel stil boyutlarında en çok karşılaşılanıdır. Alan bağımlılığı ve bağımsızlığı bilgiyi işlemenin iki zıt yolunu ifade etmektedir (Guisande, Paramo, Tinajero, Almeida, 2007: 572; Miyake vd., 2001: 455). Alan bağımlılığı- alan bağımsızlığının, sosyal çevreden öğrenme yeteneği, öğrenmeyi desteklemek için takviye türleri, eğitimde tercih edilen yapının miktarı, dikkat çekici olma, öğretmenler ile öğrenciler arasındaki kesişmeler ve kariyer tercihleri de dâhil olmak üzere günlük yaşamın birçok yönünü etkilediği görülmektedir (Summerville, 1996: 433). Eğer birey, alanı bir bütün olarak algılıyorsa alan bağımlılığı, bir alanı bileşenlerine ayırmaya eğilimli ise de alan bağımsızlığı durumu söz konusudur (Miyake vd., 2001: 455).

Bireylerin bilişsel stilleri, onların değişik türdeki öğrenme tercihini, bilgiyi toplamasını, bilgi işleme ve bir girişimcinin günlük olarak karşı karşıya kaldığı birçok kritik nokta ve eylemler hakkında karar vermesini etkileyebilmektedir (Barbosa, Gerhardt, Kichul, 2007). Bilişsel stil, bireylerin tutumlarına, değerlerine ve sosyal etkileşimlerine tesir eden kişiliğin bir boyutudur (Bahar ve Bilgin, 2003: 45). Ayrıca, karar verme, öğrenme, kişilik ve farkındalık gibi çok boyutlu bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Knockaert vd., 2011).

Bilişsel stil, bireylerin çevresel uyarıları algılama ve bilgiyi düzenleme biçimleri olarak kavramsallaştırılmıştır. Bireylerin çevrelerinden bilgiyi nasıl aldıklarını, kullandıklarını, organize ettiklerini ve davranışa yönlendirdiklerini ortaya koymaktadır (Guisande vd., 2007: 572). Bilişsel stil, bireylerin algılama, anımsama ve problem çözmedeki tipik yollarını belirleyen sabit stratejileri, tercihleri ve tutumları olarak ifade edilmektedir (Atasoy, 2004: 12).

Bacanlı'ya (2002) göre her birey çevresinde meydana olayları aynı şekilde algılayamaz. Kimi bireyler çevrelerinden gelen uyarıcılardan etkilenmez iken, kimi bireyler çevrelerinden gelen uyarıcılardan etkilenmektedir. Çevrelerinden gelen uyarılardan

etkilenenler “alan bağımlı” olarak sınıflandırılırken, etkilenmeyenler “alan bağımsız” olarak ifade edilmektedir. Aynı şekilde, bazı kişiler daha önceden kendilerine gösterilen bir resmi tüm ayrıntıları ile hatırlayabilirlerken, bazı kişiler hatırlayamamaktadırlar. Ayrıntıları hatırlayan bireyler oldukça dikkatlidirler. Kendilerine bir ağaç gösterildiyse, o ağacın kaç tane yaprağa sahip olduğunu bile söyleyebilmektedirler. Bu kişiler “alan bağımsız” kişilerdir. Ancak, herkesin ayrıntıyı bu şekilde hatırlaması beklenmemelidir. Ayrıntıları bu kadar net şekilde ifade edemeyen bireyler ise “alan bağımlı” bireylerdir. Alan bağımlı bireylerin hatırlama becerileri birtakım yöntemlerle ve eğitimlerle bir miktar artırılabilir.

2.4.1. Alan Bağımlı

İnsanlar çevrelerinden gelen uyarıcıları farklı algılamakta, bu uyarıcıları kimileri bir bütün olarak algılamakta, kimileri bu şekilde algılamamaktadır. Alan bağımlı bireyler çevrelerinden gelen uyarıcıları bir bütün olarak algılamaktadırlar. Bilgiyi bütün ve pasif olarak işlemektedirler (Erden ve Akman, 2001: 231; Atasoy, 2004: 12; Witkin ve Moore, 1974: 2-3; Öztuna, 2013: 431; Dodson, Freund, Kopak, 2016: 26-28; Somyürek ve Yalın, 2007: 589).

Kendi tutumlarını, özelliklerini ve duygularını tanımlarken başkalarının bakış açılarını dikkate almakta ve önemsemektedirler (Witkin ve Moore, 1974: 2-3). Hâkim olan alan ve bağlamdan etkilenme eğilimindedirler (Zhang, 2004: 1296). Dış işaretlerden etkilenmekte ve bilgiyi alırken seçici davranmayabilmektedirler (Guisande vd., 2007: 572). Bir alanı yeniden yapılandırmakta zorlanmaktadırlar (Dodson vd., 2016: 26-28).

Alan bağımlı bireyler büyük resmi görmekte, genele odaklanmakta, detayları ayırt etmede sıkıntı çekmektedirler (Erden ve Akman, 2001: 231; Şimşek, 2006: 102). Yenilikten hoşlanmamaktadırlar (Atasoy, 2004: 12). Öte yandan, toplumsal iletişim becerileri son derece gelişmiştir (Şimşek, 2006: 102).

Grup çalışmalarına yatkındırlar (Erden ve Akman, 2001: 231; Şimşek, 2006: 102). Başkaları ile birlikte çalışmayı gerektiren, ilköğretim, satış, rehabilitasyon danışmanlığı gibi mesleklerde uğraşı gösterdikleri bilinmektedir (Witkin ve Moore, 1974: 4).

Sosyal becerileri kuvvetlidir, sosyal duyarlılığa sahiptirler (Witkin ve Moore, 174: 2-3, Hansen ve Stansfield, 1980: 1). Edebiyat, tarih gibi sosyal bilimlere ve sanata yatkındırlar (Erden ve Akman, 2001, 231; Atasoy, 2004: 12; Bacanlı, 2002: 129; Şimşek, 2006: 102; Witkin ve Moore, 1974: 4; Onyekuru, 2015: 84).

Problemleri çözerken duruma ve dıştan gelen ipuçlarına karşı duyarlıdırlar ve sorunların çözümünde uzun zaman harcamaktadırlar (Şimşek, 2006:102; Dodson, 2016: 26-28; Witkin ve Moore, 1974: 2-3). Hedberg ve McNamara, geribildirim ile bilişsel stil arasındaki ilişkiyi incelemiş ve alan bağımlı bireylerin ilk tepki sürelerinin daha uzun, hatalarının daha fazla olduğunu tespit etmiştir. Bu bireylere hata düzeltme stratejileri ve hatalarını açıklayan geribildirim verildiğinde, hata yapmadan önceki performanslarından daha iyi bir performans gösterdiklerini ortaya koymuştur. Bunların sonucunda cevap verme süresi ve hata sayısı azalmıştır (1985: 15).

Summerville (1998)'in aktardığına göre; Jonassen ve Grabowski(1993)'in yazdığı “Bireysel Farklılıklar El Kitabı” nda alan bağımlı bireylerin bilişsel stil özellikleri şöyledir:

- Sosyal bir öğrenme ortamı sağlamak
- Belirgin ipuçları ile yapısal destek sunmak
- Açık, net talimatlar vermek ve azami yönlendirme sağlamak
- Eğitim vermeden önce oryantasyon stratejileri geliştirmek
- Kapsamlı geri bildirim sağlamak (özellikle bilgi verici)
- Gelişmiş düzenleyiciler sunmak (fiziki, sözlü veya görsel)
- İçeriğin ana hatlarını veya grafiksel düzeni sunmak
- Prototipik örnekler sağlamak
- Öğrencinin ihtiyaç duyduğu gerekli öğretici desteğe danışmanlık etmek (örnekler, araştırma öğeleri, araçlar, kaynaklar)
- Grafiksel, sözlü veya işitsel işaretler vermek

- Öğretim boyunca sorular gömülü, saklı olmalı
- Tümdengelimli veya usule ilişkin öğretim sırası izlenmeli (Summerville, 1998: 433).

2.4.2. Alan Bağımsız

Alan bağımsız bireyler, analitik düşünebilen bireylerdir (Atasoy, 2004: 12; Witkin ve Moore, 1974: 2-3). Alan bağımsız bireyler, özelden genele gitmeyi tercih etmektedirler (Atasoy, 2004: 12). Sosyal becerileri ve sosyal ilişkiler zayıftır (Atasoy, 2004: 12; Erden ve Akman, 2001: 231). Eleştirilerden etkilenmemektedirler (Bacanlı, 2002: 129). Bencildirler (Şimşek, 2006: 102). Meraklıdırlar (Erden ve Akman, 2001: 231). Alanı yeniden yapılandırma yeteneğine sahiptirler (Dodson vd., 2016: 28; Hansen ve Stansfield, 1980: 315).

Alan bağımsız bireyler, en önemli bilgileri bağlamından ayırmada daha az güçlük çekmekte ve dış işaretlerden ziyade içten gelen dürtülerden etkilenmektedirler (Guisande vd., 2007: 572). Aynı zamanda alan bağımsız bireyler bir sorunu ele aldıklarında, bu sorunu çözmek için çok fazla dış desteğe ihtiyaç duymamakta, problem çözmede oldukça başarılı, içsel referanslarını kullanabilmektedirler (Bacanlı, 2002: 129; Erden ve Akman, 2001: 231; Dodson vd., 2016: 28). Sorunları alan bağımlılara göre daha hızlı çözmektedirler (Witkin ve Moore, 1974: 2-3)

Kurallara ve gruplara uyum sağlamada zorluk çekmektedirler (Erden ve Akman, 2001: 231). Bireysel çalışmayı tercih etmektedirler (Şimşek, 2016:102). Başkaları ile çalışmanın önemli olmadığı astronomi, mühendislik gibi meslekleri tercih etmektedirler. Okul yaşamında da alan bağımsız bireyler, matematik, fizik ve fen gibi bilimlere yönelik akademik alanları seçmektedirler (Witkin ve Moore, 1974: 4; Onyekuru, 2015: 84; Şimşek, 2006: 102).

Alan bağımsız bireyler bütünden çok parçalara yoğunlaşmaktadırlar. Onlar için ayrıntılar son derece önemlidir, ayrıntılar arasındaki ilişkileri analiz ederek, olayları ayrı ayrı değerlendirebilmektedirler (Şimşek, 2006: 102; Zhang, 2004: 1296; Somyürek ve Yalın, 2007: 589). Alan bağımsız bireyler, alanın içine gömülmüş bir parçayı kolaylıkla bulabilmektedirler (Witkin ve Moore, 1974: 2-3).

Alan bağımsız bireyler, görme gerektiren görevleri yerine getirirken, alan bağımlı bireylere göre üstünlük gösterdikleri yapılan ampirik çalışmalar sonucu görülebilmektedir (Zhang, 2004: 1297). Alan bağımsız bireyler, alan bağımlı bireylerden daha dikkatlidirler (Dodson vd., 2016: 28). Alan bağımsız bireyler, kendi problemlerini çözme stratejilerini geliştirmelerine izin verildiğinde daha iyi performans gösterebilmektedirler (Witkin ve Moore, 1974: 12).

Summerville (1998)'den aktardığına göre, Jonassen ve Grabowski'nin (1993) yazdığı “Bireysel Farklılıklar El Kitabı”nda alan bağımsız öğrencilerin bilişsel stil özellikleri şöyledir;

- Bağımsız bir öğrenme ortamı sağlanma
- Sorgulayan ve keşfeden öğretim yöntemlerinden yararlanma
- Zengin içerikli kaynakları ve referans materyal sağlama
- Bağımsız, anlaşmaya dayalı kişisel öğretim sağlanmalı
- Asgari yönlendirme sağlanmalı
- Öğrenciden cevaplanacak sorular sormasını istemek
- Tümevarımsal öğretim sırası uygulanmalı
- Ana hatları, örnek notlar, kavram haritaları sunulmalı
- Teorik detaylandırma sırası kullanılmalı (Akt: Summerville, 1996: 433-434).

Summerville (1998)'in Hedberg ve McNamara (1985)'den aktardığına göre; Hedberg ve McNamara geribildirim ile bilişsel stil arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yaptığı çalışmada problem çözme için, hataların ve stratejilerin detaylı açıklamalarının sağlanması, alan bağımsız bireylerin performansını artırmadığını göstermiştir. Onlara sadece hataları gösterildiğinde “Bu doğru değil, tekrar deneyin” dendiğinde daha az zaman harcadıkları ve daha az hata yaptıkları ortaya konmuştur.

Messick alan bağımsızlığı şöyle ifade etmektedir; alan bağımsız olan bireyler, gizlenmiş nesnelere arka plandan kolayca ayırt etme eğilimindedirler. Ayrıca alan bağımsız bireyler, farklılaşma ve analiz gerektiren görevlerde daha yeteneklidirler (Dodson vd., 2016: 26).

2.5. Bilişsel Stil ve Girişimcilik Üzerine Yapılan Araştırmalar

Bilişsel stil, bireylerin farklı öğrenme tarzları olduğunu ifade etmektedir. Buna göre insanlar farklı yollarla öğrenirler ve düşünürler. Örneğin okulda öğrendikleri konu hakkındaki bilgileri aynı olan iki öğrenci, farklı başarılar gösterebilirler. Biri çoktan seçmeli bir testte daha başarılı bir sonuç alırken, diğeri yaratıcı kullanımı teşvik eden bir deneme sınavında daha başarılı olabilmektedir. Bu, iki test türüne tabi iki öğrenci arasında yetenek ve tercih odaklı farklılıkları da karşımıza çıkarabilmektedir (Sternberg vd. 2008: 486). Girişimciler de, girişimci olmayanlardan farklı bir düşünce yapısına, öğrenme stiline sahiptir. Elde ettikleri bilgiyi, girişimci olmayanlardan farklı işledikleri yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur (Sanchez, 212: 28). Bilgi edinmede eğitimin önemi yadsınmaz. Elbette ki eğitilmiş bir insanın sadece bilgiyi edinmesi yeterli değildir. Aynı zamanda kendilerinden, eğitilmiş insanların kişilik özelliklerini de göstermeleri beklenmektedir (Onyekuru, 2015: 76). Yapılan araştırmalar sonucunda girişimcilerin kişilik özellikleri ve bilişsel stilleri net bir şekilde ortaya konabilirse, potansiyel girişimcilik özelliklerine sahip bireylerin bu yöndeki eğitimlerini artırmak suretiyle girişimcilik faaliyetlerinde bir gelişim sağlayabilmek mümkün olabilecektir (Mehni ve Saeidipour, 2016: 1474). Bu bağlamda literatürde girişimciliğin bilişsel yönünü irdeleyen makaleler şöyledir.

Riding ve Wigley tarafından 1996 yılında yapılan çalışmada öğrencilerde kişilik ve bilişsel stil arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çalışma, 16 ile 18 yaş aralığında yer alan 340 öğrenciye uygulanmıştır. Bilişsel stil, Bütünsel-Analitik ve Sözlü-İmgesel olarak tanımlanan iki boyutta değerlendirilmiştir. Bütünsel –Analitik boyut, bireylerin bilgiyi bütün veya parçalar halinde işleyip işleyemeyeceğini, Sözlü-İmgesel boyut ise bireylerin sözlü ya da zihinsel düşünme sırasında bilgiyi sergileyip sergileyemeyeceğini ifade etmektedir. Tüm bunlara ek olarak ayrıca, dışa dönüklük, nevrozizm, psikotizm, dürtüsellik, girişimcilik, empati, durum ve kaygı ölçümleri içeren bir dizi kişilik testi yapılmıştır.

Yapılan çalışma sonucunda, bilişsel stil ve kişilik arasındaki korelasyonların neredeyse sıfıra yaklaştığından, aynı olmadığı bilgisine ulaşılmıştır. Kişiliğin fizyolojik kaynaklarının iki stili içeren bir bilişsel kontrol seviyesi aracılığıyla hareket etmesi mümkündür. Davranış, kişilik kaynaklarının bileşenidir. Kişilikle ilgili davranışlarda gözlenen en önemli katkı, altta yatan fizyolojik kaynaklardır ve stil bu davranışlarda az da olsa etkilidir. Araştırmacıların yapmış olduğu çalışmada eğitim ile ilgili olarak da iki etki tespit edilmiştir. İlki, hem bilişsel stil hem de kişilik, bireylerin davranışları ve performansları üzerinde önemli etkiye sahip olduğudur. İkincisi ise, öğrencilerin potansiyellerinin farkına varmaları sağlanabilirse, daha etkili başa çıkma stratejileri konusunda teşvik edilebilecekleridir.

Rayner ve Riding tarafından 1997 yılında yayımlanan “Bilişsel ve Öğrenme Stillерinin Sınıflandırılması” isimli makalede, bireysel farklılıkların ve öğrenmenin incelenmesinde “stil” in yapısı ele alınmıştır. Bir kavram olarak öğrenme stillerinin ayrıntıları ve kaynağı, öğrenme merkezli yaklaşım ve bilişin etkileri araştırılmıştır. Rayner ve Riding, eğitimde, öğrenme stiline daha fazla uygulanmasının, teорinin rasyonalize edilmesine katkı sağlayacağını savunmaktadır.

Arbak, Özmen ve Saatçioğlu tarafından 2004 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakóltesi, ikinci ve dördüncü sınıflardan oluşan toplam 310 üniversite öğrencisi üzerinde, bilişsel stil ve öğrenme biçiminin öğrenci performansı açısından önemi araştırılmıştır. Bu çalışmada bilişsel stil, algılama ve yargılama süreci olarak ikiye ayrılmıştır. Algılama süreci, sezgisel ve duyumsal, yargılama süreci ise, düşünsel ve duygusal olarak ayrılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda fakólte genelinde sezgisel algılama ve düşünsel yargılamanın baskın olduğu bir bilişsel stil yapısı saptanmıştır. Sezgisel algılamaya sahip bireyler, algılama sırasında anlamlara, ilişkileri olasılıklara, sembolik ve kuramsal şablonlara ilişkin algılamalarda bulunurken, düşünsel yargılamada neden-sonuç ilişkisi dâhilinde mantıksal bir süreç işlemektedir.

Krueger ve Kıcıkul tarafından 2006 yılında, Finlandiya, Norveç ve Rusya’da girişimcilik programında eğitim gören 528 üniversite öğrencisi üzerinde bir araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada bilişsel stiline girişimci niyetlerle olan etkileşimi ortaya konmaya çalışılmış ve sosyal normal, cinsiyet ve ölkeler bağlamında bir araştırma

gerçekleştirilmiştir. Araştırmada bilişsel stil farklılıkları, toplumsal normlar, cinsiyet ve coğrafya gibi faktörler, girişimcilik niyetine yönelik olarak farklılıklara yol açabileceği ortaya konmuştur. Girişimcilik niyetlerinin hem rasyonel analitik süreçler aracılığı ile hem de bütüncül sezgisel düşünce yolu ile geliştiğini göstermektedir. Krueger ve Kickul tarafından yapılan araştırmada sezgisel bilişsel stile sahip bireylerin niyetleri, ülkeye özgü faktörlerden daha az etkilenmektedir. Sosyal normlar açısından bakıldığında, ülkelerin algılanan sosyal normlarla önemli ölçüde ilişkili olduğu ancak cinsiyetin sosyal normal üzerinde etkisi olmadığı belirlenmiştir. Bu bireylerde sosyal normlar, girişimcilik niyetlerinde önemsiz bir rol oynamaktadır. Analitik düşünceye sahip olanlar, yeni bir girişime karar vermiş ve bu kararlarını fizibiliteye dayandırdıkları saptanmıştır. Yapılan bu araştırma ile Krueger ve Kickul bireylerde girişimcilik niyetlerinin farklı yollardan gelişebileceğini, iki farklı girişimcinin aynı amaca ulaşabileceğini ancak, muhtemelen bilişsel stillerinde farklılıklar gösterdikleri için farklı süreçlerden geçecekleri saptanmıştır.

Barbosa vd. tarafından 2007 yılında “Bilişsel Stil ve Risk Tercihinin Öz-Yeterlilik ve Girişimcilik Niyetleri Üzerindeki Rolü” isimli bir araştırma yapılmıştır. Üç üniversitedeki 528 öğrenci üzerinde yapılan çalışmada, sezgisel bilişsel stile sahip bireyler, analitik bilişsel stile sahip bireylerden daha yüksek seviyelerde bir girişimcilik niyeti sergileyeceği öngörülmüştür, ancak öngörülen sonuca ulaşamamış ve bu hipotez reddedilmiştir. Ayrıca araştırmada yüksek risk tercihinin sahip bireylerin, düşük risk tercihinin sahip bireylerden daha yüksek düzeyde girişimcilik eğilimi gösterecekleri öngörülmüş ve sonuçlar bu yönde çıkmıştır.

Baron 2007 yılında yapmış olduğu araştırmada “Girişimsel Farkındalık” kavramını incelemiş ve bu farkındalığın altında yatan faktörleri anlamının önemine dikkat çekmiştir. Baron, girişimsel farkındalığın bilişsel ve davranışsal temellerini sınıflandırmaya çalışmıştır. Bunu araştırırken, girişimcilerin fırsatları yakalama ve yaratmada gerçekte nasıl var olduğu, girişimcilerin geçmiş tecrübelerinden neler öğrendikleri saptanmaya çalışılmıştır. Baron çalışmasında, girişimcilik üzerinde çalışan diğer araştırmacılara da bir takım tavsiyelerde bulunmuştur. Baron, diğer araştırmacılara, çalışmalarını bilişsel ve davranışsal faktörlerin tanımlanması konusunu genişletmelerini tavsiye etmektedir. Bu

faktörler hakkındaki bilgi birikiminin artması sayesinde ortaya çıkan girişim faaliyetlerinin ardındaki bakış açılarına ilişkin sorulara cevap verilebileceğini savunmaktadır.

Tomak tarafından 2011 yılında yapılan araştırmada, şimdiye kadar girişimcilik üzerinde yapılan kişilik özellikleri, çevre, girişimciliği etkileyen faktörler, girişimcilik altyapısı, girişimcilik eğitimi, gelişimi vb. kavramları açıklamaktan ziyade, girişimcilerin karar verirken ve eyleme geçerken nasıl harekette bulduklarına yönelik bilişsel faktörler saptanmaya çalışılmıştır. Tomak'a göre başarılı veya başarısız girişimcilerin bilişsel yanlılıklarını ortaya konması, literatüre gerekli temel ipuçlarını verebilecektir. Ancak bu güç ve karmaşık bir süreçtir. Tomak'a göre girişimciler bilişsel yanlılıktan etkilenmektedirler. Girişimcilerin kararlarını olumlu olarak etkilediği durumlar söz konusudur. Ancak bunun tersine yönelik olarak literatürde karşımıza çıkabilecek araştırmalar da söz konusudur. Bununla birlikte birçok araştırmacının hem fikir olduğu olgu, eğer bilişsel yanlılıklar kullanılsaydı, girişimlere yönelik birçok karar alınmayacaktı. Örneğin girişimci olma yönünde karar alan girişimciler, kontrol yanlılığı, aşırı iyimserlik, planlama yanlılığı yönünden bilişsel yanlılıklardan etkilenmektedir. Sonuç olarak bilişsel yanlılıklar bize girişimcilerin neden başarılı ya da neden başarısız oldukları konusunda ciddi ipuçları vermektedir. Bu bağlamda karar alma süreçlerinde ve işletme faaliyetlerini işler hale getirmede bilişsel süreçlerin nasıl işlediğini kavramak önem kazanmaktadır.

Krueger, Linan ve Nabi tarafından 2013 yılında "Kültürel Değerler ve Girişimcilik" isimli bir makale yayımlanmış ve kültürel değerler ve girişimcilik arasındaki ilişkiyi anlamının önemi vurgulanmıştır. Bu ilişkiyi anlamak, ulusal ve bölgesel gelişim ve kalkınma için büyük önem arz etmektedir. Girişimci kültür nedir? Nelerden etkilenmektedir? Neye benzemektedir? Nasıl bilebiliriz? Nasıl ölçebiliriz? Kültürel değerler girişimcilik eylemlerinden nasıl etkilenmektedir? Girişimcilik eylemleri kültürel değerlerden nasıl etkilenmektedir? şeklinde ortaya çıkan sorulara yanıt aramışlardır. Yapılan araştırma sonucunda; ülkeler ve bölgeler arasında girişimciliğe yönelik farklılıklar bulunmaktadır ve bu farklılıklar tam olarak kurumsal ve ekonomik değişkenlerle açıklanamamaktadır. Bu farklılıkların önemli bir kısmı, girişimciliği etkileyebilecek iki ana mekanizma olan kültürden etkilenmektedir. Birincisi, destekleyici bir kültürde girişimcilik

kariyeri değerli bir kabul görür. Girişimciliği destekleyecek uygun bir kurumsal çevre yaratılır ve kültür girişimciliği toplumsal meşrulaşmaya götürür. Bu nedenle, kişisel inanç ve tutumları ne olursa olsun, daha fazla insan girişimciliğe yönelecektir. İkincisi, daha fazla girişimciliğe önem atfeden değerlere ve düşünce kalıplarına sahip kültürel paylaşım, girişimcilikle tutarlı ve psikolojik özellikler gösteren bireylerin artmasına yol açacaktır. Bu yüzden daha fazla insan girişimci olmaya çalışacaktır. Bu anlamda bir toplumda girişimcilik yüksek bir değer olarak algılanıyorsa, bireyler girişimciliğe karşı olumlu bir tutum ve niyet sergileyeceklerdir. Krueger ve arkadaşları kültürel ve ulusal çapta genellemeler yapmadan süreçlerin karmaşıklıklarını daha iyi anlayabilmek için, kültürel uygulamaların, altta yatan değerlerin ve normların “neden” ve “nasıl” ortaya çıkması gerektiğini de araştırmışlardır. Gelişmiş ülkelerde bile kültürün, kişisel tutum ve davranışlardan, öz-yeterlilik ilişkisinden ve girişimcilik niyetinden etkilendiğini ortaya koymuşlardır. Ayrıca, milletvekilleri ve hükümet yetkilileri tarafından, buldukları ülke ve bölgelerde daha yüksek bir girişimcilik kültürünü teşvik etmek için yeni ve gelişmiş önlemler ve yaklaşımlar ortaya konulmalıdır şeklinde önerilerde bulunmuşlardır.

Mehni ve Saeidipour tarafından 2016 yılında Payam Nour Üniversitesindeki mezun durumunda olan öğrencilerin girişimci kişilik özellikleri ile gregorik bilişsel stilleri arasında ilişki isimli bir makale yayınlanmıştır. Bu çalışmada mezun durumundaki öğrencilerin bilişsel stilleri ile girişimci kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmada bilişsel stil somut-sıralı, soyut-sıralı, soyut-rastgele ve somut-rastgele olmak üzere dört kategoriye ayrılmıştır. Somut-sıralı olarak sınıflandırılan bilişsel stil türüne göre bireyler, objektif olgulara ve fiziksel nesnelere odaklanmakta ve fikirlerini duyguları ile değerlendirmeye eğilimli oldukları ortaya konmuştur. Soyut-sıralı stile sahip bireyler, mantıksal bir dünyaya odaklanırlar, akılcı düşünürler. Soyut-rastgele stile sahip bireyler hislerine ve duygularına odaklanırlar, kendi iç sesleri ile inançlarını değerlendirirler. Somut-rastgele bireyler ise sezgisel düşünmeyi benimseler ve inançlarının değerlendirilmesinde dış etkenlere güvenirlere. Yapılan araştırmalar sonucuna göre bilişsel stil alt boyutları olan somut-sıralı, soyut-sıralı ve soyut rastgele boyutları ile girişimci kişilik özellikleri arasında istatistiksel manada ilişki olduğu ve somut-rastgele bilişsel stil boyutunda ise anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya konmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ALAN ARAŞTIRMASI

Bu bölümde problemin çözümünde nasıl bir yol izlendiğine ilişkin olarak, araştırmanın metodolojisi, hipotezleri, veri toplama yöntemleri, güvenilirlik analizi ve örneklem seçimine yer verilmiştir. Tüm bunların yanı sıra yapılan analizler ve araştırmanın bulguları ortaya konmuştur.

3.1. Araştırmanın Metodolojisi

Bu çalışmanın metodolojisi, teorik ve uygulama olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Teorik kısmı oluşturulurken, kitaplardan, makalelerden, dergilerden, kongre bildiri kitaplarından, internet ortamındaki e-dergilerden, web sayfalarından, daha önce yazılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinden ve bu konu ile ilgili her türlü çalışmalardan yararlanılmıştır. Bu kaynaklar ile araştırmanın, teorik çerçevesi hazırlanmıştır. Çalışmanın uygulama bölümüne ise Pamukkale Üniversitesinde bulunan, önceden belirlenmiş, akademik birimlerde eğitim gören öğrencilere anket uygulanmış ve buna ilişkin veriler toplanmıştır. Bu uygulama esnasında elde edilen veriler istatistik paket programı ile analiz edilerek değerlendirilmiş ve değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ortaya konmaya çalışılmıştır.

3.2. Araştırmanın Hipotezleri

Literatür incelendiğinde, bu konu ile ilgili olarak yapılan çalışmalardan elde edilen bilgilere dayanılarak bilişsel stil iki boyutta irdelenmektedir. Bu boyutlar; “alan bağımlılık” ve “alan bağımsızlık” boyutlarıdır. Literatür araştırmaları sonucunda ortaya konan bilgiler ışığında girişimci kişilerin sahip olduğu kişilik özellikleri de, girişimcilik potansiyellerine etki etmektedir. Bu bağlamda “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” olarak ifade edilen bilişsel stillerinin de girişimcilik potansiyeline etki ettiği düşünülmekte ve bu çalışmada bu sorun araştırılmaktadır.

H₁: Araştırmada yer alan katılımcıların cinsiyetleri ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark vardır.

H₂: Araştırmada yer alan önlisans öğrencileri ile lisans eğitimi gören öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark vardır.

H₃: Araştırmada yer alan katılımcılardan birinci sınıfta eğitim gören öğrencilerle son sınıfta eğitim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark vardır.

H₄: Araştırmada yer alan katılımcıların eğitim gördükleri bölümler ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark vardır.

H₅: Araştırmada yer alan katılımcıların bilişsel stillerine göre (Alan bağımlı- Alan bağımsız) girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark vardır.

3.3. Veri Toplama Yöntemleri

Üniversite öğrencilerinin bilişsel stilleri ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak adına bir anket hazırlanmıştır. Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik veriler yer alırken, ikinci bölümde girişimcilik potansiyellerini ölçmeye çalışan Yılmaz ve Sünbül (2009) tarafından geliştirilen girişimcilik ölçeği kullanılmıştır. Girişimcilik ölçeğinde 5’li Likert ölçeği kullanılmıştır. Ölçekte yer alan ifadelerle katılıp katılmadıkları; “1= Hiçbir zaman”, “2= Nadiren”, “3= Bazen”, “4= Sık sık”, “5= Çok Sık” olacak şekilde cevap vermeleri istenmiştir. Üçüncü bölümde ise; Okman (1979) tarafından Türkçe’ye uyarlanan Gizlenmiş (Saklı) Şekiller Grup Testi, uygulanmıştır. Bu test, Şimşek’in (2006) ifade ettiği gibi Witkin vd. (1971) tarafından yapılan deneysel çalışmalardan sonra geliştirilen, algısal yeteneğe dayanan ve bireylerin ayrıştırma yeteneğini ölçen bir uygulamadır. Uygulama sonucunda, bireylerin öğrenme biçimleri, “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” olarak ortaya çıkmaktadır. Test uygulanan bireylerden, kendilerine verilen basit şekilleri daha karmaşık şekillerin içinden bulmaları istenmektedir. Testte zamana karşı duyarlı olan üç bölümde toplam 25 madde vardır ve bölümlerdeki şekiller gittikçe karmaşıklaşmaktadır. Birinci bölümde görece daha basit şekiller bulunmakta ve yanıtlama için toplam iki dakika verilmektedir ve bu bölüm araştırma amaçlıdır. İkinci ve üçüncü bölümlerin her birinde dokuzar madde bulunmakta ve yanıtlama süreleri beşer dakika ile sınırlandırılmaktadır. Puanlama, ikinci ve üçüncü bölümdeki sıralamaya göre yapılmakta, madde başına bir puandan hareketle, olası en yüksek puan 18 puan olarak hesaplanma yapılmaktadır. Gizlenmiş (Saklı) Şekiller Grup

Testinde, basit şekilleri karmaşık şekillerin içerisinde hızlı ve doğru biçimde bulabilenler “alan bağımsız”, basit şekilleri bulmakta güçlük çekenler ise “alan bağımlı” olarak adlandırılmaktadır (Şimşek, 2006: 101).

Hazırlanan anketler ilk olarak Pamukkale Üniversitesi Kale Meslek Yüksekokulunda bulunan İşletme Yönetimi, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları, Maden Teknolojileri, Çocuk Gelişimi ve Turizm ve Seyahat Hizmetleri programında okuyan öğrencilere uygulanmıştır. Daha sonra Kale Meslek Yüksekokulundaki programlar göz önüne alınarak yine Pamukkale Üniversitesi bünyesinde lisans eğitimi veren fakültelerde anket uygulanmıştır. Bu kapsamda, Kale Meslek Yüksekokulu İşletme Yönetimi ve Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümüne karşılık, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde yer alan İşletme ve Maliye Bölümünde okuyan birinci ve son sınıf öğrencilerine anket uygulanmıştır. Kale Meslek Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Programında okuyan öğrencilere karşılık, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Öğretmenliğinde eğitim gören birinci ve son öğrencilerine uygulama yapılmıştır. Maden Teknolojileri önlisans programına karşılık, Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği Bölümünde eğitim gören birinci ve son sınıf öğrencilerine anket uygulanmış ve son olarak da önlisans düzeyi olan Turizm ve Seyahat Hizmetleri Bölümü öğrencileri ile kıyaslanmak üzere, Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği bölümünde okuyan öğrencilere anket uygulanmıştır. Anketler 2016-2017 eğitim öğretim yılı güz döneminde uygulanmıştır. Anket sonucunda elde edilen veriler SPSS istatistik programı ile analiz edilmiştir.

3.4. Güvenirlilik Analizi

Güvenirlilik analizi bu çalışma için kullanmış olduğunuz ölçeğin tutarlı olup olmadığını ölçmek amacıyla yapılmıştır. Cronbach's Alpha değeri 0,92'dir. Madde Test Korelasyon değerleri Tablo 2'de verilmiştir.

Cronbach's Alpha değeri 1'e ne kadar yaklaşırsa bir anketin güvenirliliğinin o kadar fazla olduğu bilinmektedir. Sosyal bilimler açısından değerlendirdiğinde ise Cronbach'a Alpha değerinin 0,60'ın üzerinde çıkması, anketin güvenirliliği ve geçerliliği açısından yeterlidir. Araştırmada kullanmış olduğumuz anketin Cronbach's Alpha değeri 0,92 olarak tespit edilmiş ve ankete ilişkin veriler değerlendirilmiştir.

Tablo 2. Güvenilirlik Analizi

MADDELER	R
1. İşimde geçmiş performansımdan daha iyi olabilmek için daha çok çaba harcamaya çalışırım.	0,36
2. Görevimin son derece zor olduğu zamanlarda elimden gelenin en iyisini yaparım.	0,38
3. İstedğim şeyi elde ettiğim zaman bunun sebebini genellikle kendi yeteneklerim olduğunu düşünürüm.	0,22
4. İşlerimde kendi kararlarım etkilidir.	0,34
5. Kendi işimi kurabilirim.	0,47
6. İşten zorunlu olarak ayrılısam işle ilgili kendime seçenekler oluşturabilirim.	0,46
7. Zor durumlarda seçenekler oluşturabilirim.	0,53
8. Farklı insanlarla dostluklar kurabilirim.	0,38
9. Denemediklerimi denemekten çekinmem.	0,44
10. Kendimde farklı işler yapabilecek enerjiyi hissederim.	0,48
11. Arkadaşlarıma değişik iş projelerden söz ederim.	0,50
12. Yeteneklerimi uygulayabilecek alanlar oluştururum.	0,59
13. Arkadaşlarımdan gelen bazı projelere katılmaktan çekinmem.	0,43
14. Hayatımı dış etkenlere bırakmam.	0,34
15. Kararlarımla hayatımı şekillendirebileceğimi düşünüyorum.	0,46
16. Risk almaktan çekinmem.	0,47
17. Geleceği görerek ona dönük hazırlıklar yapabilirim.	0,50
18. Yeni bir şeyleri denememe imkân veren projeler üzerinde çalışmayı severim.	0,55
19. Eski fikirlere ve uygulamalara meydan okumayı ve daha iyilerini araştırmayı severim.	0,50
20. Yeni bir perspektiften bakmama imkân sağlayan proje ve işlerle uğraşırım.	0,55
21. Geçmişte başkaları tarafından kullanılmamış yeni yöntemlerle çalışmayı denerim.	0,47
22. Yeterli çabayla, her türlü sorunu ortadan kaldırebiliriz.	0,42
23. Yaptığım planları yürütebileceğimden çoğunlukla eminimdir.	0,56
24. Yeni bir durum ve uygulamaya adapte olmakta sorun yaşamam.	0,51
25. Üzerinde çalıştığım bir konuda hata yapmaktan çekinmem.	0,41
26. Her işin bir riski vardır. İşimde her türlü riski göze alabilirim.	0,48
27. Başarıyı sağlayacak uygun yöntem ve tekniklerin arayışı içerisindeyimdir.	0,55
28. Karşıma çıkan fırsatları değerlendirebilirim.	0,54
29. Elimdeki kaynakları bir araya getirerek verimliliğe dönüştürebilirim.	0,60
30. İşimde ve çalışmalarımdaya ortaya çıkan değişimlere açığımdayım.	0,56
31. İşimi severek ve azimle yaparım.	0,47
32. İşimde yaratıcılık yönüm güçlüdür.	0,50
33. İşimi gerçekleştirirken, herhangi bir ekip ya da kişiyle çalışabilirim.	0,34
34. Bir işte ya da uygulamada liderliği ele almaktan çekinmem.	0,51
35. İş konusunda gelecekle ilgili etkili kararlar alabilirim.	0,60
36. Farklı işlere yönelik motivasyonum ve eğilimlerim güçlüdür.	0,57
Cronbach's Alpha	0,92

R= Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu

3.5.Örneklem Seçimi

Araştırmanın örneklemini Pamukkale Üniversitesi Kale Meslek Yüksekokulu, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme ve Maliye Bölümü, Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği Bölümü, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü ve Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği bölümü birinci ve son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Birinci ve son sınıf normal öğretim öğrencileri dikkate alınarak, Pamukkale Üniversitesi verilerinden edinilen bilgiye göre Kale Meslek Yüksekokulunda 747 öğrenci, İnşaat Mühendisliğinde 347 öğrenci, İşletme bölümünde 325 öğrenci, Maliye bölümünde 333 öğrenci, Turizm Rehberliği Bölümünde 90 öğrenci, Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünde 238 öğrenci olmak üzere toplam 2080 öğrenci kayıtlıdır. Araştırmanın evrenini, tespiti yapılan 2080 öğrenci oluşturmaktadır. Planlanan bölümlerin hepsinde anket uygulanmış ve toplam 680 ankete araştırma konusu öğrenciler eksiksiz cevap vermişlerdir.

3.6. Demografik Verilerin Analizi

Anketin ilk bölümünü demografik veriler oluşturmaktadır. Demografik veriler kapsamında öğrencilerin hangi bölümlerde ve kaçınıcı sınıfta okudukları, daha önce girişimcilik dersi alıp almadıkları, cinsiyetleri, kaç kardeş oldukları, ailede kaçınıcı çocuk oldukları, yaşları, medeni durumları, daha önce herhangi bir işyerinde çalışıp çalışmadıkları, ailelerinin gelir seviyesi, anne ve baba meslekleri sorulmuş ve cevaplar değerlendirmeye alınmıştır.

3.6.1. Ankete Katılan Öğrencilerin Eğitim Gördükleri Bölümler

Araştırma, Pamukkale Üniversitesi bünyesinde yer alan bir meslek yüksekokulu ve dört fakülte olmak üzere toplamda beş akademik birimde gerçekleşmiştir. Bu akademik birimler; Kale Meslek Yüksekokulu, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF), Mühendislik Fakültesi, Eğitim Fakültesi ve Turizm Fakültesidir. Anket, ilgili akademik birimlerde eğitim gören birinci ve son sınıf normal öğretim öğrencilerine uygulanmıştır. Pamukkale Üniversitesi 2016-2017 verilerine dayanılarak, çalışmanın evreni 2080 kişidir. Toplamda 2080 öğrenciden, 680 öğrenciye ulaşılmış ve anket uygulanmıştır. Çalışma

yapılırken Kale Meslek Yüksekokulunda yer alan bölümler baz alınmış ve bu iki yıllık bölümlerin fakültede yer alan karşılıkları seçilmeye çalışılmıştır.

Kale Meslek Yüksekokulunda Muhasebe ve Vergi Uygulamaları, İşletme Yönetimi, Maden Teknolojileri, Turizm ve Seyahat Hizmetleri ve Çocuk Gelişimi Programı olmak üzere beş program yer almakta ve araştırmaya konu olmaktadır. Tablo 3’de yer alan verilere göre; Kale Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programında eğitim gören öğrencilerden 67 kişiye, İşletme Yönetimi Programında eğitim gören öğrencilerden 61 kişiye ulaşılmıştır. Maden Teknoloji Programında eğitim gören öğrencilerden 20, Turizm ve Seyahat Hizmetleri Programında eğitim gören öğrencilerden 37 ve Çocuk Gelişimi Programında eğitim gören öğrencilerden ise 79 kişiye ulaşılmıştır. 2016-2017 eğitim öğretim yılı Pamukkale Üniversitesi verilerine göre Kale Meslek Yüksekokulunda kayıtlı öğrenci sayısı 747 öğrencidir. Kale Meslek Yüksekokulunda araştırmaya katılan öğrenci sayısı toplam 264 kişidir.

Öte yandan İİBF’nde yer alan bölümlerden İşletme ve Maliye bölümü birinci ve son sınıf normal öğretim öğrencileri araştırmaya konu olmuşlardır. 2016-2017 Pamukkale Üniversitesi verilerine göre İşletme Bölümünde birinci sınıfa kayıtlı 143 normal öğretim öğrencisi, son sınıfa kayıtlı 182 normal öğretim öğrencisi eğitim görmektedir. Tablo 3’deki verilere göre; toplam olarak 325 kayıtlı öğrenciden 95 işletme öğrencisine ulaşılmış ve anket uygulanmıştır. Maliye Bölümünde ise birinci sınıfa kayıtlı 106 normal öğretim öğrencisi, son sınıfa kayıtlı 227 normal öğretim öğrencisi eğitim görmektedir. 2016-2017 eğitim öğretim döneminde eğitim gören toplam 333 Maliye bölümü öğrencisinden 83 kişiye anket uygulanmıştır.

Anket, Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği Bölümünde de uygulanmıştır. Pamukkale Üniversitesi 2016-2017 verilerine göre; ilgili bölümde, birinci sınıf normal öğretimde eğitim gören öğrenci sayısı 116, son sınıf normal öğretimde eğitim gören öğrenci sayısı 231 öğrencidir. İnşaat Mühendisliği Bölümünde birinci ve son sınıfta eğitim gören toplam öğrenci sayısı 347 kişidir; bu öğrencilerin 129’una ulaşılmıştır.

Anket, Pamukkale Üniversitesi Turizm Fakültesinde, Turizm Rehberliği Bölümünde gerçekleştirilmiştir. Turizm Rehberliği Bölümünde birinci ve ikinci sınıflara anket

uygulanmıştır. Turizm Rehberliği Bölümü yeni açılan bir akademik birim olduğu için dördüncü sınıfta eğitim gören öğrencisi bulunmamaktadır. Bundan dolayı birinci ve ikinci sınıflara anket uygulanmıştır. Pamukkale Üniversitesi verilerine dayanılarak edinilen bilgiye göre birinci sınıf normal öğretimde 51, ikinci sınıf normal öğretimde 39, toplamda 90 öğrenci eğitim görmektedir. Bu öğrencilerden 47'sine ulaşılmış ve anket uygulanmıştır.

Anket, son olarak Kale Meslek Yüksekokulunda yer alan Çocuk Gelişimi Programı öğrencileri kıyaslama yapmak adına Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Programında eğitim gören normal öğretim öğrencilerine uygulanmıştır. Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünde eğitim gören birinci sınıf normal öğretimde 93, son sınıfta ise 145 öğrenci olmak üzere toplamda 238 öğrenci eğitim görmektedir. Okul Öncesi Öğretmenliğinde eğitim gören öğrencilerden 62 öğrenciye ulaşılmış ve anket uygulanmıştır.

Tablo 3. Hangi Bölümde Eğitim Görmektesiniz?

Bölümler	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	67	9,9	9,9	9,9
İşletme Yönetimi	61	9	9	18,8
Maden Teknolojileri	20	2,9	2,9	21,8
Turizm ve Seyahat Hizmetleri	37	5,4	5,4	27,2
Çocuk Gelişimi	79	11,6	11,6	38,8
Maliye	83	12,2	12,2	51
İşletme	95	14	14	65
İnşaat Mühendisliği	129	19	19	84
Turizm Fakültesi	47	6,9	6,9	90,9
Okul Öncesi Öğretmenliği	62	9,1	9,1	100
Toplam	680	100	100	

Tablo 3’de de belirtildiği üzere ankete katılanların %38,8’i iki yıllık eğitim veren önlisans öğrencisi, %61,2’si fakültelerde eğitim gören lisans öğrencileridir.

3.6.2. Ankete Katılan Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı

Araştırmaya seçilen örneklem birinci ve son sınıf öğrencileridir. Meslek Yüksekokulları iki yıllık eğitim veren akademik birimler olması gerekçesi ile birinci ve ikinci sınıflara anket uygulanmıştır. Turizm Fakültesi hariç diğer fakültelerde ise birinci ve son sınıfta eğitim gören öğrencilere anket uygulanmıştır. Turizm Fakültesinde yer alan

Turizm Rehberliği Bölümünde ise, yeni eğitime açılan bir bölüm olması gerekçesi ile sadece birinci ve ikinci sınıf öğrencileri vardır ve anket bu öğrencilere yönelik olarak uygulanmıştır.

Tablo 4. Kaçınıcı Sınıfta Okuyorsunuz?

Sınıf	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Birinci Sınıf	299	44	44	44
İkinci Sınıf	163	24	24	67,9
Üçüncü Sınıf	46	6,8	6,8	74,7
Dördüncü Sınıf	172	25,3	25,3	100
Toplam	680	100	100	

Yapılan araştırmaya Tablo 4’de de belirtildiği üzere, 299 birinci sınıf öğrencisi, 163 ikinci sınıf öğrencisi, 46 üçüncü sınıf öğrencisi ve 172 son sınıf öğrencisi katılmıştır.

3.6.3. Ankete Katılan Öğrencilerin Girişimcilik Dersi Alıp Almamaları

Araştırmaya katılan öğrencilere, girişimcilik dersi alıp almadıkları sorulmuş ve yaklaşık %11’inin girişimcilik dersi aldığı, kalan %89’unun da almadığını tespit edilmiştir. Elde edilen veriler Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Girişimcilik Dersi Alıp/Almama

Ders Alıp / Almama	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Aldım.	77	11,3	11,3	11,3
Almadım.	603	88,7	88,7	100
Toplam	680	100	100	

3.6.4. Ankete Katılan Öğrencilerin Cinsiyeti

Araştırmaya katılan öğrenciler, cinsiyet bakımından değerlendirmeye tabi tutulmuşlardır. Elde edilen veriler Tablo 6’da verilmiştir. Tablo 6’daki veriler ışığında, araştırmaya katılan öğrencilerin %56’sı kadın öğrencilerden oluşmaktadır. Geri kalan %44’ü ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Tablo 6. Araştırmaya Katılanların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Kadın	382	56,2	56,2	56,2
Erkek	298	43,8	43,8	100
Toplam	680	100	100	

3.6.5. Ankete Katılan Öğrencilerin Kardeş Sayısı

Araştırmaya katılan öğrencilere kaç kardeş oldukları sorulmuş ve neredeyse yarısına yakınının, %46'sının, iki kardeş oldukları saptanmıştır. Üç kardeş olarak belirtenlerin sayısı da %29 oranındadır. Elde edilen veriler Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Araştırmada Yer Alan Katılımcıların Kardeş Sayısı

Kardeş	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
1 (Tek Çocuk)	52	7,6	7,6	7,6
2 kardeş	313	46	46	53,7
3 kardeş	197	29	29	82,6
4 kardeş	60	8,8	8,8	91,5
5 kardeş	19	2,8	2,8	94,3
6 kardeş ve üzeri	39	5,7	5,7	100
Toplam	680	100	100	

3.6.6. Ankete Katılanların Ailenin Kaçınıcı Çocuğu Olduklarının Saptanması

Araştırmaya katılan öğrencilere ailenin kaçınıcı çocuğu oldukları sorulmuştur. Anket verilerine göre yaklaşık yarısının ailenin ilk çocuğu olduğu saptanmıştır. Yüzde 70'lik bir kısmı da ilk iki çocuktan biri olduklarını ifade etmişlerdir. Bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Araştırmada Yer Alan Katılımcıların Ailede Kaçınıcı Çocuk Oldukları

Çocuk	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
İlk çocukları	333	49	49	49
2. çocukları	207	30,4	30,4	79,4
3. çocukları	78	11,5	11,5	90,9
4. çocukları	30	4,4	4,4	95,3
5. çocukları	10	1,5	1,5	96,8
6 ve üzeri	22	3,2	3,2	100
Toplam	680	100	100	

3.6.7. Ankete Katılanların Yaş Durumu

Araştırmaya katılan öğrencilere açık uçlu olarak yaşlarını belirtmeleri istenmiştir. Daha sonra açık uçlu olarak tespit edilen yaş durumları, üç gruba kategorize edilmiştir. Bu üç kategoriden birincisini, 20 yaş ve altındaki öğrenciler, ikincisini 21 yaş ile 25 yaş aralığında olan öğrenciler ve üçüncüsü de 26 yaş üstünde olan öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 9. Ankete Katılanların Yaş Dağılımları

Yaş	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
20 yaş ve altı	418	61,5	61,5	61,5
21- 25 yaş arası	244	36	36	97,5
26 yaş ve üstü	18	2,5	2,5	100
Toplam	680	100	100	

Tablo 9’da belirtildiği üzere araştırmaya katılan öğrencilerin yüzde 61,5’u 20 yaşında veya altındadır. 21-25 yaş aralığında olanların yüzdesel olarak karşılığı ise 36’dır. Araştırmaya katılanların 26 yaş ve üstünde olanların oranı ise yüzde 2,5’dur.

3.6.8. Ankete Katılanların Daha Önce Bir İşyerinde Çalışıp Çalışmadıkları

Ankete katılan öğrencilere, şu anda veya daha önce bir işyerinde çalışıp çalışmadıkları sorulmuştur. Eğitimleri süresince yapmış oldukları stajlar, çalışılmış sayılmıştır. Bu bağlamda araştırmaya katılanların %58’i çalışıyor veya daha önce bir işyerinde çalıştığını ifade etmiş, geri kalanı ise çalışmadığını belirtmiştir.

Tablo 10. Daha Önce Bir İşyerinde Çalışıp Çalışmadıkları

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Çalışıyorum/Çalıştım.	396	58,2	58,2	58,2
Çalışmadım.	284	41,8	41,8	100
Toplam	680	100	100	

3.6.9. Ankete Katılanların Gelir Seviyesi

Araştırmaya katılan öğrencilere, ailelerinin gelir seviyesi sorulmuştur. 1000TL’nin altında gelire sahip olan öğrencilerin oranı %20’dir. 1.001TL ile 1.500TL arasında gelire sahip olan öğrencilerin oranı %30’dur. Buradan da ifade etmek gerekir ki, yaklaşık asgari

ücret ve altında gelir elde edenlerin oranı, araştırmaya katılanların yarısını ifade etmektedir. 1.501TL ile 2.000 TL arasında gelire sahip olanlar %17, 2.001TL'den fazla gelire sahip olanlar ise yaklaşık %32'lik kısmı ifade etmektedir.

Tablo 11. Ailenizin Gelir Seviyesi Ne Kadardır?

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
0 TL - 1.000 TL	139	20,4	20,4	20,4
1.001 TL – 1.500 TL	209	30,7	30,7	51,2
1.501 TL – 2.000 TL	117	17,2	17,2	68,4
2.001TL ve üzeri	215	31,6	31,6	100
Toplam	680	100	100	

Türkiye İstatistik Kurumu 2015 yılı verilerine bakıldığında 2015 yılında geliri 1.500TL'nin altında olan ailelerin oranı yüzde 53,50 olarak saptanmıştır. Bu veri, yapmış olduğumuz çalışmanın örneklem dağılımı ile benzerlik göstermektedir.

3.6.10. Ankete Katılanların Anne / Baba Meslekleri

Araştırmaya katılan öğrencilere demografik veriler kapsamında annelerinin meslekleri sorulmuştur. Tablo 12'de de görüldüğü üzere yaklaşık %68'inin ev hanımı, %11'inin emekli olduğu ve diğerlerinin de çalıştığı saptanmıştır. Çalışan annelerin kamuda, özel sektörde, tarımda çalıştıkları veya serbest meslek icra ettikleri belirlenmiştir. Annelerin yaklaşık %3'ü kamuda, %8'i özel sektörde, %4'ü serbest meslek ve %4'ü tarımla uğraşmaktadır.

Tablo 12. Anne/Baba Mesleğiniz Nedir?

Meslekler	Sıklık		Yüzde		Geçerli Yüzde		Birikimli	
	Anne	Baba	Anne	Baba	Anne	Baba	Anne	Baba
Kamu	20	89	2,9	13,1	2,9	13,1	2,9	13,1
Özel	56	127	8,2	18,7	8,2	18,7	11,2	31,8
Serbest Meslek	24	165	3,5	24,3	3,5	24,3	14,7	56
Emekli	72	166	10,6	24,3	10,6	24,3	25,3	80,4
Ev hanımı	461	0	67,8	0	67,8	0	93,1	80,4
Tarım	26	67	3,8	9,9	3,8	9,9	96,9	90,3
Diğer	21	66	3,1	9,7	3,1	9,7	100	100
Toplam	680	680	100	100	100	100		

Yapılan araştırmada ankete katılan öğrencilere baba meslekleri sorulmuş ve Tablo 12’de belirtildiği üzere %13’ünün kamuda, yaklaşık %18’inin özel sektörde, %24’ünün serbest olarak, %10’unun tarımda çalıştığı, %24’ünün ise emekli olduğu saptanmıştır.

3.7.Araştırma Soruları

Araştırma sorularının analizine geçmeden önce, bağımlı değişken olan girişimcilik toplam puanlarının normal bir dağılım gösterip göstermediğinin analizi yapılmıştır.

H_a: Girişimcilik toplam puanları normal dağılım gösteriyor.

H_b: Girişimcilik toplam puanları normal dağılım göstermiyor.

Hipotez yukarıda ifade edilen şekilde oluşturulduktan sonra analiz yapılmış ve p değeri 0.282 olarak tespit edilmiştir. Tablo 13’de hesaplanan p değeri 0.05’den büyük olduğu için verilerin normal dağılım gösterdikleri belirlenmiştir.

H_a kabul edilmiştir. H_b reddedilmiştir.

Tablo 13. Bağımlı Değişkenin Normal Dağılım Gösterip Göstermediği

Değişken	n	\bar{x}	ss	KS*	p
Girişimcilik Puanları	680	3.74	0.49	0,989	0.282

*= Kolmogorov-Smirnov Z.

3.7.1.Girişimcilik ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Araştırma sorusuna cevap vermek için iki bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların cinsiyetlerine göre girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir ($t_{(631,78)} = - 2.004$; $p < 0.05$). Bu farkın hangi grup lehine olduğunu belirlemek amacı ile grupların ortalama değerlerine bakıldığında erkek öğrencilerin girişimcilik eğilim ortalamalarının ($X_e = 136.21$), kadın öğrencilerin girişimcilik eğilim ortalamalarından ($X_k = 133.50$) daha yüksek olduğu görülmüştür. Bir başka ifade ile erkek öğrencilerin

girişimcilik eğilimlerinin, kadın öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi

Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	t	p
Kadın	382	133.50	17.31	- 2.004	0.046
Erkek	298	136.21	17.69		

Araştırmanın H_1 hipotezi olan, “Araştırmada yer alan katılımcıların cinsiyetleri ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark vardır” hipotezi kabul edilmiştir.

3.7.2.Önlisans ile Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki

Önlisans eğitimi alan Kale Meslek Yüksekokulu öğrencileri, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları, İşletme Yönetimi, Maden Teknolojileri, Turizm ve Seyahat Hizmetleri ve Çocuk Gelişimi Bölümünde eğitim görmektedirler. Lisans öğrencileri ise, İİBF’si bünyesinde yer alan Maliye ve İşletme, Mühendislik Fakültesinde İnşaat Mühendisliği, Turizm Fakültesinde Turizm Rehberliği ve Eğitim Fakültesinde Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünde eğitim görmektedir.

Kale Meslek Yüksekokulunda eğitim gören önlisans öğrencileri ile Fakültelerde eğitim gören lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını araştırmak amacıyla ilk olarak Muhasebe ve Vergi Uygulamaları önlisans programı öğrencileri ile lisans eğitimi alan Maliye Bölümü öğrencileri incelendi. Daha sonra Kale Meslek Yüksekokulu İşletme Yönetimi önlisans programında eğitim gören öğrenciler ile İşletme lisans eğitimi gören öğrencilerin, girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Sonra da sırası ile Maden Teknolojisi ile İnşaat Mühendisliği, Turizm ve Seyahat Hizmetleri ile Turizm Rehberliği, Çocuk Gelişimi ile Okul Öncesi Öğretmenliği bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılığa sahip olup olmadıkları araştırılmış ve sonuçlar aşağıda verilmiştir

3.7.2.1.Muhasebe ve Vergi Uygulamaları ile Maliye Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan öğrencilerden Kale Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü ile İİBF Maliye Bölümünde eğitim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre; 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir ($t_{(138,85)} = 1.417$; $p < 0.05$).

Tablo 15.Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü ile Maliye Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi

Bölümler	n	\bar{x}	ss	t	p
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	67	135,21	20,26	1.417	0.159
Maliye	83	130,58	19,45		

Bu sonuçlara göre, önlisans eğitimi alan Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü öğrencileri ile lisans eğitimi gören Maliye Bölümü öğrencileri arasında girişimcilik eğilimi bağlamında anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir. Elde edilen bulgular Tablo 15’de verilmiştir.

3.7.2.2. İşletme Yönetimi ile İşletme Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan öğrencilerden Kale Meslek Yüksekokulu İşletme Yönetimi Bölümü ile İİBF İşletme Bölümünde eğitim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre; 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir ($t_{(117,83)} = 1.395$; $p < 0.05$). Bu sonuçlara göre, önlisans öğrencisi olan İşletme Yönetimi Bölümü öğrencileri ile lisans eğitimi gören İşletme Bölümü öğrencileri arasında girişimcilik eğilimi bağlamında anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen veriler Tablo 16’da gösterilmektedir.

Tablo 16.İşletme Yönetimi Bölümü ile İşletme Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi

Bölümler	n	\bar{x}	ss	t	p
İşletme Yönetimi	61	137,31	18,93	1.395	0.165
İşletme	95	133,15	16,96		

3.7.2.3.Maden Teknolojileri ile İnşaat Mühendisliği Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki

Araştırma sorusuna cevap vermek için iki bağımsız örnekleme t-testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların eğitim gördükleri bölümlere göre girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir ($t_{(27,89)} = 2.578$; $p < 0.05$). Bu farkın hangi grup lehine olduğunu belirlemek amacı ile grupların ortalama değerlerine bakıldığında iki yıllık eğitim gören Maden Teknolojileri bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilim ortalamalarının ($X_{mt} = 144.30$) İnşaat Mühendisliği bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilim ortalamalarından ($X_{im} = 136.38$) daha yüksek olduğu görülmüştür. Bir başka ifade ile iki yıllık eğitim gören Maden Teknolojileri bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin, İnşaat Mühendisliği bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17.Maden Teknolojileri Bölümü ile İnşaat Mühendisliği Bölümünde Eğitim Gören Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi

Bölümler	n	\bar{x}	ss	t	p
Maden Teknolojileri	20	144.33	12.46	2.578	0.016
İnşaat Mühendisliği	129	136.38	14.70		

3.7.2.4.Turizm Ve Seyahat Hizmetleri Bölümü İle Turizm Rehberliği Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan öğrencilerden Kale Meslek Yüksekokulu Turizm ve Seyahat Hizmetleri Bölümü ile Turizm Fakültesinde Turizm Rehberliği Bölümünde eğitim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre; 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir ($t_{(79,64)} = -0.467$; $p < 0.05$). Bu sonuçlara göre, önlisans eğitimi gören Turizm ve Seyahat Hizmetleri Bölümü öğrencileri ile lisans eğitimi gören Turizm Rehberliği Bölümü öğrencileri arasında girişimcilik eğilimi bağlamında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 18.Turizm ve Seyahat Hizmetleri Bölümü İle Turizm Rehberliği Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi

Bölümler	n	\bar{x}	ss	t	p
Turizm ve Seyahat Hizmetleri	37	133,43	16,00	-0,467	0.642
Turizm Rehberliği	47	135,13	17,18		

3.7.2.5.Çocuk Gelişimi İle Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki

Anket uygulanan Çocuk Gelişimi programı önlisans öğrencileri ile Okul Öncesi Öğretmenliği lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tespit etmek amacıyla iki bağımsız örnekleme t-testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların eğitim gördükleri bölümlere göre girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir ($t_{(126,49)} = - 2.663$; $p < 0.05$). Bu farkın hangi grup lehine olduğunu belirlemek amacı ile grupların ortalama değerlerine bakıldığında dört yıllık eğitim gören Okul Öncesi Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilim ortalamalarının ($X_{oö} = 138.45$), iki yıllık eğitim gören çocuk gelişimi programı öğrencilerinin girişimcilik eğilim ortalamalarından ($X_{çg} = 130.56$) daha yüksek olduğu görülmüştür. Bir başka ifade ile dört yıllık eğitim gören Okul Öncesi Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin, iki yıllık eğitim gören Çocuk Gelişimi programı öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19.Katılımcıların Bölümlerine Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi

Bölümler	n	\bar{x}	ss	t	p
Çocuk Gelişimi	79	130.56	16.77	- 2.663	0.009
Okul Öncesi Öğretmenliği	62	138.45	18.00		

3.7.3. Birinci Sınıf İle Son Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki

Katılımcılardan önlisans eğitimi alan birinci ve son sınıf öğrencileri ile lisans eğitimi gören birinci ve son sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla araştırmaya devam edilmiştir. Öncelikle araştırmaya katılan hem önlisans hem de lisans öğrencilerinin ait oldukları sınıflar ile

girişimcilik eğilimleri arasında bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Araştırma hipotezi H₃ reddedilmiştir. Daha sonra önlisans ve lisans öğrencileri ayrı ayrı değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

3.7.3.1. Önlisans Birinci Sınıf İle İkinci Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki

Araştırma sorusuna cevap vermek için iki bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların meslek yüksekokulunda eğitim gördükleri sınıflara göre girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir ($t_{(259)} = - 2.924$; $p < 0.05$). Bu farkın hangi sınıf düzeyi lehine olduğunu belirlemek amacı ile grupların ortalama değerlerine bakıldığında ikinci sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilim ortalamalarının ($X_{is} = 137.81$), birinci sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilim ortalamalarından ($X_{bs} = 131.30$) daha yüksek olduğu görülmüştür. Bir başka ifade ile meslek yüksekokulu ikinci sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin, birinci sınıfta eğitim gören öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. Meslek Yüksekokulunda Eğitim Gören Birinci ve Son Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi

Sınıflar	n	\bar{x}	ss	t	p
Birinci Sınıf (MYO)	125	131.30	19.01	- 2.924	0.004
Son Sınıf (MYO)	139	137.81	16.92		

3.7.3.2. Lisans Birinci Sınıf İle Son Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan fakültelerde eğitim gören birinci ve son sınıf öğrencileri arasında girişimcilik eğilimi bağlamında anlamlı bir fark olup olmadığını saptamak üzere bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Yapılan araştırma sonucunda 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir sonuca ulaşılamamıştır ($t_{(344)} = -1.215$; $p < 0.05$). Fakültelerde eğitim gören birinci sınıf öğrencileri ile son sınıf öğrencileri arasında girişimcilik eğilimi bağlamında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 21. Fakültelerde Eğitim Gören Birinci ve Son Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi

Sınıflar	n	\bar{x}	ss	t	p
Birinci Sınıf (Fakülte)	174	133,24	17,09	- 1.215	0.225
Son Sınıf (Fakülte)	172	135,44	16.67		

3.7.4. Önlisans ve Lisans Öğrencilerinin Bölümleri İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitim gördükleri bölümleri ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı konusunda analizler yapılmıştır. Tablo 22’de bölümlerde uygulamaya katılan öğrenci sayısı, ortalamaları ve standart sapmaları verilmiştir.

Tablo 22. Araştırmada Yer Alan Katılımcıların Eğitim Gördükleri Bölümler

BÖLÜMLER	n	\bar{x}	ss
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	67	135. 21	20.26
İşletme Yönetimi	61	137.31	18.93
Maden Teknolojileri	20	144.30	12.46
Turizm ve Seyahat Hizmetleri	37	133.43	16.00
Çocuk Gelişimi	79	130.56	16.77
Maliye	83	130.58	19.45
İşletme	95	133.15	16.96
İnşaat Mühendisliği	129	136.38	14.70
Turizm Fakültesi	47	135.13	17.18
Okul Öncesi Öğretmenliği	62	138.45	18.01
Toplam	680		

Araştırma sorusuna cevap vermek için tek yönlü varyans analizi (One – Way ANOVA) kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre meslek yüksekokulunda eğitim gören öğrencilerin eğitim gördükleri bölümlere göre girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir ($F = 2.829$; $p < 0.05$). Bu farkın hangi bölüm ya da bölümler lehine olduğunu belirlemek amacı ile Tukey’in önermiş olduğu Post Hoc işlemi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen Post Hoc analizi sonunda Maden Teknolojileri alanında eğitim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimleri ortalamalarının ($X_{mt} = 144.30$) Çocuk Gelişimi bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilim ortalamalarından ($X_{çg} = 130.56$) daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 23. Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Eğitim Gördükleri Bölümlere Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi

	Karelerin toplamı	SD	Ortalama Kare	F	p	Post Hoc
Gruplararası	2,817	4	,704	2,829*	,025	3>5
Grupiçi	63,738	256	,249			
Toplam	66,555	260				

1= Muhasebe; 2= İşletme Yönetimi, 3= Maden Teknolojileri; 4= Turizm ve Seyahat; 5= Çocuk Gelişimi

*= p<,05

**=p<,01

Bir başka ifade ile Maden Teknoloji bölümünde eğitim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin, Çocuk Gelişimi bölümünde eğitim gören öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 23’de verilmiştir.

Daha sonra, lisans eğitimi alan öğrencilerinin eğitim gördükleri bölümlere göre girişimcilik eğilimleri arasında ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Bu ilişkiye cevap bulmak için, tek yönlü varyans analizi (One – Way ANOVA) yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre lisans öğrencilerinin eğitim gördükleri bölümlere göre girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir (F = 2.488; p < 0.05). Bu farkın hangi bölüm ya da bölümler lehine olduğunu belirlemek amacı ile Tukey’in önermiş olduğu Post Hoc işlemi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen Post Hoc analizi sonunda Okul Öncesi Öğretmenliği alanında eğitim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimleri ortalamalarının ($X_{o0} = 138.45$) Maliye bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilim ortalamalarından ($X_m = 130.58$) daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 24. Üniversite Öğrencilerinin Eğitim Gördükleri Bölümlere Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi

	Karelerin toplamı	SD	Ortalama Kare	F	p	Post Hoc
Gruplararası	2883,305	4	720,826	2,488*	,043	10>6
Grupiçi	119071,154	411	289,711			
Toplam	121954,459	415				

6=Maliye, 7= İşletme, 8=İnşaat Mühendisliği, 9= Turizm 10=Okul Öncesi Öğretmenliği

*= p<,05

**=p<,01

Bir başka ifade ile Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünde eğitim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin, Maliye bölümünde eğitim gören öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 24’de verilmiştir.

Araştırmanın H₄ hipotezi olan “Araştırmada yer alan katılımcıların eğitim gördükleri bölümler ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark vardır” hipotezi kabul edilmiştir.

3.7.5. Daha Önce Çalışma Durumları İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki

Araştırma sorusuna cevap vermek için iki bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların bir işyerinde çalışma durumlarına göre girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir ($t_{(678)} = 2.685$; $p < 0.05$). Bu farkın hangi durum lehine olduğunu belirlemek amacı ile grupların ortalama değerlerine bakıldığında daha önce bir iş yerinde çalışan öğrencilerin girişimcilik eğilim ortalamalarının ($X_{\text{çvar}} = 136.21$), daha önce bir iş yerinde çalışmayan öğrencilerin girişimcilik eğilim ortalamalarından ($X_{\text{çyok}} = 132.57$) daha yüksek olduğu görülmüştür. Bir başka ifade ile bir iş yerinde çalışarak mesleki deneyim kazanan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin, çalışmayan öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 25’de verilmiştir.

Tablo 25. Katılımcıların Mesleki Deneyimlerine Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi

Deneyim	n	\bar{x}	ss	t	p
Bir işyerinde çalışmış	396	136.21	17.83	2.685	0.007
Bir işyerinde çalışmamış	284	132.57	16.88		

3.7.6. Önlisans Öğrencilerinin Gelir Seviyeleri İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki

Araştırmaya önlisans öğrencilerinin ailelerinin gelir seviyeleri ile girişimcilik eğilimleri arasında bir ilişki olup olmadığına yönelik olarak yapılan analizler ile devam

edilmiştir. Bu analizler kapsamında önlisans öğrencilerini aile gelir seviyelerinin sayısal dağılımları, ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26. Önlisans Öğrencilerinin Gelir Seviyesine Göre Dağılımları

Gelir Seviyesi	n	\bar{x}	ss
0 TL – 1.000 TL	76	131.46	18.47
1.001 TL – 1.500 TL	104	134.29	19.03
1.501 TL – 2.000TL	43	134.76	16.73
2.001 TL ve üzeri	41	141.93	14.85

Araştırma sorusuna cevap vermek için tek yönlü varyans analizi (One – Way ANOVA) kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre önlisans eğitimi gören öğrenci ailelerinin gelir seviyelerine göre girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir ($F = 3.069$; $p < 0.05$). Bu farkın hangi gelir seviye ya da seviyeleri lehine olduğunu belirlemek amacı ile Tukey’in önermiş olduğu Post Hoc işlemi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen Post Hoc analizi sonunda gelir seviyesi 2.001TL ve üzeri olan ailelerin çocuklarının girişimcilik eğilim ortalamalarının ($X_1 = 141.93$), gelir seviyeleri 1.000TL’nin altında olan ailelerin çocuklarının girişimcilik eğilim ortalamalarından ($X_2 = 131.46$) daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 27. Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Ailelerinin Gelir Seviyelerine Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi

	Karelerin toplamı	SD	Ortalama Kare	F	p	Post Hoc
Gruplararası	2955,389	3	985,130	3,069*	,028	4>1
Grupiçi	83453,096	260	320,973			
Toplam	86408,485	263				

1 = 0 TL – 1.000TL; 2 = 1.001TL – 1.500TL; 3 = 1.501TL – 2.000TL; 4 = 2.001TL ve üzeri

*= $p < ,05$

**= $p < ,01$

Bir başka ifade ile gelir seviyesi 2.001TL ve üzeri olan ailelerin çocuklarının girişimcilik eğilimlerinin, gelir seviyesi 1.000TL’den daha az olan ailelerin çocuklarının girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 27’de verilmiştir.

Araştırma sorusu lisans eğitimi alan öğrencilere de uygulanmıştır ancak, lisans eğitimi alan öğrencilerin ailelerinin gelir seviyesi ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

3.7.7. Örneklemin Alan Bağımlı Ve Alan Bağımsız Olarak Sınıflandırılması

Araştırmaya katılan öğrencilerin bilişsel stilin alt boyutları olan “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” olarak sınıflandırılmasının tespiti için, ilk olarak bilişsel stil ortalama puanlarının tespiti yapılmıştır. Ortalama puan 7.57 bulunmuştur. Literatürde de yer aldığı gibi 7.57’nin altında puan alanlar, “alan bağımlı” olarak sınıflandırılırken, 7.58’nin üstünde puan alan öğrenciler “alan bağımsız” olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 28. Bilişsel Stil Ölçeği Ortalama Puan

	n	\bar{x}	ss
Bilişsel Stil Puanı	680	7.57	4.25

3.7.8. Bilişsel Stil İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki

Araştırmanın beşinci hipotezinde bilişsel stil ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olabileceği öngörülmüştür. Bu bağlamda bilişsel stil bağımsız değişken, girişimcilik toplam puanları bağımlı değişken olarak ortaya konmaktadır. Araştırma hipotezine cevap bulmak için bağımsız örneklem için t-testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların bilişsel stillerine göre girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir ($t_{(689)} = 1.972$; $p < 0.05$). Bu farkın hangi grup lehine olduğunu belirlemek amacı ile grupların ortalama değerlerine bakıldığında alan bağımsız olarak belirlenen grubun girişimcilik eğilim ortalamalarının ($X_{abgz} = 136.00$) alan bağımlı olarak belirlenen grubun girişimcilik eğilim ortalamalarından ($X_{abg} = 133.35$) daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 29. Katılımcıların Bilişsel Stillerine Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farkın Analizi

Bilişsel Stil	n	\bar{x}	ss	t	p
Alan Bağımlı	337	133.35	18.84	-1.972	0.049
Alan Bağımsız	343	136.00	16.03		

Bir başka ifade ile alan bağımsız olarak adlandırılan katılımcıların girişimcilik eğilimlerinin, alan bağımlı olarak belirlenen katılımcıların girişimcilik eğilimlerinden daha

yüksek olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 29’da verilmiştir. Araştırma hipotezi “H₅: Araştırmada yer alan katılımcıların bilişsel stillerine göre (Alan bağımlı-Alan bağımsız) girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark vardır” kabul edilmiştir.

3.7.9. Önlisans Öğrencilerinin Bilişsel Stilleri İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki

Önlisans eğitimi gören öğrencilerin bilişsel stil alt boyutları olan alan bağımlı ve alan bağımsız boyutları arasında bir fark olup olmadığını araştırılmıştır. Tablo 30’da ifade edildiği üzere alan bağımlı ve alan bağımsız özellikleri sergileyen önlisans öğrencilerinin girişimcilik puanları arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde bir fark ortaya çıkmıştır ($t_{(213,163)} = -2.227$; $p < 0.05$). Bu farkın hangi grup lehine olduğunu belirlemek amacı ile grupların ortalama değerlerine bakıldığında alan bağımsız olarak belirlenen grubun girişimcilik eğilim ortalamalarının ($X_{abgz} = 138.04$) alan bağımlı olarak belirlenen grubun girişimcilik eğilim ortalamalarından ($X_{abg} = 133.06$) daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 30. Önlisans Öğrencilerin Bilişsel Stil Alt Boyutları ile Girişimcilik Puanları

Bilişsel Stil	n	\bar{x}	ss	t	p
Alan Bağımlı	175	133.06	19.16	-2.227	0.024
Alan Bağımsız	89	138.04	15.47		

Bir başka ifade ile alan bağımsız olarak adlandırılan önlisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin, alan bağımlı olarak belirlenen önlisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

3.7.10. Lisans Öğrencilerinin Bilişsel Stilleri İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki

Lisans eğitimi gören öğrencilerin bilişsel stil alt boyutları olan “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” boyutları ile girişimcilik eğilimleri arasında bir fark olup olmadığını araştırılmıştır.

Tablo 31. Lisans Öğrencilerin Bilişsel Stil Alt Boyutları ile Girişimcilik Puanları

Bilişsel Stil	n	\bar{x}	ss	t	p
Alan Bağımlı	162	133.67	18.55	-0.908	0.365
Alan Bağımsız	254	135.28	16.19		

Yapılan analiz sonuçlarına göre, alan bağımlı ve alan bağımsız özellikleri sergileyen lisans öğrencilerinin girişimcilik puanları arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde bir fark çıkmamıştır ($t_{(309,096)} = -0.908$; $p < 0.05$). Elde edilen veriler Tablo 31’de verilmiştir.

3.7.11. Bilişsel Stil İle Gelir Seviyeleri Arasındaki İlişki

Araştırmada yer alan katılımcıların bilişsel stilleri ile gelir seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek üzere One-Way Anova testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların bilişsel stilleri ile gelir seviyeleri arasında istatistiksel olarak 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir ($F = 3.417$; $p < 0.05$). Bu farkın hangi gelir seviye ya da seviyeleri lehine olduğunu belirlemek amacı ile Tukey’in önermiş olduğu Post Hoc işlemi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen Post Hoc analizi sonunda gelir seviyesi 2.001TL ve üzeri olan ailelerin çocukları daha belirgin bilişsel stil özellikleri sergilediği belirlenmiştir. Elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 32’de verilmiştir.

Tablo32.Bilişsel Stil İle Gelir Seviyesi Arasındaki İlişki

	Karelerin toplamı	SD	Ortalama Kare	F	p	Post Hoc
Gruplararası	183,014	3	61,005	3,417*	,017	4 >1
Grupiçi	12067,738	676	17,852			
Toplam	12250,751	679				

1= 0TL-1000TL, 2= 1.001TL-1.500TL, 3= 1.501TL-2.000TL, 4= 2.001 ve üzeri

*= $p < ,05$

**= $p < ,01$

Araştırmada, bilişsel stil ile cinsiyet, kardeş sayısı, okudukları bölüm, sınıf, yaş, daha önce bir yerde çalışıp, çalışmama durumu ve anne-baba meslekleri gibi değişkenlerle bilişsel stil boyutlarında da bir ilişki olup olmadığı yönünde analizler yapılmıştır. Ancak sayılan değişkenlerle bilişsel stil arasında bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

3.7.12. Bilişsel Stillere Göre Öğrencilerin Girişimcilik Puanları

Yükseköğretimde okuyan “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” olarak sınıflandırılan öğrencilerin girişimcilik puanları arasındaki farklar tespit edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, önlisans programlarında eğitim öğrencilerin durumları incelendiğinde, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları, İşletme Yönetimi, Turizm ve Seyahat Hizmetleri ve

Çocuk Gelişimi programlarında eğitim gören alan bağımsız öğrencilerin girişimcilik puanları yüksek iken, Maden Teknoloji programında eğitim gören alan bağımlı öğrencilerin girişimcilik puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 33. Alan Bağımlı ve Alan Bağımsız Öğrencilerin Girişimcilik Puanları

BÖLÜMLER	Toplam Girişimcilik Puanları	
		Ortalama
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	Alan bağımlı	132.31
	Alan bağımsız	140.08
İşletme Yönetimi	Alan bağımlı	135.38
	Alan bağımsız	143.79
Maden Teknolojileri	Alan bağımlı	145.29
	Alan bağımsız	142.00
Turizm ve Seyahat Hizmetler	Alan bağımlı	130.85
	Alan bağımsız	139.55
Çocuk Gelişimi	Alan bağımlı	128.91
	Alan bağımsız	132.85
Maliye	Alan bağımlı	129.09
	Alan bağımsız	132.18
İşletme	Alan bağımlı	132.64
	Alan bağımsız	133.79
İnşaat Mühendisliği	Alan bağımlı	134.96
	Alan bağımsız	136.77
Turizm Fakültesi	Alan bağımlı	136.16
	Alan bağımsız	134.43
Okul Öncesi Öğretmenliği	Alan bağımlı	142.47
	Alan bağımsız	136.67

Tablo 33’den hareketle lisans düzeyinde eğitim gören Maliye, İşletme ve İnşaat Mühendisliği öğrencilerinin alan bağımsız bilişsel stil sergileyenlerin girişimcilik puanları, alan bağımlı öğrencilerin girişimcilik puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna karşılık, Turizm Rehberliği ve Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümlerinde eğitim gören ve alan bağımlı bilişsel stile sahip öğrenciler ise alan bağımsız bilişsel stile sahip öğrencilerden daha fazla girişimcilik puanına sahiptir.

3.7.13. Sınıf Bazında Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Girişimcilik Puanları

Yükseköğretimde okuyan “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” bilişsel stil boyutu gösteren öğrencilerin, kaçınıcı sınıfta okuduklarına göre girişimcilik puanları Tablo 34’de verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan alan bağımsız bilişsel stil özelliği sergileyen birinci, ikinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin toplam girişimcilik puanları alan bağımlı bilişsel stil özelliği sergileyen öğrencilerin toplam girişimcilik puanlarından yüksektir. Buna karşılık olarak sadece üçüncü sınıfta okuyan, sayıca diğerlerine nazaran daha az bir kesime karşılık gelen ve alan bağımlı bilişsel stil özelliği gösteren öğrencilerin toplam girişimcilik puanları ise alan bağımsız öğrencilerden daha yüksektir.

Tablo 34.Yükseköğretim Öğrencilerinin Okudukları Sınıf ile Alan Bağımlı ve Alan Bağımsız Boyutlarında Girişimcilik Puanları

Kaçınıcı sınıfta okuyorsunuz?	Bilişsel Stiller	
	Alan Bağımlı	Alan Bağımsız
	Girişimcilik Puanları	Girişimcilik Puanları
	\bar{x}	\bar{x}
1. sınıf	130,34	134,71
2. sınıf	136,37	137,03
3. sınıf	141,59	138,62
4. sınıf	133,67	136,41

3.7.14. Önlisans Programlarında Okuyan Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Sınıf Bazında Girişimcilik Puanları

Önlisans programlarında okuyan “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” bilişsel stil boyutu gösteren öğrencilerin, kaçınıcı sınıfta okuduklarına göre girişimcilik puanları Tablo 35’de verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan alan bağımsız bilişsel stil özelliği sergileyen öğrenciler, hem birinci sınıfta hem de ikinci sınıfta daha fazla girişimcilik puanına sahiptir. Başka bir ifade ile alan bağımsız bilişsel stil boyutu sergileyen önlisans öğrencileri, alan bağımlı bilişsel stil sergileyen önlisans öğrencilerine nazaran hem ilk yıl hem de son yıl daha fazla girişimcilik eğilimine sahiptir denilebilir.

Tablo 35.Önlisans Öğrencilerinin Okudukları Sınıf ile Alan Bağımlı ve Alan Bağımsız Boyutlarında Girişimcilik Puanları

Kaçınıcı sınıfta okuyorsunuz?	Bilişsel Stiller	
	Alan Bağımlı	Alan Bağımsız
	Girişimcilik Puanları	Girişimcilik Puanları
	\bar{x}	\bar{x}
1. sınıf	128,62	136,80
2. sınıf	137,18	139,04

3.7.15. Lisans Programlarında Okuyan Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Sınıf Bazında Girişimcilik Puanları

Lisans programlarında okuyan “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” bilişsel stil boyutu gösteren öğrencilerin, kaçınıcı sınıfta okuduklarına göre girişimcilik puanları Tablo 36’da verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan alan bağımsız bilişsel stil özelliği sergileyen öğrenciler, hem birinci sınıfta hem de son sınıfta daha fazla girişimcilik puanına sahiptir. Alan bağımlı bilişsel stil özelliği sergileyen lisans öğrencileri ise ikinci ve üçüncü sınıfta daha fazla puan almışlardır.

Tablo 36.Lisans Öğrencilerinin Okudukları Sınıf ile Alan Bağımlı ve Alan Bağımsız Boyutlarında Girişimcilik Puanları

Kaçınıcı sınıfta okuyorsunuz?	Bilişsel Stiller	
	Alan Bağımlı	Alan Bağımsız
	Girişimcilik Puanları	Girişimcilik Puanları
	\bar{x}	\bar{x}
1.sınıf	132,35	133,86
2.sınıf	130,77	130,43
3.sınıf	141,59	138,62
4.sınıf	133,67	136,41

3.7.16. Girişimcilik Alt Boyutları Çerçevesinde Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Girişimcilik Puanları

Araştırmada kullanılan ve Yılmaz ve Sünbül’e (2009) ait girişimcilik ölçeği, düşük, orta ve yüksek girişimcilik boyutlarına ayrıştırılmıştır. Alan bağımlı bilişsel stil sergileyen ve düşük girişimcilik potansiyeline sahip öğrenci sayısı 75, orta düzeyde girişimcilik potansiyeline sahip öğrenci sayısı 212 ve yüksek girişimcilik potansiyeline sahip öğrenci sayısı ise 50’dir. Buna karşılık alan bağımsız bilişsel stil sergileyen düşük girişimcilik

potansiyeline sahip öğrenci sayısı 55, orta düzeyde girişimcilik potansiyeline sahip öğrenci sayısı 236 ve yüksek düzeyde girişimcilik potansiyeline sahip öğrenci sayısı ise 52'dir.

Tablo 37. Girişimcilik Alt Boyutları ile Alan Bağımlı ve Alan Bağımsız Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Girişimcilik Puan Ortalamaları

Bilişsel Stiller	Girişimcilik Alt Boyutları					
	Düşük Girişimcilik Puanları		Orta Girişimcilik Puanları		Yüksek Girişimcilik Puanları	
	\bar{x}	n	\bar{x}	n	\bar{x}	n
Alan Bağımlı	107.57	75	135.72	212	161.98	50
Alan Bağımsız	111.87	55	135.83	236	162.25	52

Toplam girişimcilik puanları incelendiğinde ise, hem düşük, hem orta, hem de yüksek girişimcilik potansiyeline sahip alan bağımsız bilişsel stile sahip öğrenciler, alan bağımlı öğrencilere göre daha fazla girişimcilik puanına sahiptir. Başka bir deyişle, her üç girişimcilik boyutunda da alan bağımsız bilişsel stile sahip öğrenciler daha fazla girişimcilik potansiyeline sahip olduğu söylenebilir.

3.7.17. Cinsiyetlerine Göre Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Girişimcilik Puanları

Farklı bilişsel stil sergileyen bireylerin cinsiyetlerine göre girişimcilik puanları araştırılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda alan bağımsız kadınlar da erkekler de, alan bağımlı kadınlardan ve erkeklerden daha fazla girişimcilik eğilimi sergilemektedir. Elde edilen bilgiler Tablo 38'de verilmiştir.

Tablo 38. Cinsiyetlerine Göre Farklı Bilişsel Stile Sahip Bireylerin Girişimcilik Puanları

Cinsiyet	Girişimcilik Toplam Puanları	
	Bilişsel Stiller	
	Alan Bağımlı	Alan Bağımsız
	\bar{x}	\bar{x}
Kadın	131,42	135,45
Erkek	135,70	136,74

3.7.18. Kardeş Sayılarına Göre Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Girişimcilik Puanları

“Alan bağımlı” ve “alan bağımsız” bilişsel stil sergileyen katılımcıların, sahip oldukları kardeş sayısı ile girişimcilik puanları araştırılmıştır. Buna göre, tek çocuk olan “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” bilişsel stil sergileyen katılımcıların girişimcilik puanları neredeyse aynı seviyede belirlenmiştir. Ailesinde iki veya üç çocuk olan alan bağımsız bireyler, alan bağımlı bireylere nazaran daha fazla girişimcilik toplam puanına sahiptir. Ailede dört ve daha fazla kardeşe sahip olan alan bağımlı öğrenciler, alan bağımsızlara göre daha fazla girişimcilik puanına sahip çıkmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 39’da verilmiştir.

Tablo 39. Kardeş Sayılarına Göre Farklı Bilişsel Stil Sergileyen Katılımcıların Girişimcilik Puanları

Kardeş Sayısı	Girişimcilik Toplam Puanları	
	Bilişsel Stiller	
	Alan Bağımlı	Alan Bağımsız
1 (tek çocuk)	134,59	134,16
2 kardeş	132,46	135,39
3 kardeş	132,17	137,30
4 kardeş	137,63	136,56
5 kardeş	133,91	128,38
5’ten fazla kardeş	139,37	138,30

3.7.19. Yaşlarına Göre Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Girişimcilik Puanları

Farklı bilişsel stile sahip öğrencilerin yaşlarına göre girişimcilik eğilimleri araştırmaya konu olmuştur. Yapılan araştırmaya göre, 25 yaşına kadar olan alan bağımsız bireyler, alan bağımlı bireylere göre daha girişimcilik eğilimi sergilerken, yaş arttıkça alan bağımsız bireylerin girişimcilik puanları yüksek olarak tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 40’da verilmiştir.

Tablo 40. Yaşlarına Göre Farklı Bilişsel Stil Sergileyen Katılımcıların Girişimcilik Puanları

Yaş	Girişimcilik Toplam Puanları	
	Bilişsel Stiller	
	Alan Bağımlı	Alan Bağımsız
	\bar{x}	\bar{x}
17 yaş-20 yaş arası	131,89	135,68
21 yaş- 25 yaş arası	134,79	136,04
26 yaş ve üstü	152,00	142,33

3.7.20.Daha Önce Çalışma Durumuna Göre Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Girişimcilik Puanları

Araştırmaya konu olan katılımcılara daha önce bir işyerinde çalışıp, çalışmadıkları sorulmuştur. Katılımcılardan daha önce bir işyerinde yapmış oldukları stajları, çalışılmış olarak ifadeye dâhil etmeleri istenmiştir.

Tablo 41. Daha Önce Bir İşyerinde Çalışıp Çalışmama Durumuna Göre Farklı Bilişsel Stil Sergileyen Katılımcıların Girişimcilik Puanları

Çalışıp/Çalışmama Durumu	Girişimcilik Toplam Puanları	
	Bilişsel Stiller	
	Alan Bağımlı	Alan Bağımsız
	\bar{x}	\bar{x}
Çalıştım.	134,29	138,51
Çalışmadım.	131,68	133,23

Elde edilen bulgular Tablo 41’de verilmiştir. Tablo 41’e göre, daha önce iş hayatının içinde yer alan alan bağımsız bireyler, alan bağımlı bireylerden daha fazla girişimcilik eğilimi göstermişlerdir.

3.7.21.Ailelerinin Gelir Seviyelerine Göre Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Girişimcilik Puanları

Araştırmaya konu olan katılımcıların ailelerinin gelir seviyeleri ile “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” durumlarına göre girişimcilik eğilimleri arasında bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Asgari ücretin altında gelir seviyesine sahip alan bağımsız bireyler ile geliri 2.001TL’nin üzerinde olan ailelere sahip katılımcıların girişimcilik eğilimleri, alan bağımlılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan gelir seviyesi 1.500TL ile

2.000TL arasında olan alan bağımlı bireylerin girişimcilik eğilimi, alan bağımsızların girişimcilik eğiliminden daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Elde edilen veriler Tablo 42’de verilmiştir.

Tablo 42. Aile Gelir Seviyelerine Göre Farklı Bilişsel Stil Sergileyen Katılımcıların Girişimcilik Puanları

Aile Gelir Seviyesi	Girişimcilik Toplam Puanları	
	Bilişsel Stiller	
	Alan Bağımlı	Alan Bağımsız
	\bar{x}	\bar{x}
0TL – 1.000 TL	130,60	134,49
1.001 TL – 1.500 TL	132,20	137,80
1.501 TL - 2000 TL	134,74	132,25
2.001 TL ve üzeri	136,25	137,13

3.7.22. Anne Mesleklerine Göre Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Girişimcilik Puanları

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin sahip oldukları meslekleri ile bilişsel stilleri önce kategorize edilmiş ve daha sonra “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” bilişsel stil durumuna göre hangi bireylerin daha fazla girişimcilik eğilimi olduğu ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda elde edilen veriler Tablo 43’de aktarılmaktadır.

Tablo 43. Anne Mesleğine Göre Farklı Bilişsel Stil Sergileyen Katılımcıların Girişimcilik Puanları

Annenin Mesleği	Girişimcilik Toplam Puanları	
	Bilişsel Stiller	
	Alan Bağımlı	Alan Bağımsız
	\bar{x}	\bar{x}
Kamu	145,80	137,60
Özel	131,38	138,40
Serbest Meslek	135,15	140,45
Emekli	132,71	136,41
Ev hanımı	132,86	135,06
Tarım	137,28	133,13
Diğer	126,80	141,06

Buna göre anne mesleği kamu olan ve tarımla işgal eden alan bağımlı bireyler, alan bağımsızlara göre daha fazla girişimcilik eğilimi sergilerken, özel sektörde çalışan,

serbest meslekle iştigel eden, emekli ve ev hanımı annelerin alan bağımsız bilişsel stil sergileyen çocukları, alan bağımlılardan daha fazla girişimcilik potansiyeline sahiptir.

3.7.23.Baba Mesleklerine Göre Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Girişimcilik Puanları

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının sahip oldukları meslekler ile bilişsel stilleri önce kategorize edilmiş ve daha sonra “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” bilişsel stil durumuna göre hangi bireylerin daha fazla girişimcilik eğilimi olduğu ortaya konmaya çalışılmıştır.

Tablo 44.Baba Mesleğine Göre Farklı Bilişsel Stil Sergileyen Katılımcıların Girişimcilik Puanları

Babanın Mesleği	Girişimcilik Toplam Puanları	
	Bilişsel Stiller	
	Alan Bağımlı	Alan Bağımsız
	\bar{x}	\bar{x}
Kamu	131,14	139,28
Özel	134,38	134,25
Serbest Meslek	133,59	137,37
Emekli	133,77	135,93
Tarım	130,82	130,59
Diğer	135,62	136,44

Buna göre babası kamuda çalışan, serbest meslekle iştigel eden veya emekli olan alan bağımsız bilişsel stile sahip öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, alan bağımlılara göre daha fazla iken, özel sektörde çalışan ve tarımla uğraşan babalara sahip alan bağımlı öğrencilerin girişimcilik eğilimleri daha yüksektir. Bu bağlamda elde edilen veriler Tablo 44’de aktarılmaktadır.

3.7.24.Farklı Bilişsel Stile Sahip Öğrencilerin Sayısal Verilerinin Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan katılımcıların sayısal verileri incelendiğinde, önlisans eğitimi gören “alan bağımlı” öğrencilerin sayısı, “alan bağımsız” öğrencilerin sayısından fazla iken, lisans eğitiminde bunun tam tersi bir durum ortaya çıkmıştır. Lisans eğitimi gören “alan bağımsız” bilişsel stile sahip öğrencilerin sayısı “alan bağımlı” bilişsel stile sahip

öğrencilerin sayısından fazladır. “Alan bağımlı” bilişsel stile sahip öğrencilerin sayısı 337 iken, “alan bağımsız” bilişsel stile sahip öğrencilerin sayısı 343’tür. Her ne kadar “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” bilişsel stile sahip öğrencilerin toplam sayıları birbirine çok yakın seyretse de, önlisans ve lisans bazından bakıldığında ciddi farklar tespit edilmiştir.

Tablo 45. Alan Bağımlı ve Alan Bağımsız Öğrencilerin Sayısal Verileri

Değişkenler	Alan Bağımlı	Alan Bağımsız
Önlisans	174	87
Lisans	163	256
TOPLAM	337	343
Kadın	185	197
Erkek	152	146
TOPLAM	337	343
20 Yaş ve Altı	220	198
21-25 Yaş	108	136
26 Yaş ve Üstü	9	9
TOPLAM	337	343
0 TL – 1.000TL Aile Geliri	78	61
1.001-1.500TL	111	98
1.501-2.000TL	57	60
2.001TL ve Üzeri	91	124
TOPLAM	337	343
Düşük Girişimcilik	75	55
Orta Girişimcilik	212	236
Yüksek Girişimcilik	50	52
TOPLAM	337	343

“Alan bağımlı” bilişsel stil ile “alan bağımsız” bilişsel stile sahip kadın ve erkek arasındaki sayısal veriler incelendiğinde ise, “alan bağımsız” bilişsel stile sahip kadın öğrenciler sayıca “alan bağımlı” bilişsel stile sahip kadın öğrencilerden fazladır. Öte yandan erkek öğrencilerde ise, “alan bağımlı” bilişsel stile sahip öğrenciler sayıca “alan bağımsız” erkek öğrencilerden daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Yaş aralıkları ile bilişsel stilleri arasındaki veriler incelendiğinde ise, 20 yaş ve altında araştırmaya katılan “alan bağımlı” bilişsel stile sahip öğrenci sayısı fazla iken, 21-

25 yaş aralığında ise, “alan bağımsız” bilişsel stile sahip öğrenci sayısı fazladır. 26 yaş ve üstü araştırmaya katılan öğrenci sayısında eşitlik tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin gelir seviyesi incelendiğinde, cari dönem asgari ücret seviyesinde bir gelire sahip olan katılımcılarda “alan bağımlı” bilişsel stil daha fazla iken, ailesinin geliri arttıkça, “alan bağımsızlık” gösteren öğrenci sayılarında da artış gözlemlenmiştir.

Tablo45’deki veriler incelendiğinde düşük girişimcilik gösteren “alan bağımlı” bilişsel stile sahip öğrenci sayısı, “alan bağımsız” bilişsel stile sahip öğrenci sayısından fazla iken, orta ve yüksek girişimcilik gösteren “alan bağımsız” bilişsel stile sahip öğrenci sayısı, “alan bağımlı” bilişsel stile sahip öğrenci sayısından fazladır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de girişimciliğin önemi giderek artmaktadır. Girişimcilik, gerek ülke ekonomisine katkı sağlaması, refah artışı sağlaması, gelir dağılımını dengelemesi, gerekse istihdam yaratması, işsizliğe çözüm getirmesi noktasında özel öneme sahiptir. Girişimciliğe atfedilen bu önem, her geçen gün girişimciliğin daha fazla ivme kazanmasına sebebiyet vermektedir.

Girişimcilik kavramı, yaklaşık yirmi yıldır ülkemizde çeşitli yönleri ile araştırılmaktadır. Türkiye'deki araştırmacılar, girişimciliği arttırmak ve girişimcilik bilincini geliştirmek için çalışmalar yapmaya devam etmektedirler. Bu çalışma ile girişimciliğin bilişsel yönü araştırılmıştır. Bireylerin bilişsel stilleri ile girişimcilik eğilimleri arasında bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır.

Araştırma 2016-2017 eğitim öğretim yılında Pamukkale Üniversitesi bünyesinde yer alan beş akademik birimde gerçekleşmiştir. Bu akademik birimler; Kale Meslek Yüksekokulu, İİBF, Mühendislik Fakültesi, Eğitim Fakültesi ve Turizm Fakültesidir. Önlisans eğitimi veren Kale Meslek Yüksekokulunda İşletme Yönetimi, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları, Turizm ve Seyahat Hizmetleri, Maden Teknolojisi ve Çocuk Gelişimi olmak üzere beş bölüm aktif olarak faaliyet göstermektedir. Bu bölümlerin lisans seviyelerine karşılık gelen fakülteler araştırmaya konu olmuştur. Bu bağlamda İİBF bünyesinde yer alan İşletme ve Maliye Bölümü, Mühendislik Fakültesi bünyesinde yer alan İnşaat Mühendisliği Bölümü, Eğitim Fakültesi bünyesinde yer alan Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü ve Turizm Fakültesi bünyesinde yer alan Turizm Rehberliği Bölümünde eğitim gören öğrencilere anket uygulanmıştır. Üç bölümden oluşan anketin ilk bölümü demografik verilerden, ikinci bölümü girişimcilik potansiyellerini ölçmeye çalışan ve Yılmaz ve Sünbül (2009) tarafından geliştirilen girişimcilik ölçeğinden oluşmaktadır. Son bölüm de Witkin (1971) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye Okman (1979) tarafından uyarlanan alan bağımlılığı ve alan bağımsızlığı durumunu tespit eden "Gizlenmiş (Saklı) Şekiller Grup Testi" nden oluşmaktadır. Bu bağlamda toplamda 680 ankete ulaşılmıştır. Sonuçlar SPSS İstatistik Programı ile değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Araştırmaya ilk olarak kullanılan ölçeğin tutarlı olup olmadığını saptamak adına güvenilirlik analizi yapılmış ve Cronbach's Alpha değeri 0.92 olarak tespit edilmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin demografik özellikleri incelendiğinde, katılımcıların yaklaşık %39'u Kale Meslek Yüksekokulunda önlisans eğitimi görmektedir. %61'i ise fakültelerde lisans eğitimi almaktadır. Katılımcıların %56'sı kadın, geri kalanı erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Yaklaşık %62'si yirmi yaşın altındadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık %58'i daha önce bir iş yerinde çalıştığını veya staj yaptığını ifade etmiştir. Ankete katılan öğrencilerin ailelerinin gelir seviyeleri incelendiğinde ise %51'i neredeyse asgari ücret seviyesinde bir gelire sahip olduğunu ifade etmişlerdir.

Cinsiyet ile girişimcilik eğilimleri arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla analiz yapılmıştır. Bu iki değişken arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Grup ortalamalarına bakıldığında erkek öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin, kadın öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda H₁ hipotezi kabul edilmiştir. Soylu, Şenel, Kalfa, Kocaalan (2015: 10) tarafından Honaz Meslek Yüksekokulunda okuyan 594 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilen araştırma bulgularına göre, girişimciliğin alt boyutları olan yenilikçilik, başarıya ihtiyacı ve yaratıcılık boyutlarında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bu üç boyutta da erkek öğrencilerin, kadın öğrencilerden daha girişimciliğe yatkın oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyetin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi Şenel ve Kızıloğlu (2013) tarafından araştırılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda girişimciliğin belirsizliğe tolerans ve risk alma boyutlarında erkek öğrencilerin, kadın öğrencilerden girişimciliğe daha yatkın oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmalara ek olarak, erkek öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin, kadın öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden daha fazla olduğu tespit eden çalışmalara literatürde sıkça rastlanmaktadır (Arslan, 2002; Wilson, Marlino, Kickul, 2004; Avşar, 2007; Örucü vd., 2007; Doğaner ve Altunoğlu, 2010; Şeşen ve Basım, 2012; Türkoğlu ve Coşkun, 2013; Ocak, Gider, Bayar, 2013; Akman ve Bektaş, 2015; Türkmen ve İşbilir, 2015).

Araştırmaya, önlisans öğrencileri ile lisans öğrencilerinin, eğitim gördükleri bölümleri baz alınarak, hangisinin daha fazla girişimciliğe meyli olduğu noktasında karar verebilmek adına analizler yapılarak devam edilmiştir. Bu bağlamda yapılan analizler sonucunda, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü ile Maliye Bölümü, İşletme Yönetimi Bölümü ile İşletme Bölümü ve Turizm ve Seyahat Hizmetleri Bölümü ile Turizm

Rehberliği Bölümünde eğitim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Kale Meslek Yüksekokulundaki Maden Teknolojisi Bölümü ile Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği Bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri arasında bir fark olup olmadığına ilişkin analiz yapılmış ve anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Çıkan analiz sonuçlarına göre, Maden Teknolojisinde eğitim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, İnşaat Mühendisliği Bölümünde eğitim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimden yüksek çıkmıştır. Bu sonuç, Bilge ve Bal tarafından 2012 yılında yapılan araştırma sonuçları ile benzerlikler göstermektedir. Celal Bayar Üniversitesinde önlisans ve lisans öğrencilerinin girişimcilik konusundaki eğilimleri araştırılmış ve önlisans öğrencilerinin lisans öğrencilerinden daha fazla girişimciliğe ilgi duydukları ortaya konmuştur. Bunun nedeni, lisans öğrencilerinin kamuda çalışmaya veya özel sektörde üst düzeyde çalışmaya eğilimli oldukları, önlisans öğrencilerinin de bunu bir tercihten öte, zorunlu olarak seçtikleri ifade edilmiştir.

Kale Meslek Yüksekokulu bünyesinde yer alan Çocuk Gelişimi Bölümü ile Eğitim Fakültesinde hizmet veren Okul Öncesi Öğretmenliği öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Yapılan analizler sonucunda Çocuk Gelişimi Bölümü ile Okul Öncesi Öğretmenliği arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Grup ortalamaları incelendiğinde Okul Öncesi Öğretmenliğinde okuyan katılımcıların daha fazla girişimciliğe eğilim gösterdikleri belirlenmiştir.

Günümüzde istihdam içerisinde, çalışan kadınların sayısı günden güne artmaktadır. Bu artış, çalışan annelerin çocuklarını güven ortamı içerisinde bırakabilecekleri bir yer ihtiyacını doğurmuştur. Bununla birlikte özel sektör veya devlet eliyle örgütlenen kreşlerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu sayılardaki artış, ara elemana olan ihtiyacı körüklemiştir. Bu ihtiyacı karşılamak amacıyla iki yıllık eğitim veren kurumlarda Çocuk Gelişimi Bölümleri açılmaya başlamıştır. Dolayısıyla araştırmadaki önlisans öğrencilerinin girişimcilikten öte, bölümlerinin açılış amacı ile paralel bir tutum sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Onların amacının kurulu bir düzen içerisinde yer almak olduğu söylenebilir. Ancak Eğitim Fakültesinde eğitim gören Okul Öncesi Öğretmenliğinde okuyan

öğrencilerin ise hedeflerinin önceden kurulmuş düzenin bir parçası olmaktan ziyade yeni bir örgütlenmenin içerisinde olma yönünde bir tutum sergileyebilecekleri söylenebilir.

Araştırma önlisans ve lisans birinci ve son sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri arasında bir fark olup olmadığı ile ilgili H₃ hipotezi ile devam etmiştir. Yapılan çalışma sonucunda anlamlı bir fark bulunamamıştır. Araştırmanın H₃ hipotezi reddedilmiştir. Araştırmaya önlisans ve lisans bölümleri ayrı ayrı değerlendirecek şekilde devam edilmiştir. Meslek Yüksekokulu öğrencileri ile fakültelerde okuyan birinci ve son sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri arasında fark olup olmadığı araştırılmıştır. Meslek Yüksekokulunda eğitim gören birinci ve son sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri arasında fark tespit edilirken, fakültelerde eğitim gören birinci ve son sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Meslek Yüksekokulunda eğitim gören öğrencilerden son sınıfta okuyanların girişimcilik eğilimleri, birinci sınıfta okuyanlara nazaran daha yüksek çıkmıştır. Benzer sonuçlar Ballı ve Ballı tarafından 2014 yılında Spor Yöneticiliği öğrencilerinde ve Türkmen ve İşbilir tarafından 2015 yılında Turizm İşletmeciliği öğrencilerinde de tespit edilmiştir. Bunun nedeni, eğitim hayatlarının sonuna gelmiş olmaları ve bir an önce iş hayatına atılmayı tercih etmeleri olabilir.

Kale Meslek Yüksekokulundaki öğrencilerin eğitim gördükleri bölümlere göre girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı fark olup olmadığı araştırılmış ve anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın H₄ hipotezi kabul edilmiştir. Bu analiz sonuçlarına göre Kale Meslek Yüksekokulu Maden Teknolojisi Bölümünde eğitim gören öğrencilerin, Çocuk Gelişimi Bölümünde eğitim gören öğrencilerden daha fazla girişimcilik eğilimine sahip olduğu tespit edilmiştir. Kale Meslek Yüksekokulundaki bölümler irdelendiğinde Maden Teknolojisi Bölümü, mezunlarına iş imkânı sağlama bakımından iş yelpazesi en dar olan bölümdür. Bu bölümden mezun olan öğrenciler eğer fakülte düzeyinde bir eğitimi tamamlamazlar ise bir maden işletmesinde tekniker olarak çalışabileceklerdir. Bu kıskaç onları daha farklı bir işe yönelmeye ve girişimci adımlar atmaya yöneltiyor olabilir. Çocuk Gelişimi Bölümünün ise daha önce de ifade edildiği gibi amacı bir girişimsel faaliyetten öte, kurulu bir düzenin parçası olmaktır. Bu bölümden mezun olan öğrenciler bir kreş veya çocuk bakım evinde çalışmayı hedeflemektedirler.

Önlisans seviyesinde çocuk gelişimi eğitimi veren kurumların amacı bu yönde olduğu düşünülmektedir.

Fakültelerde eğitim gören öğrencilerin eğitim gördükleri bölümlere göre girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Buna göre, Okul Öncesi Öğretmenliğinde eğitim gören öğrencilerin Maliye Bölümünde eğitim gören öğrencilerden daha fazla girişimciliğe meylettikleri tespit edilmiştir. Maliye Bölümünden mezun olan öğrencilerin iş imkânlarına bakıldığında, daha ziyade devlet kurumlarında, gelir idaresinde, vergi dairesinde ve bankalarda çalıştıkları gözlemlenmektedir. Dolayısıyla bilinçli olarak bu bölümde okuyan öğrencilerin girişimcilik faaliyetine yönelik bir davranış sergilememeleri normal olarak algılanabilmektedir. Okul Öncesi Öğretmenliğinden mezun olanların iş imkânları ise Maliye Bölümünden mezun olanlara göre daha girişimsel faaliyet gerektiren işler olduğu bilinmektedir. Zira Okul Öncesi Öğretmenleri kamu ve özel sektörde yer alan kreşlerde eğitim verebilecekleri gibi daha fazla gelir elde etme arzusu ile kendilerine ait bir kreş de açabilme imkânına sahiptirler.

Araştırmaya katılan öğrencilerin daha önce bir işyerinde çalışıp çalışmama durumları ile girişimcilik eğilimleri arasında bir farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Eğitim hayatları boyunca yapmış oldukları stajlar, çalıştıklarını ifade etmektedir. Yapılan analizler sonucunda anlamlı bir fark bulunmuştur ve daha önce bir işyerinde çalışanlar, staj yapanlar, çalışmayanlara göre daha fazla girişimcilik eğilimi gösterdikleri belirlenmiştir. Şeşen ve Basım tarafından 2012 yılında, Türkmen ve İşbilir tarafından da 2015 yılında yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Öte yandan bu araştırma bulgularına göre, daha önce bir işyerinde çalışmış veya stajını yapmış öğrencilerin, çalışmamış öğrencilere göre daha girişimci çıkmaları beklenen bir sonuçtur. Zira daha önce bu işin tadını almış, başarıyı yakalamış veya tatmış bir bireyin, bunu tekrar arzu etmesi olağan bir süreç olarak değerlendirilebilir.

Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin gelir seviyesi ile girişimcilik eğilimi arasında bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla araştırmaya devam edilmiştir. Bu iki değişken arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Aylık geliri 2.001TL'den fazla olan katılımcıların girişimcilik eğilimleri, aylık gelirleri 1.000TL'nin altında olan katılımcıların girişimcilik

eğilimlerinden yüksek olduğu saptanmıştır. Bu araştırmada elde edilen sonuçları destekler nitelikte Örucü ve arkadaşları (2007) tarafından yapılan çalışma da gelir seviyesi yüksek ailelerin çocuklarının diğerlerine göre daha çok girişimci olma eğilimi gösterdiklerini ifade etmiştir. Aynı şekilde Bayraktar ve Karadeniz (2016) de yaptıkları araştırmalarda yüksek gelire sahip bireylerin risk alma ve yenilikçilik boyutlarında daha fazla girişimcilik potansiyeli sergiledikleri ortaya konmuştur. Yine Şeşen ve Basım tarafından 2012 yılında yapılan araştırma ile Ballı ve Ballı tarafından 2014 yılında yapılan araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bilişsel stilleri ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını araştırmak üzere bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Yapılan test sonucunda ankete katılan öğrencilerin bilişsel stilleri ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın H_5 hipotezi kabul edilmiştir. “Alan bağımlı” ve “Alan bağımsız” olarak ifade edilen bilişsel stil grup ortalamalarına bakıldığında, alan bağımsız öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, alan bağımlı öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya önlisans ve lisans öğrencilerinin ayrı ayrı bilişsel stilleri ile girişimcilik eğilimleri arasında bir fark olup olmadığının tespiti ile devam edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda önlisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri ile bilişsel stilleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ve alan bağımsız bilişsel stile sahip öğrencilerin daha fazla girişimcilik potansiyeline sahip oldukları belirlenmiştir. Ancak lisans öğrencilerinin bilişsel stilleri ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Araştırmaya, bilişsel stil ile cinsiyet, kardeş sayısı, okudukları bölüm, sınıf, yaş, daha önce bir yerde çalışıp, çalışmama durumu, gelir seviyesi ve anne-baba meslekleri gibi değişkenlerle bilişsel stil boyutlarında da bir ilişki olup olmadığı yönünde analizler yapılmıştır. Ancak sayılan değişkenlerle, gelir seviyesi hariç olmak üzere, diğer değişkenlerle bilişsel stil arasında bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Geliri, 2.001TL ve üzerinde olan ailelerin çocuklarının, 1.000TL ve altında gelire sahip ailelerinin çocuklarından daha belirgin bilişsel stil özellikleri sergiledikleri ortaya konmuştur.

Her ne kadar bu araştırma sonucunda, yukarıda belirtildiği üzere, cinsiyet ile bilişsel stil arasında fark ortaya çıkmasa da yabancı literatürde farklı sonuçlar bulunmuştur. Örneğin Witkin ve arkadaşları tarafından yapılan araştırmada, kadınların ortalama olarak erkeklerden daha çok alan bağımlılık gösterdikleri saptanmıştır (Witkin, Moore, Goodenough, Cox, 1975: 7; Atasoy, 2004: 18). Öte yandan, Onyekuru'nun (2015: 84) yapmış olduğu araştırma sonucunda da benzer bir sonuca ulaşılmıştır. Yapılan araştırmada anketi cevaplayan erkeklerin oranı daha yüksek olmasına rağmen, kadınlar daha fazla alana bağımlı oldukları tespit edilmiştir.

Önlisans ve lisans eğitimi alan ve “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” olarak sınıflandırılan öğrencilerin girişimcilik puanları incelenmiştir. Önlisans programlarında Muhasebe ve Vergi Uygulamaları, İşletme Yönetimi, Turizm ve Seyahat Hizmetleri ve Çocuk Gelişimi Bölümlerinde eğitim gören alan bağımsız öğrencilerin girişimcilik puanları yüksek iken, Maden Teknolojisi Bölümünde eğitim gören alan bağımlı öğrencilerin girişimcilik puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Lisans düzeyinde eğitim gören Maliye, İşletme ve İnşaat Mühendisliği öğrencilerinin alan bağımsız bilişsel stil sergileyenlerinin girişimcilik puanları, alan bağımlı öğrencilerin girişimcilik puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna karşılık, Turizm Rehberliği ve Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümlerinde eğitim gören ve alan bağımlı bilişsel stile sahip öğrenciler ise alan bağımsız bilişsel stile sahip öğrencilerden daha fazla girişimcilik puanına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Yükseköğretimde okuyan “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” bilişsel stile sahip öğrencilerin, kaçınıcı sınıf oldukları ile girişimcilik puanları araştırılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda, alan bağımsız bilişsel stil gösteren birinci, ikinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin toplam girişimcilik puanları, alan bağımlılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Daha sonra araştırmaya önlisans ve lisans öğrencilerinin durumları ayrı ayrı ele alınmak suretiyle tekrar analiz edilmiştir. Buna göre alan bağımsız bilişsel stil sergileyen önlisans öğrencileri, alan bağımlı bilişsel stil sergileyen önlisans öğrencilerine nazaran hem ilk yıl, hem de son yıl daha fazla girişimcilik eğilimine sahiptir denilebilir. Lisans programlarında eğitim alan öğrenciler açısından bakıldığında da; alan bağımsız bilişsel stil

özelliği sergileyen öğrenciler, hem birinci sınıfta, hem de son sınıfta daha fazla girişimcilik puanına sahiptir. Alan bağımlı bilişsel stil özelliği sergileyen lisans öğrencileri ise ikinci ve üçüncü sınıfta daha fazla puan aldıkları belirlenmiştir.

Girişimcilik düşük girişimcilik, orta düzeyde girişimcilik ve yüksek girişimcilik olmak üzere üç boyutta irdelenerek, araştırmaya devam edilmiştir. Bu üç boyuttaki “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” bireylerin girişimcilik puanları saptanmıştır ve her üç boyutta da alan bağımsız bireylerin daha fazla girişimciliğe meylettikleri belirlenmiştir.

Kadın ve erkek katılımcılar “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” olarak sınıflandırıldıktan sonra, girişimcilik puanları ile karşılaştırmalar yapılmıştır. Elde edilen araştırma sonucuna göre alan bağımsız kadınlar da erkekler de, alan bağımlı kadınlardan ve erkeklerden daha fazla girişimcilik eğilimi sergilemektedir.

“Alan bağımlı” ve “alan bağımsız” bilişsel stil sergileyen katılımcıların, sahip oldukları kardeş sayısı ile girişimcilik puanları araştırılmıştır. Buna göre, tek çocuk olan “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” bilişsel stil sergileyen katılımcıların girişimcilik puanları neredeyse aynı seviyede belirlenmiştir. Ailesinde iki veya üç çocuk olan alan bağımsız bireyler, alan bağımlı bireylere nazaran daha fazla girişimcilik toplam puanına sahip olduğu saptanmıştır.

“Alan bağımlı” ve “alan bağımsız” bilişsel stile sahip öğrencilerin yaşlarına göre girişimcilik puanlarına bakıldığında, 25 yaşına kadar olan alan bağımsız bireyler, alan bağımlı bireylere göre daha fazla girişimcilik eğilimi sergilerken, yaş arttıkça alan bağımsız bireylerin girişimcilik puanları yükselmektedir.

Araştırmaya konu olan katılımcıların daha önce bir iş deneyimi olup olmaması ile bilişsel stilleri öncelikle sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Daha sonra girişimcilik puanları incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucuna göre, daha önce iş hayatının içinde yer alan, alan bağımsız bireyler, alan bağımlı bireylerden daha fazla girişimcilik puanına sahiplerdir.

Araştırmaya konu olan katılımcıların ailelerinin gelir seviyeleri ile “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” durumlarına göre girişimcilik puanları incelenmiştir. Buna göre yaklaşık olarak asgari ücretin altında gelir seviyesine sahip alan bağımsız bireyler ile geliri

2.001TL'nin üzerinde olan ailelere sahip katılımcıların girişimcilik eğilimleri, alan bağımlılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan gelir seviyesi 1.500TL ile 2.000TL arasında olan alan bağımlı bireylerin girişimcilik eğilimi, alan bağımsızların girişimcilik eğiliminden daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya farklı bilişsel stillere sahip bireylerin, anne ve baba mesleklerine göre sınıflandırıldıktan sonra, hangi grubun girişimcilik puanının yüksek olduğu belirlenmeye yönelik analizlerle devam edilmiştir. Buna göre annesi kamuda çalışan ve tarımla iştigal eden alan bağımlı bireyler, alan bağımsızlara göre daha fazla girişimcilik puanına sahiptirler. Özel sektörde çalışan, serbest meslekle iştigal eden, emekli ve ev hanımı annelerin alan bağımsız bilişsel stil sergileyen çocukları, alan bağımlılardan daha fazla girişimcilik potansiyeline sahiptir. Baba mesleklerinde ise durum farklılık arz etmektedir. Buna göre babası kamuda çalışan, serbest meslekle iştigal eden veya emekli olan alan bağımsız bilişsel stile sahip öğrencilerin girişimcilik puanları, alan bağımlılara göre daha fazla iken, özel sektörde çalışan ve tarımla uğraşan babalara sahip alan bağımlı öğrencilerin girişimcilik puanları daha yüksektir.

Son olarak, araştırmaya katılan öğrencilerin sayısal olarak dağılımları incelemiştir. Buna göre önlisans eğitimi alan öğrencilerde alan bağımlı özellik sergileyen öğrenci sayısı fazla iken, lisans eğitimi alan öğrencilerde alan bağımsız özellik gösteren öğrenci sayısı daha fazladır.

Araştırmaya konu olan kadın katılımcılarda alan bağımsız özellik sergileyen öğrenci sayısı fazla iken, erkek katılımcılarda alan bağımlı öğrenci sayısı daha fazla olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmada yer alan katılımcılarda 20 yaş ve altındaki bireylerde alan bağımlılık gösterenlerin sayısı fazla iken, yaş arttıkça alan bağımsızlığa doğru bir yükseliş belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin gelir seviyelerine bakıldığında ise, aile geliri 1.500TL'nin altında olan öğrencilerin alan bağımlı özellik sergileyenlerin sayısı çok iken, 1.501TL'nin üzerindeki öğrencilerin ise alan bağımsız özellik sergileyenlerin sayısı fazladır.

Araştırmada girişimcilik ölçeği, düşük girişimcilik sergileyen, orta düzey girişimcilik sergileyen ve yüksek girişimcilik sergileyen olmak üzere üç boyuta indirgenmiştir. Düşük girişimcilik sergileyen alan bağımlı bireylerin sayısı fazla iken, orta ve yüksek girişimcilik boyutlarında alan bağımsız bireylerin sayısı daha fazla olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 46. Araştırmanın Bulguları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Fark
Girişimcilik	Bilişsel Stil	VAR
Girişimcilik	Cinsiyet	VAR
Girişimcilik	Muhasebe ve Vergi Uygulamaları - Maliye	YOK
Girişimcilik	İşletme Yönetimi - İşletme	YOK
Girişimcilik	Maden Teknolojileri- İnşaat Mühendisliği	VAR
Girişimcilik	Turizm ve Seyahat Hizmetleri-Turizm Rehberliği	YOK
Girişimcilik	Çocuk Gelişimi - Okul Öncesi Öğretmenliği	VAR
Girişimcilik	MYO 1.sınıf- Son sınıf	VAR
Girişimcilik	Fakülte 1.sınıf- Son sınıf	YOK
Girişimcilik	MYO- Bölümler arası	VAR
Girişimcilik	Fakülte- Bölümler arası	VAR
Girişimcilik	Çalışma Durumu	VAR
Girişimcilik	Gelir Seviyesi	VAR

Sonuç olarak Tablo 46’da ifade edildiği gibi girişimcilik ile bilişsel stil arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık, cinsiyet, önlisans eğitimi gören Maden Teknolojileri öğrencileri ile İnşaat Mühendisliği öğrencileri arasında ve önlisans eğitimi gören Çocuk Gelişimi öğrencileri ile lisans eğitimi gören Okul Öncesi Öğretmenliği öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri arasında da tespit edilmiştir. Ayrıca meslek yüksekokulunda eğitim gören birinci ve son sınıf öğrencileri ile hem önlisans bölümleri hem fakültelerdeki bölümler arasında, daha önce çalışıp çalışmadığı ve ailesinin gelir seviyesi arasında da anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Buna karşılık, önlisans eğitimi veren Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programı ile lisans eğitimi veren Maliye bölümü öğrencileri arasında, İşletme Yönetimi ile lisans eğitimi veren İşletme bölümü öğrencileri arasında, Turizm ve Seyahat Hizmetleri programı öğrencileri ile lisans eğitimi veren Turizm Rehberliği Bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Ayrıca, fakültelerdeki birinci ve son sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri arasında da anlamlı fark bulunamamıştır.

Ülkemizde girişimciliği teşvik etmek için öncelikle girişimcilikle ilgili net bir vizyon ve buna bağlı stratejiler ortaya konmalıdır. Şirket kuruluşları ve kapanışlarının önündeki yasal engeller kolaylaştırılmalıdır. Marka, patent, lisans vb. mülkiyet haklarına ilişkin yasalar işler hale getirilmelidir. Vergiye yönelik işlemler kolaylaştırılmalıdır. Finansman seçenekleri, kredi olanakları ve eğitime yapılan yatırım artırılmalıdır. Kayıt dışı ekonomi ile mücadele edilmelidir. Bilimsel alt yapı desteklenmelidir. Siyasi ve ekonomik istikrar sağlanmalıdır (Çetindamar, 2002: 195). Üniversitelerin potansiyel girişimci öğrencileri harekete geçirebilmeleri için ilk olarak okulda tam bir girişimcilik kültürü oluşturmaları, girişimciliği ayrı ve detaylı bir ders olarak vermeleri ve girişimci olmak yönünde fikir sahibi olanları özel eğitim programlarına yönlendirmeleri gerekmektedir (Bozkurt ve Alparslan, 2013: 9). Ayrıca girişimcilik eğitimi, simülasyon eğitimi vermek suretiyle de pekiştirebilir (Çiçek, 2016: 367).

Girişimcilik, önemine binaen, Türkiye’de gerek devlet eliyle, gerek yerelde gerekse ülke çapında KOSGEB, Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırmalar Kurumu (TÜBİTAK), Kalkınma Ajansları gibi farklı kurum ve kuruluşlar tarafından desteklenmektedir. Ancak bu destek sistemlerinden ve içeriklerinden, girişimciler ve yeni bir iş fikrine sahip bireyler habersizdir. Girişimcilik bilincinin oluşturulması ve girişimcilerin önünü tıkayan engellerin kaldırılması, girişimciliğin yaygınlaştırılması açısından büyük önem arz etmektedir. Bu teşvik ve destek sistemleri hakkında bilgi vermek adına kamu spotları oluşturulmalıdır. Kamu spotları televizyon, radyo, gazete ve internet gibi farklı iletişim araçları yoluyla ilgililerin bilgisine sunulmalıdır. Bu konu hakkında halkın ve girişimcilerin daha fazla bilgi sahibi olmaları sağlanmalıdır. Toplumun bu konuda bilinçlenmesi, girişimcilik fikri olana cesaret aşılacak ve onu harekete geçirebilecektir.

Son olarak; küresel arenada söz sahibi olabilmenin yolu, ekonomik, sosyolojik, kültürel manada gelişmekten, ekonomik, sosyolojik ve kültürel manada gelişmek ise üretmekten geçmektedir. Üretim faaliyetini yürütürken de, farklı, yeni, teknolojik, katma değer yaratan ürünler üretmemiz ve buna yatkın bir toplumsal davranış sergilememiz gerekmektedir. Bu bağlamda, üretmenin katalizörü ise girişimcilerdir. Girişimcilik faaliyetidir. Girişimciler ülkemizde, devlet tarafından, çeşitli sivil toplum kuruluşları

tarafından, üniversiteler ve yerel yönetimler tarafından desteklenmekte ve teşvik sistemleri ile gelişmelerinin önü açılmaya çalışılmaktadır. Bugünden yarına çözülemeyecek de olsa, girişimciliğin önündeki birtakım bürokratik engeller de aşılmaya çalışılmaktadır. Bu çalışma, girişimciliğe nasıl daha işler ve etkin bir şekilde ivme kazandırabileceğini tespit etmeye çalışmıştır. Yapılan bu araştırma neticesinde; girişimciler birer bireydir ve bireyler bilgiyi farklı şekilde algılayıp, farklı şekilde işlemektedirler. Gerektiğinde farklı yollar kullanarak geri getirirler ve bu anlamda farklı öğrenme stillerine sahiptirler. Bu öğrenme stilleri literatürde “alan bağımlı” ve “alan bağımsız” olarak ifade edilmektedir. Alan bağımlı bilişsel stile sahip bireyler ile alan bağımsız bilişsel stile sahip bireylerin öğrenme tarzları birbirinden farklıdır. Yapmış olduğumuz çalışma, alan bağımsız bireylerin, girişimciliğe daha yatkın olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda bireylerin öğrenme stillerini bilmek ve potansiyeli olan, girişimciliğe yatkın bireyleri, bu yola kanalize etmek, hem toplumsal, hem ekonomik anlamda ülke vizyonuna katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öte yandan, alan bağımlılığa sahip bireylerin de tespiti önem arz etmektedir. Bu bireylere farklı öğrenme yöntemleri ve eğitimleri ile alan bağımsız hale getirmenin yolları araştırılmalı ve girişimciliğe yönelik potansiyelleri artırılarak bu yola yönlendirilmeleri ülke geleceği açısından özel önem arz edecektir.

Yapılan çalışma ile girişimciliğin bilişsel yönü ortaya konulmaya çalışılmıştır. Daha geniş katılımlı ve farklı disiplinleri ele alacak yeni çalışmaların planlanması ve yapılması bu alandaki bilimsel literatüre katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Abiyev, V., Özgür, M.I. (2013). Ekonomik Gelişme ve Girişimcilik, Himmet Karadal (Ed.). *Girişimcilik*. (s. 125-140). Beta, İstanbul.
- Akın, B. (2010). “Türkiye’de İş Yapma Ortamının Girişimcilik ve Ekonomik Özgürlükler Açısından Değerlendirilmesi”. *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 55, 21-49.
- Akman, S.U., Bektaş, H. (2015). “Üniversite Öğrencilerinin Girişimci Özelliklerinin İncelenmesi”. *Marmara Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi*. Cilt:37, Sayı:1, 217-232.
- Akpınar, S. (2011). *Girişimciliğin Temel Kavramları*, Umuttepe, Kocaeli.
- Alpkan, L., Keskin, H., Zehir, C. (2002). “Girişimcilik Hisleriyle Girişimcilik Potansiyeli Arasındaki İlişki: Gebze ve Civarındaki Girişimciler Üzerine Bir Saha Araştırması” *21.Yüzyılda Kobi’ler Sempozyumu*, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazimagosa.
- Altun, H. (2016). *İlköğretim Matematik Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Türev Konusundaki Akademik Başarıları İle Öğrenme Stilleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. (Basılmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Angulo-Guerrero, M. J., Pérez-Moreno, S., Abad-Guerrero, I. M. (2017). “How Economic Freedom Affects Opportunity And Necessity Entrepreneurship in the OECD Countries”. *Journal of Business Research*, 73, 30-37.
- Arbak, Y., Özmen, Ö., Saatçioğlu, O. (2004). “Bilişsel Tarz ve Öğrenme Biçiminin Öğrenci Performansı Açısından Önemi: İşletme Fakültesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Ege Academic Review*, 4(1), 31-43.
- Arıkan, S. (2002). *Girişimcilik Temel Kavramları ve Bazı Güncel Konular*, Siyasal Kitapevi, Ankara.
- Arıkan, S. (2004). *Girişimcilik Temel Kavramları ve Bazı Güncel Konular*, Siyasal Kitapevi, Ankara.
- Arslan, K. (2002). “Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler ve Girişimcilik Eğilimleri”. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 6, I-II.
- Arslan, M. (2003). “Türkiye’de İslâm ve Çalışma Ahlâkı Değerleri”. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (2), 7-21. 7-21.
- Aşkın, A., Nehir, S., Vural, S.Ö. (2011). “Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Sayı: 6: 2, 55-72.
- Atasoy, B. (2004). *Bilgisayar Destekli Öğretim Ortamlarında Farklı Bilişsel Stillere Sahip Öğrencilerin Öğrenme Stratejilerini Kullanma Durumlarının Akademik Başarılarına Etkisi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Atasoy, T. (2012). *Kendinizin Patronu Olmak: Girişimcilik*, Odtü, Ankara.
- Avşar, M. (2007). *Yükseköğretimde Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması, Çukurova Üniversitesinde Bir Uygulama*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Aydın, B. (2004). Gelişimin Doğası, Binnur Yeşilyaprak (Ed.). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, (s.29-51). Pegem, Ankara.
- Ayhan, A. (1999). *Yenilik (İnovasyon)*.Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Yayınları. Gebze.
- Babacan, E. (2010). *Başlangıç Pişano Eğitiminde Algusal Öğrenme Stilllerinin Uygulanabilirliği* (Basılmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü). Konya.
- Bacanlı, H. (2002). *Gelişim ve Öğrenme*, Nobel, Ankara.
- Bahar, M., Bilgin, İ. (2003). “Öğrenme Stilllerini İrdleyen Bir Literatür Çalışması”. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(6), 41-70.
- Ballı, E., Ballı, A. İ. K. (2014). “Üniversite Öğrencilerinin Bireysel Değerleri ve Girişimcilik Eğilimleri”. *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1).
- Barbosa S.D., Gerhardt M.W., Kıcıkul J. R. (2007). “The Role Of Cognitive Style And Risk Preference On Entrepreneurial Self-Efficacy And Entrepreneurial Intentions”, *Journal Of Leadership And Organizational Studies*, Vol 13, No:4, Miami University.
- Baron, R. A. (2007). “Behavioral and Cognitive Factors in Entrepreneurship: Entrepreneurs As The Active Element in New Venture Creation”. *Strategic Entrepreneurship Journal*, 1 167-182.
- Bayraktar, B., Karadeniz, G. (2016). “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerine Etki Eden Faktörler”, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:5, Sayı:5.
- Bayraktar, C., Otrar, M. (2007). “Farklı Lise Türlerindeki Öğrencilerin Öğrenme Stilleri Üzerine Bir Araştırma (Rize İli Örneği)”. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 139-167.
- Bessant J.,Tidd J. (2011). *Innovational Entrepreneurship*, Second Editon, John Wiley&Sons,Ltd., United Kingdom.
- Bilge, H., Bal, V. (2012). “Girişimcilik Eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:16.
- Bolat, Ö. (2006). Üçüncü Safhadaki Girişimciliğimiz ve Geleceği. http://acikerisim.lib.comu.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/COMU/981/Omer_Bolat_Makale.pdf?sequence=1&isAllowed=y (17.08.2017).
- Boone L.E., Kurtz, D.L. (1999). *Contemporary Business*, Ninth Edition, The Dryden Press Harcourt Brace College Publishers, USA.
- Boone L.E., Kurtz, D.L. (2013). *Çağdaş İşletme*, Nobel, Ankara.

- Bozkurt, Ö. Ç., Kalkan, A., Koyuncu, O., Alparıslan, A.M. (2012). "Türkiye'de Girişimciliğin Gelişimi: Girişimciler Üzerine Nitel Bir Araştırma". *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:15.
- Bozkurt, Ö. Ç., Alparıslan, A. M. (2013). "Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler İle Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, (8: 1).
- Bozkurt, Ö. (2016). "Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, C:1 S:2.
- Bülbül, Y. (2010). "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Özel Girişimciliğe Yönelik Devlet Politikaları", *İstanbul Ticaret Odası*, İstanbul.
- Bygrave W., Zacharakıs A. (2010). *Entrepreneurship*, Second Editon, John Wiley&Son. Inc.,USA.
- Cansız, E. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Cantner, U., Goethner, M., Silbereisen, R. K. (2017). "Schumpeter's Entrepreneur—A Rare Case". *Journal of Evolutionary Economics*, 27(1), 187-214.
- Çetin, F. (2011). "Örgüt İçi Girişimcilikte Öz Yeterlilik Algısı ve Kontrol Odağının Rolü", *Business and Economics Research Journal*, Volume 2, Number 3, pp. 69-85.
- Çetindamar, D. (2002). *Türkiye'de Girişimcilik*, TÜSİAD. İstanbul.
- Çiçek, B. (2016). "Girişimcilik Dersinin Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi: Muş Alparıslan Üniversitesi İİBF'de Bir Araştırma". *International Conference On Quality in Higher Education*.
- Çokgezen, J. Y. (2010). *1980'den Günümüze Türkiye Ekonomisi*, Beta, İstanbul.
- Dees, J. G. (1998). The Meaning of Social Entrepreneurship. <http://www.redalmarza.cl/ing/pdf/TheMeaningofsocialEntrepreneurship.pdf> (14.08.2017).
- Dees, J. G. (2007). "Taking Social Entrepreneurship Seriously". *Society*, 44(3), 24-31.
- Dodson, S., Freund, L., Kopak, R. (2016). Effects of Field Dependence-Independence and Pre-existing Highlighting on Text Comprehension. <http://ikebarberlearningcentre3.sites.olt.ubc.ca/files/2016/02/Dodson.pdf> (15.08.2017).
- Doğaner, M., Altunoğlu, A. E. (2010). "Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri". *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(2).
- Dunn, R. S., Price, G. E. (1980). "The Learning Style Characteristics Of Gifted Students". *Gifted Child Quarterly*, 24(1), 33-36.

- Durak, İ. (2011). "Girişimciliği Etkileyen Çevresel Faktörlerle İlgili Girişimcilerin Tutumları: Bir Alan Araştırması" *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt:9, Sayı:2.
- Durak, İ. (2016). "Sosyal Girişimcilik Ve Ahilik Teşkilatı: Teorik Çerçeve", *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (47), 101.
- Durukan T. (ed), (2003). *Girişimciler İçin İşletme Yönetimi*, Gazi Kitapevi, Ankara.
- Durukan, T. (2006). "Dünden Bugüne Girişimcilik ve 21. Yüzyılda Girişimciliğin Önemi". *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, C:1, S:2
- Efe M. N., (2016). *Girişimcilikte Temel Prensipler*, Umuttepe, İstanbul.
- Efeoğlu, E. (2014). "Çevreci Açından Girişim: Eko-Girişim". *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Cilt: 23, S:1, S:103-118.
- Ekici, G. (2002). Öğrenme Stiline Dayalı Biyoloji Öğretiminin Analizi. *Eğitim ve Bilim*, 27(126).
- Ercan, S., Gökdeniz, İ. (2009). "Girişimciliğin Gelişim Süreci ve Girişimcilik Açısından Kazakistan" *Bilgi Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 49, 59-82.
- Erden, M., Akman, Y. (2001). *Gelişim ve Öğrenme*, Arkadaş, Ankara.
- Ergür, D. O. (2000). "Hacettepe Üniversitesi Dört Yıllık Lisans Programlarındaki Öğrenci ve Öğretim Üyelerinin Öğrenme Stillerinin Karşılaştırılması". *Eğitim ve Bilim*, 25(118).
- Ersoy, H. (2010). "Kültürel Çevrenin Girişimcilik Tercihlerine Etkisi". *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*. Cilt:2, Sayı:1.
- Eroğlu, F. (2010). *Davranış Bilimleri*, Beta, İstanbul.
- Ertürk, M. (2009). *İşletme Biliminin Temel İlkeleri*, Beta, İstanbul.
- Faggio, G., Silva, O. (2014). "Self-Employment and Entrepreneurship in Urban and Rural Labour Markets". *Journal of Urban Economics*, 84, 67-85.
- Galkina, T., Hultman, M. (2016). "Ecopreneurship–Assessing The Field and Outlining The Research Potential". *Small Enterprise Research*, 23(1), 58-72.
- Grégoire, D. A., Corbett, A. C., McMullen, J. S. (2011). "The Cognitive Perspective in Entrepreneurship: An Agenda For Future Research". *Journal of Management Studies*, 48(6), 1443-1477.
- Gremlı, J. (1996). "Tuned In To Learning Styles: Paying Attention To Both Analytic And Global Learning Styles Allows Teachers to Spend More Time And Energy Making Music In The High School Chorus Rehearsal". *Music Educators Journal*, 83(3), 24-27.
- Govindarajan, V., Trimble, C. (2005). *10 Rules For Strategic Innovators*, Harvard Business School Press, USA.
- Gökbulut, Ö. (2011). *Fırsatları Algılama ve Değerlendirme Sürecinde Bilişsel Faktörlerin ve Kuramsal Çevre Faktörlerinin Yeniliğin Değerine Etkisi*, (Basılmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Gökçen, A. (2013). Cumhuriyetten Günümüze Türkiye’de İktisat Politikaları ve Ekonomik Gelişme. Memet Zencirkıran (Ed). *Dünden Bugüne Türkiye’nin Toplumsal Yapısı* (s.215-242). Dora. Bursa.
- Guisande, M. A., Páramo, M. F., Tinajero, C., Almeida, L. S. (2007). “Field Dependence-Independence (FDI) Cognitive Style: An Analysis of Attentional Functioning”. *Psicothema*, 19(4), 572-577.
- Gülbahar, Y. (2005). “Öğrenme Stilleri ve Teknoloji”. *Eğitim ve Bilim*, 30(138).
- Gümüšođlu Ş., Karaöz B. (2013). “Tarihsel Süreçte Girişimcilik: Muğla Örneđi”, *Uluslararası Girişimcilik ve Kariyer Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 63-83.
- Güner, H., ve Korkmaz, A. (2010). “İstihdamın Arttırılmasında Girişimciliğin Önemi: Girişimcilik Destekleme Modeli Olarak İŞGEM’ler”, *Çalışma İlişkileri Dergisi*, Cilt:2, Sayı:2, Sayfa: 42-65.
- Güney S., Nurmakhmatuly A. (2007). “Kültürün Girişimciliğe Etkisi: Kazakistan ve Türkiye Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Kültürlerarası Araştırma”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 10/18, 62-86.
- Gürol, M.A. (2006).*Küresel Arena’da Girişimci ve Girişimcilik*, Gazi Kitapevi, Ankara.
- Güven, M. (2004). *Öğrenme Stilleri İle Öğrenme Stratejileri Arasındaki İlişki*, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Güven, M. (2007). “Öğretme ve Öğrenme Stratejileri”, *Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Eskişehir.
- Güven, M., Kürüm, D. (2006). “Öğrenme Stilleri ve Eleştirel Düşünme Arasındaki İlişkiye Genel Bir Bakış”. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 1.
- Hansen, J., ve Stansfield, C. (1980). “The Relationship of Field-Dependent-Independent Cognitive Styles to Foreign Language Achievement”. <https://eric.ed.gov/?id=ED196275> (15.11.2017).
- Hedberg, J. G., ve McNamara, S. E. (1985). Matching Feedback and Cognitive Style in Visual CAI Tasks. <https://eric.ed.gov/?id=ED260105> (15.11.2017).
- Hisrich R, Peters M., (2002), *Entrepreneurship*, Eight Edition, McGraw Hill/Irwin, New York.
- Hofstede, G. (2010). *Culturel and Organizations: Software of the Mind*, 3rd ed. Mcgraw-Hill Comp.
- Huq, A., Gilbert, D., Gilbert, D. (2017). “All The World’sa Stage: Transforming Entrepreneurship Education Through Design Thinking”. *Education Training*, 59(2), 155-170.
- Ildız, E. (2013). “Eski Çağ’da Bankacılık ve Bankerlik”. *Türkiye Bankalar Birliği*. İstanbul.

- İrmiş A., Durak İ., Özdemir L. (2010). *Girişimcilik Kültürü*, Ekin, Bursa.
- İşcan Ö.F., Kaygın E. (2011). “Üniversite Öğrencilerinin Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 15/2, 443-462.
- Jansen, P. G., Wees, L. L. (1994). “Conditions For Internal Entrepreneurship”. *Journal of Management Development*, 13(9), 34-51.
- Kahraman, Y., Mutlu, M. K., Arslan, Ö. G. S. (2011). “Girişimciliğin Oluşumu ve Kültürle İlişkisi”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16 (3).
- Kanadlı, S. (2008). *Lise 10. Sınıf Öğrencilerinin Bilişsel Stilleri Arasındaki Farklılıkların Akademik Başarı, Eğitimsel Uzmanlaşma Alanı ve Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesi*, *Gaziantep İli Örneği*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Karabulut, A.T. (2009). “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini ve Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Marmara üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt:26/1, 331-356.
- Karadal, H. (2013). *Girişimcilik*, Beta Basım, İstanbul.
- Karademir, E., ve Tezel, Ö. (2010). “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğrenme Stillерinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi”. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 129-145.
- Karakaş, A.F. (2013). Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi. Nazan Yelkikalan (Ed.). *Girişimcilik*. (s. 3-18). Beta. İstanbul.
- Karakaş, A.F. (2013). Girişimciliği Destekleyen Kuruluşlar, Nazan Yelkikalan (Ed.). *Girişimcilik*, (254-283). Beta, İstanbul.
- Kaya A. (2007). *Bilişim ve İletişim Işığında Girişimcilik ve KOBİ Yönetimi*, Eğitim, Konya.
- Kayalar M., Ömürbek N. (2007). “Girişimci Adayların Risk Almaya Yatkınlık Özelliğinin Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi”, *İktisadi İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 21/ 1 186-200.
- Kılıç, M. (2004). Öğrenmenin Doğası, Binnur Yeşilyaprak (Ed.). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, Pegem, Ankara.
- Kıngır S. (2010). *Toplam Kalite Yönetimi*, Nobel, Ankara.
- Kirby, P., Ashley, W. L. (1979). “Cognitive Style, Learning Style, And Transfer Skill Acquisition”. *National Center for Research in Vocational Education*, Ohio State University.
- Knockaert, M., Der Foo, M., Erikson, T. (2011). “Determinants Of Entrepreneurs’ Growth Intentions. A Cognitive Style Perspective” (No. 11/720). *Ghent University, Faculty of Economics and Business Administration*.
- Koçel, T. (2005). *İşletme Yöneticiliği*, Arıkan, İstanbul.

- Korkmaz O. (2012). “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt: XIV/II, 209-226.
- Krueger Jr, N. F. (2003). “The Cognitive Psychology of Entrepreneurship. In Handbook of Entrepreneurship Research” (pp. 105-140). *Springer US*.
- Krueger, N. F., Kickul, J. (2006). “So You Thought The Intentions Model Was Simple?: Navigating The Complexities And Interactions Of Cognitive Style, Culture, Gender, Social Norms, And Intensity On The Pathways To Entrepreneurship”. *In USASBE Conference, Tuscon, AZ* (pp. 12-15).
- Krueger, N. F. (2008). “Entrepreneurial Resilience: Real and Perceived Barriers To Implementing Entrepreneurial Intentions”. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1155269 (27.08.2017).
- Krueger, N., Liñán, F., Nabi, G. (2013). “Cultural Values and Entrepreneurship”. *Entrepreneurship and Regional Development*. Vol.25. 703-707.
- Kuratko D.F., Hodgetts, R.M. (2007). *Entrepreneurship Theory, Process, Practice*, Seventh Edition, Thomson South-Western, Canada.
- Kurt, A. (2010). “Weber’in İslam Görüşü Üzerine Bir Değerlendirme”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 19(1).
- Küçük, O. (2013). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi*, Seçkin, Ankara.
- Küçükaltan, D. (2009). Genel Bir Yaklaşımla Girişimcilik. http://acikerisim.lib.comu.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/COMU/928/Derman_Kucukaltan_Makale.pdf?sequence=1 (24.08.2017).
- Kolb, D. A. (1985). “Learning Style Inventory”. *The Power Of The 2*, 2, 267.
- Lee, D. Y., Tsang, E. W. (2001). “The Effects Of Entrepreneurial Personality, Background And Network Activities On Venture Growth”. *Journal of Management Studies*, 38(4), 583-602.
- Liñán, F. (2004). “Intention-Based Models of Entrepreneurship Education”. *Piccola Impresa/Small Business*, 3(1), 11-35.
- Makal, A. (2002). *Türkiye’de Çok Partili Dönemde Çalışma İlişkileri: 1946-1963*. İmge, Ankara.
- Marangoz, M. (2011). “Girişimciler İçin Sınırsız Ticaret: E-Ticaret”. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6(1).
- Marangoz, M. (2012). *Girişimcilik*, Beta, İstanbul.
- Mecek M. (2013). “Kamu Kurumları ve Kamu İdarelerinin Tarihsel Süreç İçerisinde Girişimcilik Üzerine Etkileri”, *Uluslararası Girişimcilik ve Kariyer Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 488-509.
- Mehni, M. M., Saeidipour, B. (2016). “The Relationships Between Gregoric Cognitive Styles With Entrepreneurship Characteristics of Bachelor’s Students in Payam Noor

University”. *International Journal of Humanities and Cultural Studies (IJHCS)* ISSN 2356-5926.

- Miyake, A., Witzki, A. H., Emerson, M. J. (2001). “Field Dependence–Independence From a Working Memory Perspective: A Dual-Task Investigation of The Hidden Figures Test”. *Memory*, 9(4-6), 445-457.
- Molaei, R., Reza Zali, M., Hasan Mobaraki, M., Yadollahi Farsi, J. (2014). “The Impact Of Entrepreneurial Ideas and Cognitive Style on Students Entrepreneurial Intention”. *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*, 6(2), 140-162.
- Mutlu, M. (2008). “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri”. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (17).
- Müftüoğlu, T. (2001). *Girişimcilik*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Müftüoğlu T., Ürper Y., Başar M., Tosunoğlu B.T., (2004). *Girişimcilik*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Numanoğlu, G., Şen, B. (2007). “Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri”. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2).
- Ocak, S., Gider, Ö., Bayar, B. (2013). “Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”. *Uluslararası Girişimcilik ve Kariyer Sempozyumu Kitabı*. 525-544.
- Okman, F. G. (1979). *Saklı Şekiller Grup Testi*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Onyekuru, B. U. (2015). “Field Dependence-Field Independence Cognitive Style, Gender, Career Choice and Academic Achievement of Secondary School Students in Emohua Local Government Area of Rivers State”, *Journal of Education and Practice*, 6(10), 76-85.
- Orhan, K. (2010). “Türkiye’de Büyüme İçin Olası Anahtar: Bilgirişimci”. *Sosyoekonomi*. 13 (13).
- Organisation for Economic Co-operation and Development (2017). <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm> (29.06.2017).
- Organisation for Economic Co-operation and Development (2017a). http://www.oecd360.org/turkey?utm_source=oecdorg&utm_medium=focusbox&utm_campaign=oecd360launch (29.06.2017).
- Örücü E., Kılıç R., Yılmaz Ö. (2007). “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinde Ailesel Faktörlerin Etkisi Üzerine Bir Uygulama”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 27-47.

- Özdemir, S., Ersöz, H. Y., Sarıoğlu, H. İ. (2007).”Küçük Girişimciliğin Artan Önemi ve KOBİ'lerin Türkiye Ekonomisindeki Yeri”. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı:53.
- Özdemir, Y., Mazgal, S. (2012).”Bir Kariyer Tercihi Olarak Girişimcilikte Dışsal Faktörlerin Etkisi: Sakarya Örneği”. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 7(1).
- Özden K., Temurlenk S., Başar S. (2009). “Girişimcilik Eğilimi: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”. *FBE Journal*, Volume 10/11 Fall 2008-2009.
- Özgür A.Ö. (2013). “Üniversite Öğrencilerinin Girişimci Kaiyer Değeri ve Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesine Yönelik Araştırma”, *Uluslararası Girişimcilik ve Kariyer Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 85-108.
- Özkiraz, A. (2003). “Sabri F. Ülgener'in Max Weber Eleştirisi”. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (28).
- Öztuna, S. (2013). “Bilişsel Biçem ile Öğrenme Biçemi Arasındaki İlişki”, *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl:17, Sayı:56.
- Öztürk, İ (2008). *Girişimcilik Raporu*, İGİAD Yayınları, İstanbul.
- Öztürk, İ. (ed.). (2012). *Büyük Dönüşüm*, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul.
- Pamuk, Ş. (2014). *Türkiye'nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Parker, S. C. (2011). “Intrapreneurship or Entrepreneurship?” *Journal of Business Venturing*, 26(1), 19-34.
- Rauch, A., Frese, M. (2007).” Let's Put The Person Back Into Entrepreneurship Research: A Meta-Analysis On The Relationship Between Business Owners' Personality Traits, Business Creation, And Success”. *European Journal Of Work And Organizational Psychology*, 16(4), 353-385.
- Rayner, S., Riding, R. (1997). “Towards a Categorisation of Cognitive Styles And Learning Styles”. *Educational Psychology*, 17(1-2), 5-27.
- Ribeiro-Soriano, D. (2017). “Small Business and Entrepreneurship: Their Role in Economic and Social Development” <http://rsa.tandfonline.com/doi/full/10.1080/08985626.2016.1255438> (15.06.2017).
- Riding, R. J., Wigley, S. (1997). “The Relationship Between Cognitive Style and Personality in Further Education Students”. *Personality and Individual Differences*, 23(3), 379-389.
- Sabuncuoğlu, Z., Tokol, T. (2011). *İşletme*, Beta, İstanbul.

- Sánchez, J. C. (2012). “Entrepreneurial Intentions: The Role Of The Cognitive Variables”. *Entrepreneurship: Born, Made and Educated*, 27-50.
- Saraçoğlu, M., Duran, C. (2009). “Yaratıcı Girişimcinin Gelişiminde Çevrenin Rolü”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, S.30 (131-151).
- Saraçoğlu, M., Duran, C., Taşkın, E. (2010). “Girişimcilikte Yaratıcılığın Üç Boyutu: Birey, Süreç ve Ürün”. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:120, Sayı:2.
- Schaltegger, S. (2010). A Framework And Typology Of Ecopreneurship: Leading Bioneers And Environmental Managers To Ecopreneurship. Michael Schaper (Ed.). *Making Entrepreneurs: Developing Sustainable Entrepreneurship*. Second Editon. Gower. USA.
- Schunk, D.H. (2011). *Learning Theories: An Educational Perspective*, Çev: Muzaffer Şahin, Nobel. Ankara.
- Selçuk, Z. (2004). *Gelişim ve Öğrenme*, Nobel. Ankara.
- Serinkan C. (ed.), (2008). *Liderlik ve Motivasyon Geleneksel ve Güncel Yaklaşımlar*, Nobel, Ankara.
- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*, Gönül, Ankara.
- Senemoğlu, N. (2010). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*, Pegem, Ankara.
- Somyürek, S., ve Yalın, H. İ. (2007). “Bilgisayar Destekli Eğitim Yazılımlarında Kullanılan Ön Örgütleyicilerin Alan Bağımlı ve Alan Bağımsız Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi”. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(4), 587-607.
- Spinelli, S., Adams R. (2012). *New Venture Creation: Entrepreneurship For The 21st Century*, McGraw-Hill International Edition, Ninth Editon, Singapore.
- Sternberg, R. J., Grigorenko, E. L. (2001). “A Capsule History of Theory and Research on Styles. Perspectives on Thinking, Learning and Cognitive Styles”, 1-21.
- Sternberg, R. J., Grigorenko, E. L., ve Zhang, L. F. (2008). “Styles of Learning and Thinking Matter in Instruction and Assessment”. *Perspectives on Psychological Science*, 3(6), 486-506.
- Soylu, A. (2011). *Türkiye’de Kamu Destekli Girişimcilik*, Gazi Kitapevi, Ankara.
- Soylu, A., Şenel, D., Kalfa, V. R., Kocaalan, M. L. (2015). “Girişimcilik Eğitimlerinin Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerine Olan Etkilerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Pamukkale Üniversitesi”. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 7/3. 311-335.
- Soylu, A., Şenel, D., Kalfa, V.R. (2015). “Cinsiyetin Girişimcilik Eğilimine Etkisini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Pamukkale Üniversitesi Honaz Meslek Yüksekokulu Örneği”, *Honaz Sempozyumu*.
- Summerville, J. B. (1998). The Role of Awareness of Cognitive Style in Hypermedia. <https://eric.ed.gov/?id=ED423865> (13.07.2017).

- Şahbaz A., Şahbaz Ü. (2013). “İnovasyon ve Girişimcilik”. *Uluslararası Girişimcilik ve Kariyer Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 109-127.
- Şahin, H. (2002). *Türkiye Ekonomisi*, Ezgi, Bursa.
- Şenel, D., Kızıloğlu, M. (2014). “Ön Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri; Pamukkale Üniversitesi Kale Meslek Yüksekokulunda Bir Araştırma”. *I. Ulusal Meslek Yüksekokulları Sosyal ve Teknik Bilimler Kongresi*.
- Şeşen, H., Basım, N. (2012). “Demografik Faktörler Ve Kişiliğin Girişimcilik Niyetine Etkisi: Spor Bilimleri Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”. *Ege Akademik Bakış*, 12, 21-28.
- Şimşek, A. (2006). Öğrenme Biçimi, Yıldız Kugun, Deniz Deryakulu (Ed.). *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*, (s. 97-138). Nobel, Ankara.
- Şimşek, Ş., Çelik, A. (2013). *Genel İşletme*, Eğitim, Konya.
- Tinajero, C., Páramo, M. F. (1998). “Field Dependence-Independence Cognitive Style and Academic Achievement: A Review of Research and Theory.”, *European Journal of Psychology of Education*, 13(2), 227-251.
- Tutar H., Altınkaynak F. (2013). *Girişimcilik*, Detay, Ankara.
- Türkmen, M., İşbilir, U. (2014). “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Sosyo-Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi”. *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(2), 18-28.
- Türkoğlu, T., Coşkun, T. (2013). “Önlisans Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Köyceğiz Meslek Yüksekokulu Örneği”. *Girişimcilik ve Kariyer Sempozyumu Kitabı*. 153-164.
- Türkoğlu, T., Tetik, S., Açıkgöz, A. (2017).” Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Özellikleri İle Girişimci Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Araştırılması”. *Journal of Yaşar University*, 12(45).
- Tomak, S. (2011). “Girişimcilik ve Bilişsel Yanlılık”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6: 1.
- Top, S. (2006). *Girişimcilik Keşif Süreci*, Beta, İstanbul.
- Uğur Kariyer Merkezi. (2007). *Öğrenme Stilleri Öğretmen Kitabı*, Mega. İstanbul.
- Veznedaroğlu, R. L., Özgür, A. O. (2005). “Öğrenme Stilleri: Tanımlamalar, Modeller ve İşlevleri”. *İlköğretim Online*, 4(2).
- Wilson, F., Marlino, D., Kickul, J. (2004). “Our Entrepreneurial Future: Examining The Diverse Attitudes And Motivations Of Teens Across Gender And Ethnic Identity”. *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 9(3), 177.
- Witkin, H. A. (1973). “The Role of Cognitive Style in Academic Performance and in Teacher-Student Relations.”, *ETS Research Report Series*, 1973(1).
- Witkin, H. A., ve Moore, C. A. (1974). “Cognitive Style and the Teaching Learning Process” <https://eric.ed.gov/?id=ED097356> (08.08.2017).

- Witkin, H. A., Moore, C. A., Goodenough, D. R., Cox, P. W. (1975). "Field-Dependent and Field-Independent Cognitive Styles and Their Educational Implications", *ETS Research Report Series*, 1975(2), 1-64.
- Yasa, B. D., Çelik, F. (2016). "Cumhuriyet İle Birlikte Girişimciliği Etkileyen Politikalar Üzerine Bir İnceleme: 1923-1929". *Journal of Human Sciences*, 13(1), 2418-2430.
- Yelkikalan, N., Akatay, A. ve Altın, E. (2010). "Yeni Girişimcilik Modeli ve Yeni Nesil Girişimci Profili: İnternet Girişimciliği ve Y, M, Z Kuşağı", *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 489-506.
- Yelkikalan, N. (2013). Girişimcilikte İnovasyon ve İş Fikri. Nazan Yelkikalan (Ed.) *Girişimcilik* (s.42-71). Beta. İstanbul.
- Yıldırım, M. H., Erul, E. E. (2013). Küresel Girişimcilik, Himmet Karadal (Ed.), *Girişimcilik*, Beta, İstanbul.
- Yıldırım, Y.T. (2013). Girişim, Girişimci, Girişimcilik ve Risk Yönetimi Kavramları. Nazan Yelkikalan (Ed.). *Girişimcilik*. (s. 26-38). Beta. İstanbul.
- Yılmaz, E., Sünbül, A. M. (2009). "Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi", Selçuk Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 195-203.
- Yurtseven, H.R. (2007). *Girişimcilik*, Detay, Ankara.
- Zhang, L. F. (2004). "Field-Dependence/Independence: Cognitive Style or Perceptual Ability?—Validating Against Thinking Styles and Academic Achievement", *Personality and Individual Differences*, 37(6), 1295-1311.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Dilek ŞENEL

E-posta adresi: dsenel@pau.edu.tr

Öğrenim Durumu

Yüksek Lisans (2011-2017) Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı

Lisans (1995-1999)

Pamukkale Üniversitesi-İşletme

Çalıştığı Kurumlar

2012- Halen, Pamukkale Üniversitesi, Öğretim Görevlisi

1999-2012 Ceylan Çelik San. Ve Tic. A.Ş., Muhasebe Müdürü

Yayınlar

SOYLU, A., ŞENEL, D., KALFA, V.R. Cinsiyetin Girişimcilik Eğilimine Etkisini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Pamukkale Üniversitesi Honaz Meslek Yüksekokulu Örneği, Honaz Sempozyumu, Kasım, 2015.

SOYLU, A., ŞENEL, D., KALFA, V. R., KOCAALAN, M. L. Girişimcilik Eğitimlerinin Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerine Olan Etkilerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Pamukkale Üniversitesi. İşletme Araştırmaları Dergisi, 2015.

ŞENEL D., KIZILOĞLU M. Önlisans Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma; Kale Meslek Yüksekokulu Örneği. 1.Ulusal Meslek Yüksekokulları Sosyal ve Teknik Bilimler Kongresi, Zonguldak, Mayıs, 2014.

KIZILOĞLU M., KARAHAN A., ŞENEL D. Örgütsel Öğrenme Algısının İç Girişimciliğe Etkisi: Pamukkale Üniversitesinde Bir Araştırma. 1. Uluslararası Girişimcilik ve Kariyer Sempozyumu, Muğla, Kasım, 2013.